

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje,
Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: slovenščina kot drugi jezik

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
122,5	105	105	105	105	96

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mičović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedenshek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Slovenščino kot drugi jezik pripravile:

Marjeta Stegel, ZRSŠ, Mojca Jazbec, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Vesna Kralj Pribac, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Barbara Olenik, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Senija Smajlagić, Srednja šola Pietro Coppo Izola, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Elen Zrinski, Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper

JEZIKOVNI PREGLED: Zala Mikeln

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Ucni-nacrti/2025/OS_DV_IS/Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_slovenscina_ko_t_drugi_jezik_2025.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 252881411](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:coibis:252881411)

ISBN 978-961-03-1158-4 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

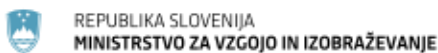
Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 244. seji, dne 22. 5. 2025 določil učni načrt slovenščina kot drugi jezik za izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na 244. seji, dne 22. 5. 2025 seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu slovenščina kot drugi jezik za izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za učenke in učence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih učenci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

IME TEME

OBVEZNO

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

OPIS TEME

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exeseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similiic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeaped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Osnovna šola | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dotatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolom, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Učenec
- » Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
  - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.
  - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
  - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
  - » Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
  - » Omnim ut doluptur, quam consequi.
  - » *Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
  - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.*
  - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
  - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- laborerat voluptiurem   veligna tessint   laborerat voluptiurem   veligna tessint
 veligna tessint   laborerat voluptiurem   veligna tessint

9 Osnovna šola | Slovenščina

Pojmi, ki jih učenec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo učenci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nish elementum consectetur.

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

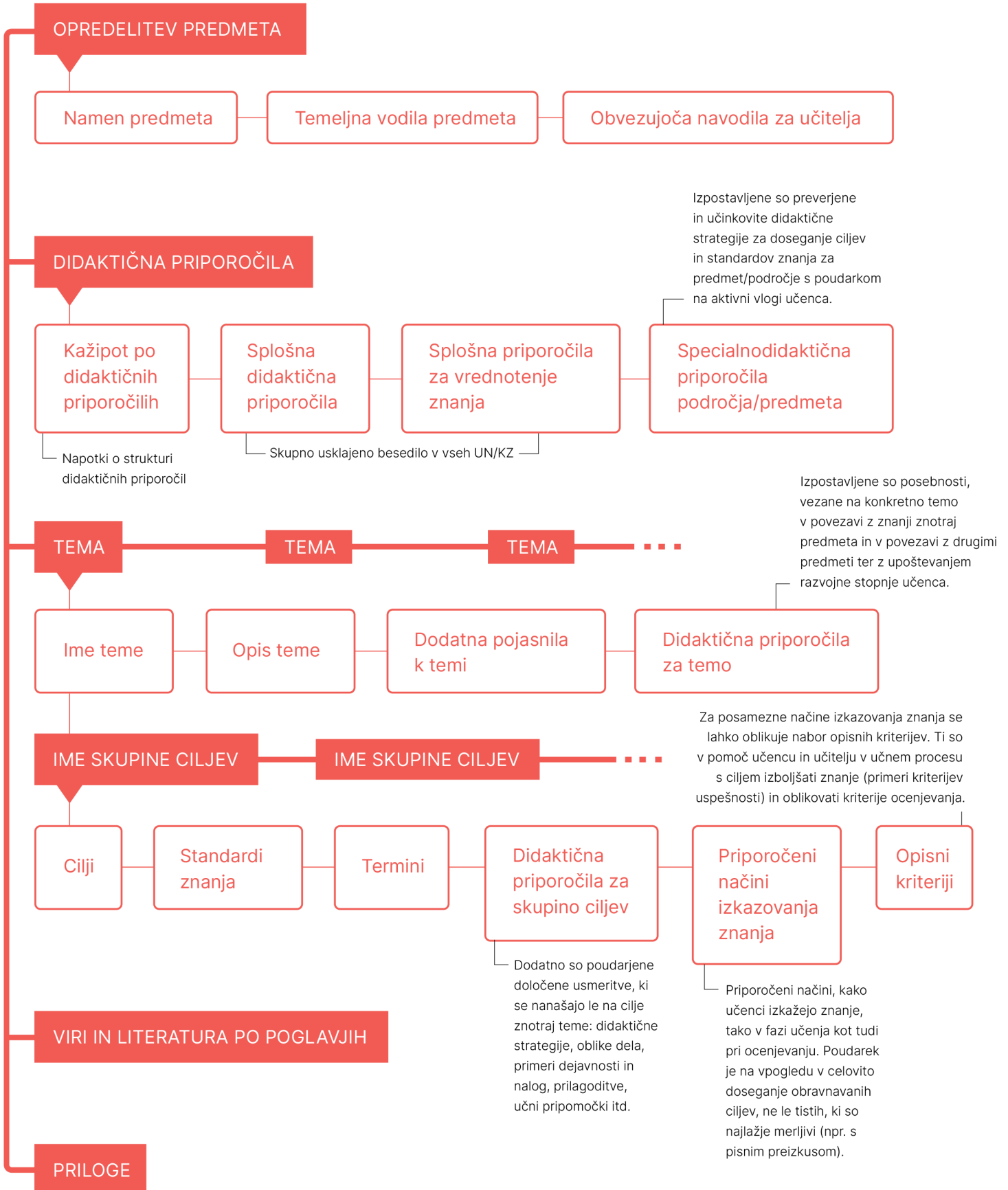
NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Hiperpovezava
do zunanjšega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	10	KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV.....	45	
Namen predmeta.....	10	Književna besedila	46	
Temeljna vodila predmeta	10	Književna oseba	50	
Obvezujoča navodila za učitelje	11	Književni prostor in čas	52	
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	12	Dogajanje, tema, sporočilo	55	
Kažipot po didaktičnih priporočilih	12	Avtor in pripovedovalec.....	57	
Splošna didaktična priporočila	12	ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH	BESEDIL	59
Splošna priporočila za vrednotenje znanja ...	14	Pesništvo	61	
Specialnodidaktična priporočila		Pripovedništvo.....	64	
področja/predmeta	16	Dramatika	66	
DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO		Predelave književnih besedil	68	
OBDOBJE	17	(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH ..	70	
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	18	Govorno nastopanje	71	
SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO	19	Interpretativno branje	75	
Razvijanje bralne pismenosti	20	Pisanje	78	
Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine	21	KNJIŽEVNO ZNANJE.....	81	
Besediloslovje in tvorjenje ter sprejemanje		Slovstvena folklor, književniki in njihova dela		
besedila	22	.....	82	
SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU		Literarnoteoretično znanje.....	85	
.....	25	TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO		
Slovenski jezikovni prostor.....	25	OBDOBJE	88	
Slovenski jezik v družbi	27	TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA	89	
Jezikovne zvrsti	28	SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO	90	
Slovenščina v digitalni dobi.....	29	Razvijanje bralne pismenosti	91	
JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA	30	Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine	93	
Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega		Besediloslovje in tvorjenje ter sprejemanje		
sistema	31	besedila	95	
Glasoslovje	32	SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU		
Besedoslovje.....	33	.....	99	
Besedotvorje	34	Slovenski jezikovni prostor.....	99	
Oblikoslovje.....	35	Slovenski jezik v družbi	101	
Skladnja	37	Jezikovne zvrsti	102	
PRAVOPIS IN PRAVOREČJE.....	39	Zgodovina slovenskega jezika.....	103	
Pravopis.....	40	Slovenščina v digitalni dobi	104	
Pravorečje.....	43			

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA	106
Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega sistema	107
Glasoslovje	108
Besedoslovje.....	110
Besedotvorje	112
Oblikoslovje	113
Skladnja	115
PRAVOPIS IN PRAVOREČJE	118
Pravopis	119
Pravorečje	122
KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV	124
Književna besedila	125
Književna oseba	129
Književni prostor in čas	132
Dogajanje, motiv, tema, sporočilo in snov ...	134
Avtor in pripovedovalec	137
Književna perspektiva	139
ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL	141
Pesništvo	143
Pripovedništvo	146
Dramatika	148
Predelave književnih besedil	150
(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH ..	151
Govorno nastopanje	153
Interpretativno branje	156
Pisanje	159
KNJIŽEVNO ZNANJE	162
Slovstvena folklor, književniki in njihova dela	165
Literarnoteoretično znanje.....	168
Literarnozgodovinsko znanje.....	171
VIRI IN LITERATURA PO POGlavJIH	173
Didaktična priporočila	173
PRILOGE	174

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Slovenščina kot drugi jezik je pomemben splošnoizobraževalni predmet v prilagojenem predmetniku osnovne šole z italijanskim učnim jezikom, ki z usposabljanjem učencev za govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku vpliva tudi na oblikovanje osebne identitete ter s tem omogoča učencu razumevanje samega sebe in okolja, v katerem živi.

Slovenščina kot drugi jezik je za nekatere učence na narodno mešanem območju slovenske Istre jezik, s katerim se že od zgodnjega otroštva srečujejo v svojem ožjem in širšem okolju, z vstopom v šolo razvijajo zavest o dvojezičnosti in širijo obzorje za izkušenska območja v slovenskem jeziku.

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in s književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti: poslušanja, branja, govorjenja in pisanja, tudi v digitalnem okolju. Obravnava umetnostnih besedil je namenjenih 40 % ur predmeta, obravnava vseh drugih vrst besedil pa 60 %.

Pri pouku jezika se učenec usposablja za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem (knjižnem) jeziku, razvija razumevanje, da je slovenščina državni in uradni jezik, spozna priložnosti za rabo prvega ali drugega jezika/jezika okolja in razvija jezikovno lojalnost ter zavest o položaju slovenščine v Evropski uniji in o njeni izrazni razvitosti v javnem in zasebnem življenju, pri pouku književnosti pa razvija zmožnost ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Pri jezikovnem pouku razvijamo sporazumevalno zmožnost v slovenskem knjižnem jeziku, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh sporazumevalnih dejavnosti (tako na funkcionalni kot kritični ravni) in jezikovnosistemskih osnov. Učenec sprejema, razčlenjuje, kritično interpretira, vrednoti razvojni stopnji ustrezna besedila ter tvori po vlogi in izbiri koda(-ov) različna govorjena in zapisana besedila. Ob njih se kritično uči inherentnih lastnosti besedil in jezikovnega sistema ter razvija ustvarjalen, spoštljiv in odgovoren odnos do soljudi, drugačnosti, do naravnega in kulturnega okolja.

Pri književnem pouku se učenec srečuje z umetnostnimi besedili ter ob njih s sprejemanjem in tvorjenjem razvija tudi doživljajsko, domišljijsko, ustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Pri tem se utrjujejo tudi kulturna, domovinska in državljanska vzgoja ter medkulturna zmožnost.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učitelj naj učencu pomaga osmišljati vlogo slovenščine kot uradnega in državnega jezika, branje in pisanje avtentičnih besedil s področij različnih ved ter njegovo kritično odzivanje na aktualno dogajanje (npr. s spremljanjem in komentiranjem aktualnih dogodkov ipd.).

Učenec naj razvija zmožnosti in pridobiva znanje ob učnih oblikah, ob katerih je dejaven (učenje z odkrivanjem, problemsko učenje, delo z digitalno tehnologijo, sodelovalno učenje v manjših skupinah ipd.), dejavno in procesno naj razvija svojo zmožnost pogovarjanja (npr. razpravlja o problemu, oblikuje mnenje, ga usklajuje z drugimi, predstavi in zagovarja), presoja naj učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo sporazumevalno zmožnost, jo vrednoti in na podlagi pridobljenih povratnih informacij načrtuje, kako bi jo lahko izboljšal.

Pri načrtovanju pouka naj učitelj upošteva učenčeve raznolike vzgojno-izobraževalne potrebe ter mu po potrebi zagotovi ustrezne prilagoditve.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifikke.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti učencev, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj učencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi učencem omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega učenca, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » učence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » učencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe učencev;
- » učencem postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri učencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov učencev;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta učencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo učence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe učencev v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela učencev, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna tudi za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih učencev. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost učencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter učencev iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki učencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za učence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja učencev skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja učenca na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega učenca, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja učenčovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek učenca. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih učencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako učenec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;

- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja učenca, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira učenčevo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » učenca spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » učencu sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj učencu omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je učenec spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe učenca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljih učnega načrta in jih učitelj pri učencu sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi učencu. Če učenec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi učenec izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Specialnodidaktična priporočila

Temeljni cilj jezikovnega pouka je vzgojiti jezikovno ozaveščenega in samozavestnega učenca, ki se bo zavedal vloge slovenščine na dvojezičnem območju in bo hkrati kultiviran in suveren uporabnik slovenskega jezika ter kritični poslušalec/gledalec/bralac/ raznovrstnih neumetnostnih besedil.

Vsebine pouka so razdeljene na štiri jezikovne in štiri književne teme. Jezikovne teme so (1) *Sporazumevanje in besedilo*, (2) *Slovenski jezik v prostoru, družbi in času*, (3) *Jezikovni sistem in njegova vloga* ter (4) *Pravopis in pravorečje*, književne teme pa so (5) *Književnost in bralni odziv*, (6) *Zvrsti književnosti in predelave književnih besedil*, (7) *(Po)Ustvarjanje ob književnih besedilih* ter (8) *Književno znanje*.

V učnem načrtu je zapisano zaporedje tem, kar pa ne pomeni, da se vse teme obravnava zaokroženo. Učitelj naj bo pozoren na načelo postopnosti. K načrtovanju letne priprave naj pritegne učence, sodeluje naj z učitelji drugih predmetov in medpredmetno načrtuje, zlasti v dogovoru z učiteljem italijanščine. Vse štiri sporazumevalne dejavnosti naj bodo čim enakovredneje zastopane.

Jezikovnemu pouku je namenjenih 60 % ur, a se pouk jezika in književnosti ves čas prepletata; družini prepleta ju jezik. Novosti tega učnega načrta so: poudarjenost znotrajpredmetnih povezav, skupina ciljev *Slovenščina v digitalni dobi*, ki je nastala kot odziv na nove jezikovne okoliščine, vsebinska zasnova teme *Jezikovni sistem in njegova vloga* ter več izbirnosti pri obravnavi besedilnih vrst.

Pouk jezika naj bo pester. Njegov osnovni model naj temelji na komunikacijskem modelu, katerega osrednji cilj je učenčeva kritična sporazumevalna zmožnost.

Prva faza komunikacijskega modela so dejavnosti pred obravnavo nove snovi. Ta poleg preverjanja, kaj učenci že vedo/znajo, motivacije ali uvoda zajema še širšo kontekstualizacijo in vživljanje v vloge, načrtovanje obravnave besedila oz. sporazumevalne izkušnje ter njeno napoved.

Druga faza so dejavnosti med obravnavo. Ta naj v komunikacijskem modelu vsebuje delo z besedilom, ki naj se opre na konkretno sporazumevalno izkušnjo; učenje naj izhaja iz besedila in se k njemu vedno vrača.

Tretja faza po obravnavi naj bo obsežnejša in naj vključuje več dejavnosti, ne le ponavljanje in utrjevanje nove snovi. K tema dejavnostma naj se pridružijo še umeščanje nove snovi v sistem, učenčeva metakognicija in nove naloge.

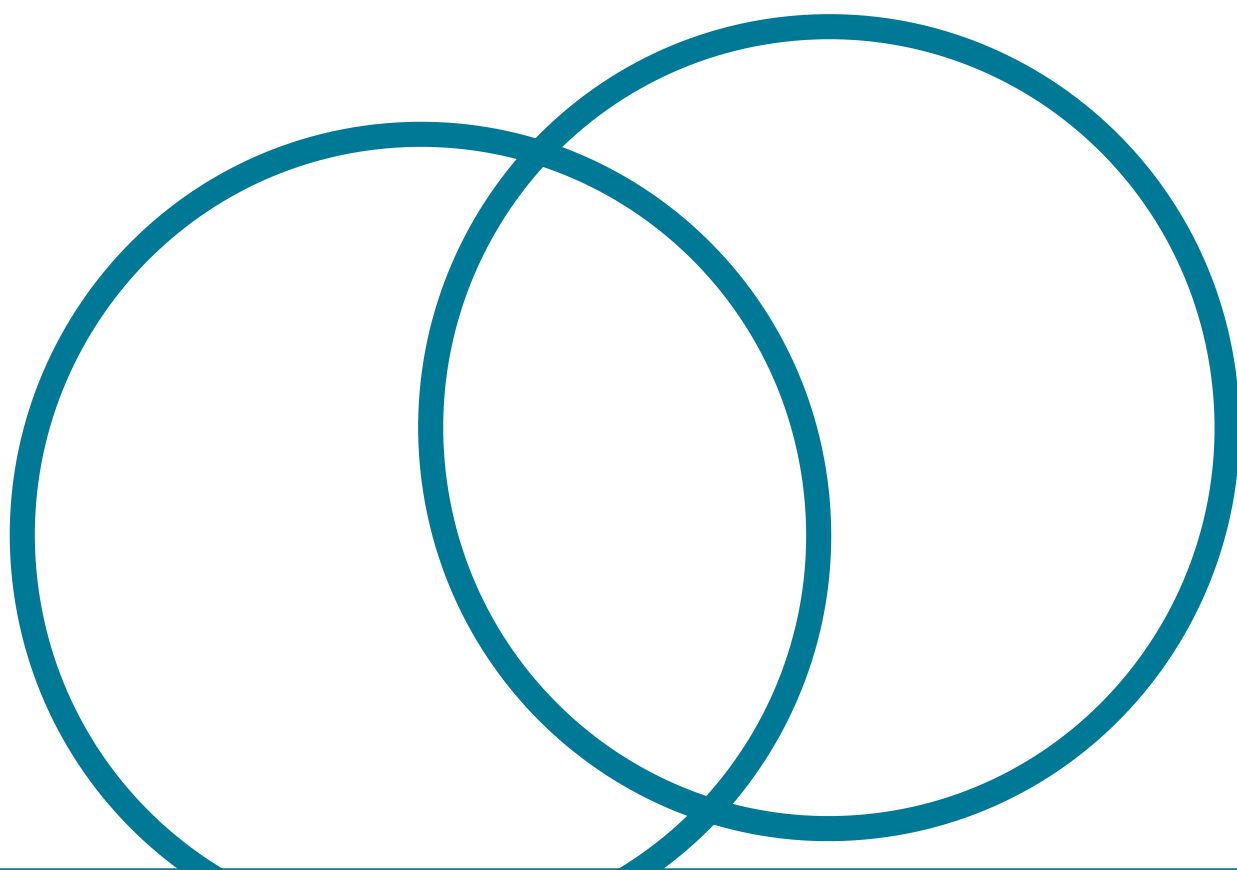
Učenci naj bodo pri pouku aktivni. Rešujejo naj odprte in avtentične izzive, pri tem pa naj izkažejo inter- in intradisciplinarno znanje, uporabo veščin in medsebojno sodelovanje. Učenci naj imajo možnost izraziti razmislek o svojem učnem procesu. Uzaveščajo naj svojo jezikovno učinkovitost, naj jo izboljšujejo in spremljajo svoj napredek. O jeziku naj se učijo iz rabe in ga ob tem teoretično opisujejo. Zavedajo naj se, da je izbira jezikovnih sredstev vezana na konkretne govorne položaje, ki naj jih uzavestijo, razlikujejo in razmišljajo o drugih možnostih tudi znotraj različnih družbeno-kulturnih okvirov.

Učitelj naj pri pouku smiselno uporablja vse učne oblike, vendar pa naj izbira tiste, pri katerih bo učenec čim aktivnejši.

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk predmeta slovenščina kot drugi jezik, učenec uzavešča temeljna jezikovna znanja; dobiva motivacijo in spretnosti s področja razvijanja bralne pismenosti; tvori, sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti različne vrste besedil in s tem razvija svojo kritično sporazumevalno zmožnost; pridobiva znanje s področja besedilnih vrst, besediloslovja ter tvorjenja in sprejemanja besedila nasploh.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učenec spoznava naslednje skupine besedilnih vrst na naslednje načine (okrepljene besedilne vrste so obvezne, neokrepljene so izbirne):

a. opis in opisovanje: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst opisov, in sicer **opisa osebe** (4. r.), **rastline** (5. r.), **športa** (6. r.), učenec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge vrste opisov, in sicer izbirno: opis živali, predmeta, življenja vrstnikov ali drugih oseb, poklica;

b. argumentacija: učenec razčlenjuje in kritično vrednoti oglaševalska besedila (**reklama**, 5. r.) ter ob njih tvori pisne ali ustne komentarje/mnenja v obliki pogovora v razredu;

c. pripoved in pripovedovanje: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja **pripovedi o svojih doživetjih** (5. r.) učenec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge pripovedi (izbirno: realne, fantazijske, o dogodku);

č. medijsko besedilo: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnega **aktualnega medijskega besedila** (4., 5., 6. r.) učenec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste medijskih besedil, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi: (aktualna) novica, vest, vremenska napoved;

d. uradovno besedilo: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst seznamov ter obrazcev učenec uporablja **sezname** (4. r.) ter **obrazce** (5., 6. r.) v različnih oblikah ter se znajde ob pričakovanih vprašanjih in nalogah v povezavi z njimi;

e. govornjeno besedilo: učenec opravi vsaj en **govorni nastop** letno ter sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori različne vrste **pogovorov** (s prijatelji, po telefonu, po spletu; 4., 5., 6. r.);

f. besedilne skupine, značilne za vzgojno-izobraževalni sistem: učenec sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti ter tvori obnovo (5. r.) in oceno (6. r.) različnih besedil zgoraj naštetih vrst.

SC (4.2.2.1) SC (3.3.3.1) SC (3.3.3.2) SC (1.1.5.1)

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

CILJI

Učenec:

- glasno in tiho tekoče bere besedila ter prebrano razume;
- bere besedila za obvezno domače branje umetnostnih in neumetnostnih besedil;
- pozna in uporablja bralne vire in strategije za iskanje bistva, povzemanja, urejanja in kritičnega vrednotenja informacij;
- vodeno in samostojno pisno in ustno tvori ter utemeljuje svoje odzive na prebrano.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

Pri tej skupini ciljev ni standardov znanja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec bralno pismenost razvija v povezavi z drugimi cilji in s tematskimi sklopi. Učiteljem priporočamo raznolike, čim avtentičnejše, čim pristnejše, čim bolj življenjske pristope za motivacijo in preverjanje obveznosti (npr. s spisi, z govornimi nastopi/s predstavitvami, s praktičnimi izdelki).

Mesečni cilj domačega branja umetnostnih in neumetnostnih besedil naj učitelj preverja individualizirano po svoji presoji.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Učenec:

- tvori, sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti različne vrste besedil ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost;
  - razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (govorni nastop, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
- SC (1.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pozna**, tvori, sprejema in razčlenjuje naslednje besedilne vrste: **opis osebe** (4. r.), **rastline** (5. r.), **športa** (6. r.), **reklamo** (5. r.), **pripoved o svojih doživetjih** (5. r.), aktualno medijsko besedilo (4., 5., 6. r.), **seznam** (4. r.), **obrazec** (5., 6. r.), **govorni nastop** (4., 5., 6. r.), **pogovor** (4., 5., 6. r.).

TERMINI

○ opis ○ reklama ○ pripoved ○ medijsko besedilo ○ seznam ○ obrazec ○ govorni nastop ○ pogovor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec tvori, sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti obravnavane besedilne vrste. Ne priporočamo učenja značilnosti besedilnih vrst na pamet, ampak zlasti učenje prek samostojnega tvorjenja besedilnih vrst. Te spozna učenec tudi pri predmetu italijanščina kot materinščina, zato je treba skrbeti za letno načrtovanje medpredmetnega povezovanja. SC (1.1.3.1)

Sprejemanje in tvorjenje besedil naj ne poteka samo v šoli, ampak naj bo organizirano tudi kot redno domače branje in poslušanje neumetnostnih besedil.

Ne glede na besedilne vrste, ki so navedene v didaktičnih priporočilih za temo, naj učenec pri pouku čim večkrat spontano pripoveduje o svojih doživetjih, predstavlja umišljene dogodke/svetove, poroča o zanimivih/aktualnih dogodkih, predstavlja svoje mnenje o aktualnih dogodkih, obnavlja in ocenjuje knjigo/film/prireditve, predstavlja svoje poklicne načrte ipd.

BESEDILOSLOVJE IN TVORJENJE TER SPREJEMANJE BESEDILA

CILJI

Učenec:

- spozna besediloslovje slovenskega jezika in njegovo vlogo pri boljšem tvorjenju ter sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil; s tem razvija besediloslovno, metajezikovno, skladsensko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost, zlasti pa sporazumevalno zmožnost; na tej podlagi razvija zmožnost tvorjenja in sprejemanja (tudi večkodnih) besedil usvojenih vrst;
- uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati;
 SC (3.3.4.3)
- učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost;
 SC (3.1.4.2)
- išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih;
 SC (4.1.1.1)
- smiselno sodeluje v pogovorih.
 SC (3.1.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter predstavi njihovo vlogo (5., 6. r.);
- » v pisnem besedilu določi odstavke in je zmožen svoje besedilo deliti na smiselne odstavke (5., 6. r.);
- » v besedilu prepozna dejavnike sporazumevanja (tvorec, prejemnik, sogovornik, kraj [nastanka/objave], čas [nastanka/objave]) (4., 5. r.);
- » razvrsti znano ali neznano besedilo glede na naslednje kriterije: neumetnostno, umetnostno (4., 5., 6. r.), govorjeno, zapisano (5., 6. r.); objektivno, subjektivno (6. r.);
- » piše dopise; pri tem uresničuje prepoznano zgradbo in slog dane vrste dopisa (4., 5., 6. r.);
- » razume poslušana (in gledana) umetnostna in neumetnostna besedila;
- » določi družbeno vlogo sporočevalca in njegov namen (4., 5., 6. r.);
- » povzame temo, podteme in bistvene podatke ter povzetek strukturira v obliki miselnega vzorca ali preglednice (4., 5., 6. r.);
- » obnovi besedilo (4., 5., 6. r.);

- » določi prevladujočo vrsto besedila in utemelji svojo odločitev (5., 6. r.);
- » vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (5., 6. r.);
- » **samostojno govorno nastopi z napovedano besedilno vrsto** (4., 5., 6. r.);
- » **tvori govorjena oz. zapisana besedila**; pri tem tvori besedilnovrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in s slogovno normo knjižne zvrsti (4., 5., 6. r.);
- » **uporabi okoliščinam ustrezen izrek oz. ustrezno besedo** (4., 5., 6. r.);
- » vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi (4., 5., 6. r.);
- » pri sprejemanju poleg besed upošteva tudi vse slikovno gradivo v besedilu (npr. ilustracije, fotografije, risbe, sheme, razpredelnice, grafe; 4., 5., 6. r.).

TERMINI

- uvod ◦ jedro ◦ zaključek ◦ odstavek ◦ namen besedila ◦ tema besedila ◦ neumetnostno besedilo
- umetnostno besedilo ◦ govorjeno besedilo ◦ zapisano besedilo ◦ objektivno besedilo ◦ subjektivno besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec razvija zmožnost tvorjenja in sprejemanja (večkodnih) besedil na različne načine. (Večkodno besedilo je besedilo, ki združuje besedna in nebesedna izrazna sredstva, na primer besedilo in fotografijo). Priporočamo, da ob tem čim bolj celostno opazuje področja, navedena v standardih znanja. Besedila naj tvori in sprejema, na primer tako da:

- » se pred poslušanjem (in gledanjem) pogovora oz. pred branjem dopisa pogovarja o tem, na kaj bo pozoren med poslušanjem (in gledanjem) oz. med branjem;
- » po poslušanju (in gledanju) pogovora oz. po branju dopisa:
  - » določi družbeno vlogo sogovorcev oz. pisca in naslovnika, družbeno in čustveno razmerje med njima ter pove, po čem je to prepoznal;
  - » določi sogovorca, ki daje pobudo, in njegov namen ter pove, po čem je to prepoznal; enako določi sogovorca, ki se odziva, ter pove, po čem je to prepoznal;
  - » povzame temo in poroča o pogovoru oz. dopisu;
  - » sklepa o okoliščinah nastanka besedila in pove, iz katerih prvin besedila jih je prepoznal;
  - » vrednoti vljudnost sogovorcev oz. pisca dopisa ter njun oz. njegov način pogovarjanja oz. dopisovanja glede na značilnosti dane vrste pogovora oz. dopisa ter utemelji svoje mnenje;
  - » posluša (in gleda) avtentični pogovor oz. bere avtentični dopis, ga primerja z vzorčnim in predstavi svoje ugotovitve;

- » pred tvorjenjem besedila razmišlja o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbere okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne jezikovne prvine;
- » tvori dvogovorno besedilo (pogovor oz. dopis) določene vrste;
- » po tvorjenju dvogovornega besedila:
  - » vrednoti pogovore oz. dopise, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
  - » tvori besedilo določene vrste, tako da govorno nastopa oz. piše;
  - » pred govornim nastopom oz. pred pisanjem se pogovarja o tem, kako se pripravimo na govorni nastop oz. na pisanje;
- » po govornem nastopu oz. po pisanju:
  - » vrednoti zanimivost, verodostojnost, razumljivost, zgradbeno ustreznost, jezikovno ustreznost in pravilnost besedila, ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja oz. pisanja; utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
  - » vrednoti svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja besedil in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal;
  - » v povezavi z znanjem besedoslovja prepozna svoje in tuje slogovne neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje izboljšave;
  - » spoznava vlogo in pomen upoštevanja vseh znakov (tudi nebesednih) pri tvorjenju in sprejemanju besedila;
  - » spoznava, da za sprejemanje besedila ni vseeno, kje je določeno besedilo objavljeno.

Pri določanju jezikovne zvrstnosti in pri tvorbi besedil naj učenec odgovori na ključna vprašanja: kdo, kaj, kje/kdaj, zakaj, kako tvori besedilo/je tvoril besedilo.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec v okviru teme uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, razume vlogo prvega in drugega jezika v večjezični družbi, spozna jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo. Razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (2.2.2.1) SC (1.2.3.2) SC (3.1.1.2) SC (3.3.4.1) SC (5.3.4.2)

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Učenec:

- : praktično uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » opiše razprostranjenost slovenščine v Republiki Sloveniji in zunaj njenih meja (6. r.);
- » na zemljevidu pokaže ali opiše, kje se govori slovenščina, kje pa poleg nje tudi madžarščina in italijanščina (5., 6. r.);
- » prepozna jezik/jezike, ki se govori/govorijo v njegovem razredu ali na šoli (4. r.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj na tej stopnji razvija zavest o značilnostih slovenskega jezikovnega prostora predvsem na podlagi lastnih izkušenj in jezikovne situacije v razredu, na šoli ali v šolskem okolju. Spozna naj jezike v svojem širšem šolskem okolju.

Pri obravnavi je smiselno medpredmetno povezovanje s predmetom italijanščina kot materinščina in z družbo (geografijo).

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Učenec:

- : razvija zavest o slovenskem jeziku in jezikih v družbi nasploh.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » poimenuje materni jezik (svoj in od rugih), uradni in državni jezik, drugi jezik/jezik okolja, tuji jezik (4. r.);
- » s primeri iz svoje okolice praktično predstavi vlogo jezika v družbenem življenju človeka (4. r.);
- » našteje tuje jezike, ki jih pozna, in pojasni, kaj je jezik okolja (4. r.);
- » primerja okoliščine rabe maternega, drugega in tujega jezika (5.r).

TERMINI

- materni jezik
- uradni jezik
- državni jezik
- tuji jezik
- drugi jezik
- jezik okolja

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj na tej stopnji razvija znanje o slovenskem jeziku v družbi predvsem na podlagi lastnih izkušenj in jezikovne situacije v razredu, na šoli ali v šolskem okolju. Zaveda naj se prednosti in slabosti rabe dveh maternih/prvih jezikov.

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Učenec:

- : spoznava okoliščine za rabo različnih jezikovnih zvrsti;
- : razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.
- SC (1.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **našteje jezikovne zvrsti (knjižni jezik, pogovorni jezik, narečje)**, pojasni in presodi okoliščine rabe knjižnega in pogovornega jezika ter narečja v izbranem besedilu (5. r.);
- » **uporablja knjižni jezik** in pojasni odločitev za njegovo uporabo v danih okoliščinah (5., 6. r.).

TERMINI

- jezikovna zvrst
- knjižni jezik
- pogovorni jezik
- narečje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj se pri obravnavi narečij osredotoči na slovenskoistrsko in italijanskoistrsko narečje, tudi medpredmetno in predvsem v povezavi s predmetom italijanščina kot materinščina.

Učenec naj z raznolikimi dejavnostmi in ob različnih dogodkih skozi celotno drugo vzgojno-izobraževalno obdobje spoznava, v katerih okoliščinah je treba kot jezikovno zvrst uporabljati knjižni jezik. Pri določanju jezikovne zvrstnosti in pri tvorbi besedil naj učenec odgovori na ključna vprašanja: kdo, kaj, kje/kdaj, zakaj, kako tvori besedilo/je tvoril besedilo.

Učenec naj posluša/gleda/odigra/bere konkretne primere iz medijev, literature in vsakodnevne komunikacije, kar mu pomaga prepoznati in razumeti jezikovne zvrsti. Učenca je treba spodbuditi k razmišljanju, zakaj se določene zvrsti uporabljajo v določenih situacijah in kakšen je njihov namen. Učenec naj se pogovarja, analizira, presoja različne vrste besedil iz domačega okolja (članki, pogovori, oglasi, radijske oddaje, socialna omrežja, zapisi/posnetki v istrskem slovenskem in istrskem italijanskem narečju), kar omogoča prepoznavanje jezikovnih zvrsti v avtentičnem okolju.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

CILJI

Učenec:

- : spoznava možnosti jezikovnih orodij s področja sinteze in razpoznave govora (5. r.);
- : spoznava in uporablja aktualne jezikovne priročnike v digitalnem okolju (4., 5., 6. r.);
- : se zaveda podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.;
- SC (1.1.3.1)
- : se sporazumeva z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

Pri tej skupini ciljev ni standardov znanja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Skupina ciljev *Slovenščina v digitalni dobi* je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk, poudarjeno je pridobivanje znanja, potrebnega za soočenje z jezikom v digitalni dobi. Snov naj se obravnava predvsem v sodelovanju z drugimi predmeti (zlasti italijanščino) in v obliki kratkih pojasnil/izzivov ob obravnavi drugih tem in drugih skupin ciljev.

Učenec znanje o slovenščini v digitalni dobi pridobiva čim bolj praktično.

Učitelj naj učenca spodbudi k razmišljanju o tem, kako digitalna tehnologija vpliva na sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku. Cilje naj dosega tudi z avtentičnimi nalogami, ki naj vključujejo rabo slovenskih vmesnikov na izbrani napravi in slovensko različico izbrane spletne strani.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Načini izkazovanja znanja naj bodo čim bolj individualizirani in so stvar učiteljeve avtonomije. Tega znanja ni mogoče preverjati na klasične načine (npr. s pisnim ocenjevanjem znanja), ampak predvsem kot opravljene aktivnosti, ki jih učenec lahko dokaže pri skupinskem ali individualnem (projektne) delu.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Jezikovni sistem in njegova vloga* učenec dejavno in problemsko spozna vse ravnine jezikovnega sistema. S tem pridobi metajezikovno znanje ter osnovo za razvijanje in krepitev svoje (kritične) sporazumevalne zmožnosti, zlasti svoje jezikovne samozavesti.

Znanje, pridobljeno z izpolnjevanjem ciljev in standardov te teme, ne sme biti samo sebi namen, ampak mora biti tesno povezano s tvorbo in sprejemanjem besedil. Tema se povezuje tudi s poukom italijanščine kot materinščine.

Učenec znanja s področja jezikovnih ravnin povezuje z vsemi (tudi književnimi) temami v učnem načrtu in z učnimi načrti drugih predmetov, zlasti italijanščine kot materinščine.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.2.1) SC (1.1.3.1) SC (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki učencu pomagajo do boljšega tvorjenja in sprejemanja besedil v slovenščini. Teoretično znanje mora biti usmerjeno v praktično rabo ob besedilih, a z zavedanjem, da ima podobno vlogo kakor formule v matematiki. Usvajanje jezikovnosistemskega znanja naj bo zato časovno ekonomično, s poudarkom na dejavnosti in problemskem pouku po usvojenih osnovnih zakonitostih in ne pred njimi. Ključen poudarek tega dela jezikovnega pouka naj bo usmerjen k povezovanju snovi v celoto in ne k podrobnostim.

Izogibajmo se učenju definicij na pamet in nasploh definicijam, kjer je le možno, saj je jezikovnosistemske pojave mnogo lažje prepoznati in poimenovati kot razložiti. Vloga jezikovnosistemskega znanja pri višjih taksonomskih ravneh znanja je v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila in v pridobivanju sposobnosti tvorjenja zapletenega besedila v nepričakovanih okoliščinah in na nepričakovano tematiko. Učenec naj primerja jezikovne pojave v slovenščini s tistimi v italijanščini, saj s tem krepi svojo splošno jezikovno zmožnost, ki je ključna za večjezični svet.

Opis jezikovnega sistema temelji na oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst, kakor je opisana v trenutni šolski slovnici (dostopno na strani: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/okpuu0v> in v knjižni obliki). Ta

opis se v nekaterih podrobnostih razlikuje od opisa na podlagi skladenjske delitve besednih vrst, kar pa na pouk v 2. VIO ne vpliva.

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Učenec:

- s pomočjo primerov dejavno in problemsko spoznava ravnini: oblikoslovje in skladnjo; s tem začenja povezovati svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto;
- se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku italijanščine kot materinščine, zna primerjati jezika, razpoznava podobnosti in razlike med njima.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » izbrani jezikovni pojav umesti v ustrezno jezikovno ravnino (oblikoslovje, skladnja) ali ugotovi, da v ti ravnini ne spada.

TERMINI

- oblikoslovje
- skladnja

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj že od samega začetka spoznava, da jezik lahko opazujemo na različnih ravneh. Te lahko spozna sprva samo grafično, tako da postopoma »barva« poznavanje vseh ravnin – podobno kot učenec pri geografiji že takoj spozna vse celine, čeprav jih nato obravnava postopoma.

GLASOSLOVJE

CILJI

Učenec:

- : dejavno in problemsko spozna jezikovne pojave s področja glasoslovja; s tem razvija glasoslovno, pravopisno, pravorečno in metajezikovno zmožnost;
- : spozna izgovorne in pisne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino ter krepi svojo jezikovno samozavest v slovenščini kot drugem jeziku;
- : v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » pravopisno ustrezno zapisuje glasove in glasovne sklope v besedah, predvsem tistih s kritičnimi glasovi in tistih, ki se v italijanščini pišejo/izgovarjajo drugače (4., 5., 6. r.);
- » najde napake in jih odpravi (6. r.);
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne samoglasnike (*i*, ozki *e*, široki *e*, polglasnik, *a*, široki *o*, ozki *o*, *u*) ter jih v besedah pravilno izgovarja, prepozna in zapisuje (5., 6. r.).

TERMINI

○ glas ○ samoglasnik ○ soglasnik ○ polglasnik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj glasoslovje v 2. VIO spozna čim manj teoretično, a hkrati umeščeno na ravnino »glasoslovje/glas«, ki se razlikuje od oblikoslovja ali skladnje.

BESEDOSLOVJE

CILJI

Učenec:

- : dejavno in problemsko spoznava besedoslovje slovenskega jezika, s tem razvija poimenovalno (besedoslovno) in metajezikovno zmožnost, spoznava in uporablja jezikovne portale, spoznava knjižne jezikovne priročnike;
- : izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, ter izboljšuje osebne strategije iskanja;
- SC (4.1.1.1)
- : v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke, besede iz iste besedne družine (4.r) in jih poimenuje (5., 6. r.);
- » v svojih besedilih uporablja protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke in besede iz iste besedne družine (5., 6. r.);
- » v besedilih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi (4., 5., 6. r.);
- » razloži dane besede in/ali besedne zveze iz besedila ali s pomočjo priročnika (5., 6. r.).

TERMINI

- beseda ○ besedna družina ○ sopomenka ○ protipomenka ○ nadpomenka ○ podpomenka ○ pregovor
- slovnica ○ slovar

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj snov usvaja načrtovano, čim večkrat pa tudi mimogrede ob besedilih, torej tudi ko ne »obravnavamo« te snovi. Zlasti to velja za uporabo jezikovnih priročnikov (za to obdobje je primeren zlasti portal *Franček* s slovarskimi vprašanji, odgovori in slovnico).

BESEDOTVORJE

CILJI

Učenec:

○: spoznava besedotvorje slovenskega jezika, s tem razvija besedotvorno, metajezikovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prepozna koren, ki združuje besedno družino (5., 6. r.);
- » samostojno tvori (brez poimenovanj) izpeljanke na podlagi netvorjenk v okviru besedne družine (5., 6. r.);
- » samostojno tvori in v besedilih uporablja (brez poimenovanj) pridevniške izpeljanke iz samostalnikov ter samostalniške izpeljanke iz pridevnikov (6. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna napake in neustreznosti pri tvorbi besed ter jih odpravi (5., 6. r.).

TERMINI

◦ koren ◦ besedna družina

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava besedotvorja naj bo v tem obdobju usmerjena predvsem v praktično rabo. Ustvarjanje novih besed je lahko za učenca v sodobni družbi velik izziv, saj nove besede zaradi novosti v svetu okrog nas tvorimo zelo pogosto. Naj pa bo takšno morebitno ustvarjanje dovolj vodeno, da bo spodbujalo pravilne besedotvorne postopke.

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Učenec:

O: dejavno spoznava oblikoslovje slovenskega jezika; s tem razvija oblikoslovno, metajezikovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila; lastnosti besednih vrst primerja s tistimi v italijanščini.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » pravilno uporablja in razume besede različnih besednih vrst v različnih skladenjskih okoliščinah (4., 5., 6. r.);
- » **v besedilu prepozna samostalnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi mu spol, število (5. r.) in sklon (6. r.); na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane samostalnike (5., 6. r.);**
- » **v besedilu prepozna pridevnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, ali je lastnostni, vrstni, svojilni pridevnik; mu določi spol, sklon, število, stopnjo (osnovnik, primernik, presežnik; opisno stopnjevanje, stopnjevanje z obrazili); na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane pridevnike (6. r.);**
- » **v besedilu prepozna glavni in vrstilni števnik, ju poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah (6. r.); v besedilu zna pravilno uporabljati znane števnike (6. r.);**
- » **v besedilu prepozna zaimek (osebni zaimek), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi mu spol, sklon, število, osebo; prepozna in uporablja kratko in dolgo obliko zaimka; zna ga sklanjati; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati osebne zaimke (6. r.);**
- » **v besedilu prepozna glagol, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi mu osebo, število, čas; ga sprega; poleg osebnih glagolskih oblik v besedilih pravilno uporablja tudi neosebne glagolske oblike: nedoločnik, namenilnik; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane glagole (6. r.);**
- » **v besedilu prepozna prislov, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi mu vrsto (krajevni, časovni, načinovni); na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane prislove (6. r.);**
- » **v besedilu prepozna veznik (4., 5., 6. r.).**

TERMINI

- oblikoslovje ◦ besedne vrste ◦ samostalnik ◦ pridevnik ◦ števnik ◦ zaimek ◦ glagol ◦ prislov ◦ osnova
- končnica ◦ sklanjanje ◦ spreganje ◦ spol ◦ sklon ◦ imenovalnik ◦ rodilnik ◦ dajalnik ◦ tožilnik ◦ mestnik
- orodnik ◦ število ◦ ednina ◦ množina ◦ dvojina ◦ oseba ◦ čas ◦ edninski samostalniki ◦ množinski samostalniki ◦ lastnostni pridevnik ◦ vrstni pridevnik ◦ svojilni pridevnik ◦ osnovnik ◦ primernik ◦ presežnik
- stopnjevanje ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik ◦ osebni zaimek ◦ osebne glagolske oblike ◦ krajevni prislov
- časovni prislov ◦ načinovni prislov ◦ veznik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava oblikoslovja naj bo v tem obdobju čim postopnejša, a hkrati vedno celostna. Poudarek naj bo na razumevanju oblikoslovja kot celote, ne na podrobnostih, poteka naj v primerjavi z italijanščino kot materinščino.

SKLADNJA

CILJI

Učenec:

O: dejavno in problemsko spozna skladnjo slovenskega jezika; s tem razvija skladijsko, metajezikovno, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost, zlasti pa kritično sporazumevalno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila; skladijske strukture, obravnavane pri slovenščini, primerja s tistimi v italijanščini.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » iz niza besed tvori pomensko in oblikovno ustrezne stavke in povedi (4., 5., 6. r.);
- » pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne stavke in povedi (5., 6. r.);
- » vpraša se po danih delih stavka ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne stavke in povedi (4., 5., 6. r.);
- » določi število povedi v besedilu in pojasni svojo odločitev (4., 5., 6. r.);
- » v besedilu prepozna trdilne in nikalne stavke in povedi ter utemelji svoje odločitve (4., 5., 6. r.);
- » pretvori trdilne stavke ali povedi v nikalne in obratno ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne nikalne stavke in povedi (4., 5., 6. r.);
- » v besedilu in v povedi prepozna stavke po vsebini [skladijskem naklonu] (pripovedni stavki, vprašalni stavki, velelni stavki), jih poimenuje, tvori in uporabi v novem besedilu in v novih skladijskih okoliščinah (4., 5., 6. r.);
- » v zvezah povedi odpravi ponovitve (4., 5., 6. r.);
- » določi število odstavkov v besedilu in predstavi njihovo vlogo (5. r.);
- » prepozna in tvori premi in odvisni govor (6. r.);
- » tvori skladijsko pravilna besedila (5., 6. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladijske napake (4.r) in neustreznosti ter jih odpravi (5., 6. r.);
- » v govornih besedilih upošteva stavčni poudarek, stavčno intonacijo (5., 6. r.);
- » tvori besedila z upoštevanjem ustreznega besednega reda (4., 5., 6. r.).

TERMINI

◦ pripovedni stavek ◦ vprašalni stavek ◦ velelni stavek ◦ trdilni stavek ◦ nikalni stavek ◦ nikalnica ◦ premi govor ◦ odvisni govor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ustrezna obravnava skladnje je za jezikovni pouk ključna. Temelj kakovostne obravnave skladnje je njena osmislitev. Že v tem obdobju zato začnimo spodbujati pri učencu zavedanje, da s pomočjo skladenjskega znanja lažje tvorimo slogovno ustrezna in skladenjsko raznovrstna besedila. To zavedanje najlažje krepimo s pretvorbami.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec dejavno spoznava pravopis in pravorečje slovenskega knjižnega jezika. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega, branega ali govorjenega besedila ter samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe. Spoznava izgovorne in pravopisne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino, zaveda se prednosti in slabosti rabe dveh materinščin/prvih jezikov.

Učenec pravopisno in pravorečno zmožnost usvaja tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju temeljnih pravopisnih pravil v rabi (to pomeni predvsem praktično), na čim samostojnejši uporabi pravopisnih priročnikov v tiskani, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Učenec znanje s področja pravopisa in pravorečja povezuje z znanjem, pridobljenim pri predmetu italijanščina kot materinščina.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.5.1) SC (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj naj vseskozi in sproti preverja pravopisno in pravorečno (pred)znanje učencev. Na tej osnovi naj utrjuje in širi njihove pravopisne ter pravorečne zmožnosti.

Učenec naj pravopisna pravila vadi in utrjuje na razne načine, npr. z opazovanjem pravilno zapisanih besed, s primerjanjem pravilno in napačno zapisanih besed/povedi, s prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, s popraviljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, s pisanjem besedil ipd. Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti (ocenjuje) ob popraviljanju/pisanju besedil.

Pravopisne vaje naj bodo za učenca zanimive, avtentične/pristne, pregledane, komentirane oz. naj bo nanje podana povratna informacija. Še posebej uspešne so namreč, če jih učitelj zasnuje na napakah učenčevih pisnih ali/in ustnih besedil (pri tem upošteva načelo, da nareka ne ocenjujemo).

Učitelj naj učenčevo pravopisno zmožnost razvija ob različnih besedilih, učenca naj spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

PRAVOPIS

CILJI

Učenec:

O: spozna slovenski pravopis ter s tem postopoma in sistematično razvija svojo pravopisno, skladijsko in besedotvorno zmožnost, besedilo pravilno zapisuje, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja; spozna pravopisne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino, zaveda se prednosti in slabosti rabe dveh jezikov;

O: v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » praktično pozna **velike, male, tiskane in pisane črke slovenske abecede, veliko in malo začetnico, končna ločila**, pisanje skupaj, narazen, **zapisovanje glasov**, krajšave, deljenje besed, popravna znamenja;
- » pravilno zapisuje besedilo, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja;
- » **je v svojih besedilih zmožen upoštevati usvojena pravopisna pravila z naslednjih področij: velike, male, tiskane in pisane črke slovenske abecede, velika in mala začetnica, ločila, glasovi** (4., 5., 6. r.) in krajšave (6. r.);
- » **pravilno zapisuje besede in besedila**, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja;
- » **v besedah pravilno zapisuje (kritične) glasove in glasovne sklope (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede, z w/m na začetku besede, s soglasniškim sklopom lj/nj) in tudi s tistimi glasovi/glasovnimi sklopi, ki jih v italijanščini ni ali se pišejo drugače (ž, h, č, š, k, j, g, c, z, s, lj, nj, ij, ji, če, či, še, ši)** (4., 5., 6. r.);
- » **piše predlog ločeno od naslednje besede** (4., 5., 6. r.);
- » **izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h** (4., 5., 6. r.);
- » **piše nikalnico »ne« ločeno od glagola in drugih besed** (4., 5., 6. r.);
- » **pravilno deli domače besede** (6. r.);
- » **pravilno piše števila z besedami in jih pravilno bere** (4., 5., 6. r.);
- » **pravilno piše glavne in vrstilne števnike do 100 (5.r) in do 1000 ter stotice s števkami in z besedami** (6. r.);
- » **piše začetek povedi z veliko začetnico** (4., 5., 6. r.);

- » **pravilno piše veliko začetnico v eno- in večbesednih lastnih imenih bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imenih** (v navezavi na imena iz lastnega okolja) (5., 6. r.);
- » **pravilno piše veliko začetnico v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz lastnih imen bitij** (4., 5., 6. r.);
- » **pravilno piše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen** (5., 6. r.);
- » **pravilno piše imena jezikov, dni, mesecev, praznikov** (4., 5., 6. r.);
- » **pravilno uporablja končna ločila (piko, vprašaj, klicaj) na koncu eno- in večstavčnih povedih** (4., 5., 6. r.);
- » **pravilno uporablja vejico pri zvalniku** (5., 6. r.), **naštevanju besed** (4., 5., 6. r.) **in besednih zvez** (5., 6. r.) ter med stavki (pred *ki, ko, ker, da, če*) (5., 6. r.);
- » **pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobosednim navedkom ali za njim)** (6. r.);
- » **pravilno piše znane krajšave: okrajšave, kratice, simbole** (6. r.);
- » **prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke** (4., 5., 6. r.);
- » **ustrezno členi besedilo na odstavke** (5., 6. r.);
- » **piše čitljivo** (4., 5., 6. r.).

TERMINI

- velika in mala začetnica
- ločila
- pisanje skupaj
- pisanje narazen
- zapisovanje glasov
- krajšave
- deljenje besed

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pravopisna pravila naj učenec usvaja postopoma. V izhodišču naj bo delo z besedilom. Besedila naj sprva učitelj prilagodi/pripravi, kasneje naj bodo tudi avtentična (neumetnostna, umetnostna, večkodna/multimodalna).

Obseg pravopisnih pravil naj učitelj vpeljuje po sklopih in zahtevnost prilagaja učencu (notranja diferenciacija). Učne oblike naj izbira po lastni presoji. Pomembno je, da se intuitivno, celovito, hitro, samostojno in pravilno odziva na dinamiko razreda ter hkrati omogoča raznolik pouk.

Učenci naj razvijajo pravopisno zmožnost in spremljajo svoj napredek preko domišljenih nalog: npr. iskanje pravopisno pravih/napačnih besed in povedi; opazovanje in prepoznavanje značilnosti besed/sklopov besed (kritični glasovi); tvorjenje besednih iger, asociacij; iskanje ustreznih besed in vstavljanje v besedilo; prepisovanje besedila in vaje nareka (branega, predvajanega); vaje popravljanja lastnih/tujih besedil s popravnimi znamenji; možnost spremljanja lastnega napredka v razvoju pravopisne zmožnosti s pomočjo osebne mape/knjžice učenca; vračanje k lastnemu branju daljših besedil in popravljanju lastnih napak ipd. Učiteljeva hitra in v doseganje kriterijev uspešnosti usmerjena povratna informacija je pomemben dejavnik učenčevega napredka in razvoja odgovornosti za lastno učenje. Učitelj naj učencu omogoča tudi možnost

lastnega popravljanja napak. Sodelovanje med učenci naj temelji na skupnih ciljih, ki izhajajo iz namenov učenja. Ob tem naj učenec uporablja pravopisne priročnike.

Celovit pogled na razvoj pravopisne zmožnosti naj bo usmerjen tudi v medpredmetno povezovanje, predvsem z italijanščino kot materinščino. To je še posebno pomembno na prehodu iz razredne na predmetno stopnjo.

Učitelj naj učenca spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

Pri preverjanju znanja je pomembno, da upoštevamo, da je za pravilno pisanje velike in male začetnice potrebno poznavanje sveta okrog nas.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj učenčevo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih.

Učitelj naj učence spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

PRAVOREČJE

CILJI

Učenec:

○: spoznava izreko knjižne zvrsti slovenskega jezika, jo ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) in s tem razvija svojo pravorečno zmožnost;

○: zaveda se izgovornih podobnosti in razlik med slovenščino in italijanščino.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **našteje** in pravilno izreka **samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika v besedah, stavkih in povedih** (5., 6. r.);
- » **prepozna knjižno, pogovorno in narečno izreko** (4., 5., 6. r.);
- » med govornim nastopanjem govori čim bolj knjižno in **razločno** (4., 5., 6. r.);
- » prepozna svojo in tujo neknjižno (pogovorno ali narečno) izreko besed, stavkov in povedi (4., 5., 6. r.);
- » z vodeno pomočjo si zna pomagati z ustreznimi spletnimi in knjižnimi jezikovnimi priročniki (4., 5., 6. r.).

TERMINI

- izreka

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ključni poudarek pri razvoju pravorečne zmožnosti pri učencu naj bo tvorjenje smiselnih, zaokroženih in med seboj logično ter slovnično povezanih besedil. Učenec naj jih tvori v različnih okoliščinah in za čim različnejše namene.

Skozi različne komunikacijske dejavnosti (poslušanje, govorjenje – pogovarjanje, govorno nastopanje) naj učenec razvija ustrezno knjižno izreko.

Pri pripravi govornih nastopov, ki naj jih učenec pripravlja v šoli, je smiselno pozornost usmeriti tudi na nebesedne (prozodične) prvine govora. Pridobivanje pravorečne zmožnosti naj bo čim bolj praktično.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj učenčevo pravorečno zmožnost vrednoti ob govornem nastopanju in pogovarjanju, hkrati s tem pa naj bo pozoren na učenčevo zmožnost nebesednega sporazumevanja.

KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec z branjem/poslušanjem/gledanjem/uprizorjanjem književnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o ali ob njih razvija recepcijsko zmožnost.

Učenec doživlja, prepozna, razume in vrednoti posamezne prvine književnega besedila (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, tema, sporočilo, avtor in pripovedovalec).

Razmišljujoče in kritično sprejema ter povzema, vrednoti in primerja književna besedila slovenskih avtorjev. Branje prepozna kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopa v dialog s književnim besedilom in o njem razpravlja. Branje mu nudi priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih. S spoznavanjem drugih kultur in kulturnih vrednot gradi naklonjen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvija socialno, kulturno in medkulturno zmožnost ter uzavešča pogled na časovno umeščeno obravnavanih književnih besedil. Razvija in ohranja pozitiven odnos do branja književnih besedil. Stik z besedilom je zanj potreba in vrednota, zato tudi v prostem času bere in posluša književna besedila (objavljena v raznih medijih), obiskuje knjižnice, gledališke in filmske predstave, literarne prireditve ipd. Namen književnega pouka je predvsem krepitev motivacije za branje in vse večja, postopna samostojnost bralca (ob skupnem in individualnem branju) pri (dialoški) obravnavi književnega besedila. Zato se v pouk vključujejo različne vrste branja (motivacijsko, dolgo branje, branje odlomkov, primerjalno branje, domače branje). Predmet ima tudi to pomembno nalogo, da posreduje tiste elemente kulture slovenskega naroda, ki se od italijanske kulture razlikujejo (književnost, zgodovina, zemljepis, etnologija, glasba ...). Tako zasnovan kulturno-književni pouk podaja zlasti kulturne, etične in duhovne razsežnosti slovenske kulture in slovenske književnosti.

Delo s književnimi besedili pri pouku je celostno in poglobljeno, zato je **število izbranih besedil letno največ 8**.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učenec zmožnost prepoznavanja, razumevanja in vrednotenja posameznih prvin književnega besedila, ki jo je **razvil v 1. VIO, sistematično nadgrajuje**. Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 1. VIO) pokaže tako, da: prepozna, razume in vrednoti posamezne prvine književnega besedila (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, tema, sporočilo, avtor in pripovedovalec).

Pouk književnosti temelji na **komunikacijskem modelu**, katerega glavni cilj je ohranjanje in krepitev učenčevih interesov za branje in poslušanje književnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga s književnim besedilom. Učenec vzpostavlja dialog s književnimi besedili in o njih razpravlja. Razmišljujoče sprejema ter povzema, vrednoti in primerja književna besedila slovenskih avtorjev.

Pri književnem pouku učenec razvija recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem oz. gledanjem umetnostnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih; s tem razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil, literarno besedilo

razčlenjuje, po razčlenjevanju pa sintetizira spoznanja o besedilu ter izraža vrednostne sodbe o njem in jih utemelji. Posamezna književna besedila tudi medsebojno primerja in vrednoti. Receptijsko zmožnost razvija tudi s tvorjenjem poustvarjalnih besedil ob umetnostnih besedilih. Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) mora ostati tudi v 2. VIO osredinjeno na učenca/učenko.

Osrednja metoda pouka književnosti je **šolska interpretacija** književnega besedila.

Učenec spozna obvezna umetnostna besedila oz. druga umetnostna besedila po izbiri učitelja ter učencev (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki ipd.) in pri tem razvija receptijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil; izreka svoje mnenje o umetnostnem besedilu in ga utemelji s sklicevanjem na besedilo.

SC (2.1.1.1)

KNJIŽEVNA BESEDILA

CILJI

Učenec:

- spozna v učnem načrtu določena obvezna in druga književna besedila po izbiri učitelja in učencev (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki);
- razvija receptijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil;
SC (1.1.4.1)
- spozna značilnosti proze, poezije in dramatike;
- ločuje umetna besedila od ljudskih in predstavlja razlike med njimi;
- ločuje umetnostna besedila od neumetnostnih in predstavlja razlike med njimi;
- po metodi dolgega branja vsako leto doživlja dve besedili.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila izkaže z odgovori na vprašanja** in s tvorjenjem besedila v obsegu najmanj 100 besed (4., 5. razred), najmanj 150 besed (6. razred);
- » **prepozna prozo, poezijo in dramatiko** in s primeri iz besedila ponazori značilnosti književnih zvrsti;
- » **loči ljudsko književno besedilo od umetnega** in utemelji razliko med njima.

TERMINI

◦ književnost ◦ književno besedilo ◦ pesništvo ◦ pripovedništvo ◦ dramatika ◦ ljudsko besedilo ◦ umetno besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Cilje in standarde, povezane s spoznavanjem književnih besedil, uresničujemo vedno funkcionalno, tj. ob izbranem besedilu in avtorju.

Učenec bere tekoče in doživeto. Samostojno pisno tvori besedila in utemeljuje svoje odzive na prebrano.

Cilji in vsebine se nadgrajujejo in prepletajo med seboj ter omogočajo postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju kultiviranega poslušalca, sogovorca, govorca, bralca in pisca.

Cilje in standarde, povezane s spoznavanjem književnih besedil, uresničujemo vedno funkcionalno, tj. ob izbranem besedilu in avtorju.

Pomembno je predvsem prepoznavanje, razumevanje in funkcionalna raba književnih besedil, tj. delo z besedilom, postopno, po fazah.

Didaktični sistem šolske interpretacije:

- » uvodna motivacija,
- » napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- » premor po branju,
- » izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- » ponovno branje in nove naloge.

Delo z besedili je postopno in starostni stopnji primerno, ukvarjanje z njimi pa spremljajo:

- 1) strategije pred branjem: napoved in umestitev besedila;
- 2) strategije med branjem: prepoznavanje, razumevanje in analiza posameznih prvin književnega besedila; kontekst;
- 3) strategije po branju: aktualizacija in vrednotenje.

Učenec bere besedila z razumevanjem do stopnje kritičnega vrednotenja, kar pomeni, da prepozna, presoja, vrednoti informacije iz besedila, avtorjev način pisanja, oblikuje lastno mnenje o besedilu z utemeljevanjem in sklicevanjem nanj.

Izbrana besedila naj se obravnavajo poglobljeno, lahko tudi z metodo večkratnega (kritičnega) branja; besedila izbirajo učitelj ter učenci. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj pri učencih sprožajo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju domišljijских predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti. Učenec doma v posameznem šolskem letu

prebere najmanj dve književni besedili; za domače branje štejemo tudi besedilo, ki ga pri pouku obravnavamo po metodi dolgega branja.

Dolgo branje je metoda branja, ki se odvija (večinoma) pri pouku, pri čemer učenci skupaj z učiteljem skozi daljše obdobje berejo in interpretirajo določeno delo. Pri tem se lahko menja načine branja (učitelj, učenci skupaj –zborna, učenci tiho vsak zase, boljši bralci, ki so se imeli na branje čas pripraviti ...), lahko pa se dolgo branje poveže tudi s pripovedovanjem posameznih delov besedila ali z drugimi načini predstavitve delov besedila (npr. odlomek iz animiranega filma, narejenega po izbrani književni predlogi). Bere naj se redno in ob dogovorjenih terminih (npr. vsak dan, dvakrat tedensko; lahko se vnaprej določi tudi obseg prebranega) ter v prijetnem vzdušju in prostoru (zunaj, v šolski knjižnici, primerna glasbena podlaga v razredu ipd.). Po branju oz. pripovedovanju se razvije spontani ali vodeni pogovor o slišnem. V primeru daljših jezikovno in vsebinsko zahtevnih besedil je priporočljivo segmentirano interpretativno branje in sprotna interpretacija krajših delov besedila z uporabo medbralnih strategij (pojasnjevanje, komentiranje, napovedovanje) in raznovrstnih komunikacijskih dejavnosti (dialog, govorni nastopi, ustvarjalno pisanje ...). Metoda dolgega branja se lahko prepleta tudi z domačim branjem: npr. del besedila se prebere doma, del pri pouku, prav tako pa se v šoli in doma vrstijo tudi dejavnosti učencev.

Primer obravnave proznega besedila:

1. Pred branjem knjige ali umetnostnega besedila učitelj učencem postavi vprašanja za aktivacijo. Učenci izberejo vprašanja, ki se jim zdijo zanimiva, iščejo odgovore, primerjajo odgovore.
2. Po napovedi avtorja in knjige učitelj pozove učence k individualnemu branju. Vsekakor je enkratno branje premalo, zato učitelj učencem omogoči, da doživijo pristen stik z besedilom in da ga v polnosti doživijo. V 4. in 5. razredu naj imajo učenci možnost samostojnega poglobljenega branja.
3. Sledijo skupinski pogovori ali okrogle mize o prebranem besedilu. Pogovor vodi učitelj ali učenci. Izhodišče za pogovore v nadaljevanju naj bodo učenčeva doživetja, ki pa jih učitelj pomaga dograjevati in izpopolnjevati z vprašanji na več stopnjah:
  - » Ali je bilo kaj, kar ti je bilo v knjigo še posebej všeč? Kaj je pritegnilo tvojo pozornost? Ali je bilo v knjigi kaj, kar ti ni bilo všeč? Si med branjem izpustil kakšen del? Ali te je v knjigi kaj presenetilo? Si našel kaj, česar nisi opazil še v nobeni knjigi?
  - » Si že bral podobno knjigo? Si v tej knjigi opazil kaj posebnega v načinu, kako je uporabljen jezik? Kaj bi o knjigi povedal sošolcem?
  - » Ali se posamezne zgodbe dogajajo v časovnem zaporedju? Si v njih prepoznal kraj dogajanja? Kako si si predstavljal kraj dogajanja?
  - » Katere književne osebe so se najpogosteje pojavljale v zgodbah? Katera je po tvoji presoji najpomembnejša? Kako bi to pojasnil? Ali te katera književna oseba spominja na koga, ki ga poznaš? Ali te katera književna oseba spominja na katero od književnih oseb iz drugih književnih del? Ali si ugotovil, o čem razmišljajo književne osebe? Nam pisatelj pove, kaj čutijo, kako se počutijo?
4. Učenci besedilo preberejo z bralno nalogo – lahko uporabijo znake, s katerimi si označijo nekatere posebnosti, npr. besede, humor, nenavadne zgodbene preobrate. Učitelj učence z vprašanji usmerja v prezrte

besedilne signale. Če učenci potrebujejo pomoč pri zaznavanju in razumevanju slogovnih značilnosti, jim učitelj pomaga s spodbujanjem ustvarjalnega in asociativnega razmišljanja ustvarjati pogoje za razumevanje jezika.

5. V nadaljevanju učitelj usmeri pozornost učencev na medbesedilno stvarnost in učenci iščejo sporočila v posameznih zgodbah. Učence nagovori, da razmišljajo o tem, kaj bi lahko povedali o književnih osebah, opisujejo književne osebe ter njihove lastnosti in posebnosti. Učence učitelj pozove k razmišljanju o tem, kaj pomenijo določene besede in besedne zveze in kako bi to povezali in aktualizirali v svojem življenju.

6. Pri ukvarjanju z besedilom učitelj usmeri pozornost učencev tudi na pomen ilustracij in »branje« njihovega pomena, prepoznavanje npr. humorja, privlačnosti književnih oseb, pretiravanj ipd.

7. Prebrano besedilo lahko učenci povežejo z drugih delom istega avtorja.

8. Po poglobljenem branju in pogovoru z vrednotenjem in aktualizacijo lahko učitelj učencem ponudi pisanje besedila, v katerem bodo pridobljene bralne izkušnje opisali, utemeljevali, primerjali z avtorjevim pogledom. Preden se učenci takšnih nalog v obliki spisov lotijo, se z njimi pogovori tudi o kriterijih, ki jim bomo sledili. Kriteriji naj bodo: razumevanje (npr.: učenec opiše, predstavi izbrane osebe, izpelje preprost sklep, vključi primerjanje z drugim delom); osebni odziv in njegova prepričljivost (npr.: učenec vključuje svoje predstave, poveže osebe/dogajanje s svojim svetom, komentira, se opredeljuje); zgradba besedila (npr.: uvod, jedro, zaključek); jezikovna pravilnost (vključno s čitljivostjo).

Didaktična gradiva: eTorba, Wikivir, sBiblos, e-knjige.

 (5.3.4.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj skozi celoten proces učenja spremlja napredek učenca (spremlja ga z ustreznimi povratnimi informacijami in spodbujanjem učenca k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa tvorjenja). Pri sprotnem spremljanju in vrednotenju sodelujejo tudi učenci (medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje).

Pri pouku književnosti učitelj ocenjuje doseganje standardov v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter nalogami odprtega tipa. Ocenjevanje znanja je povezano s standardi znanja, opredeljenimi v tem učnem načrtu, in iz njih izhajajo kriteriji uspešnosti ter kriteriji ocenjevanja znanja.

Učitelj ocenjuje govorne, pisne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo). Učitelj lahko ocenjuje tudi odziv na domače branje in govorni nastop oz. deklamacijo.

KNJIŽEVNA OSEBA

CILJI

Učenec:

- ločuje glavne in stranske književne osebe;
- prepoznava in primerja motive za ravnanje književne osebe in utemeljuje svoje stališče o ravnanju književnih oseb, ob tem prepoznava meje med doživljanjem sebe in drugega;
SC (3.3.4.2)
- zaznava značajske in druge lastnosti književne osebe, tudi tiste, ki so v nasprotju z njeno splošno značajsko oznako;
- ! *neknjižne jezikovne prvine v besedilu povezuje z značajskimi in drugimi lastnostmi književnih oseb;*
- opazuje perspektivo glavne in vsaj še ene stranske književne osebe ter ju primerja, ob tem krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega.
SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » opredeli vlogo književne osebe (glavna ali stranska oseba);
- » ubesedi svojo predstavo književne osebe, tako da navede njene značajske in druge lastnosti ter utemelji in presoja motive za njeno ravnanje;
- » tvori zaokroženo besedilo o književni osebi, ki vsebuje najmanj 40 besed.

TERMINI

- glavna književna oseba
- stranska književna oseba

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V 1. VIO je učenec ustvaril domišljjsko podobo književne osebe na podlagi avtorjevih besedilnih signalov in jih po potrebi dopolnjeval z lastno domišljjsko predstavo. V 2. VIO učenec v okviru književne vzgoje doseže stopnjo, ko zaznava in razume tudi tiste značaje književnih oseb, ki niso več popolnoma slabe ali popolnoma dobre. Književne osebe se mu sicer še zdijo pretežno dobre ali pretežno slabe, vendar že lahko kaže razumevanje za spodrseljaje literarnih oseb. Kršenja norme na tej stopnji ne ocenjuje več kot znak slabega karakterja, ki mora biti kar se da kaznovan (kot se mu je to zdelo na prejšnji razvojni stopnji, ko je bila književna

oseba praviloma strašno kaznovana, ker npr. ni ubogala kakšnega svarila, ukaza ali prepovedi ali ker v nasprotju z veljavnimi normami, da je treba deliti, v ključnem trenutku npr. ni hotela odstopiti svoje malice).

Na operativni stopnji svojega osebnostnega razvoja namreč učenec že razume, da bi utegnila imeti književna oseba za kršenje norme, ki jo je postavila avtoriteta, tehtne razloge – opravičilo. Tudi kazen, ki se zdi učencu v tem primeru ustrezna, je v sorazmerju s tem novim spoznanjem.

Konkretne didaktične izpeljave ponujajo možnosti uresničitve ciljev. Učenec prepozna, poimenuje in opisuje (nariše) osebe (naslovnega junaka), razmišlja o subjektivnih predstavah, opazuje lastnosti književnih oseb, opazuje njihov govor, prepozna in opisuje tipe oseb ter jih povezuje z lastnim izkušenjskim svetom (identifikacija s književno osebo – bralčevo stališče).

Učitelj načrtuje dejavnosti za razumevanje in vrednotenje književnih oseb in njihovega ravnanja, učenec v njih:

- » prepozna, poimenuje in opiše književne osebe, razmišlja o subjektivnih predstavah;
- » opisuje lastnosti književne osebe;
- » sestavi osebno izkaznico ali potni list književne osebe (lahko dodajo štampiljke vseh krajev, v katerih se je ustavil);
- » našteva lastnosti književnih oseb;
- » opazuje govor književnih oseb, njihova stališča (Kaj misli ...? , Kako vidi ...?)
- » izrazi svoje mnenje o tem, kdo je zanj večji junak, in svoje mnenje ponazori z zgledi iz besedila ter ga primerja z mnenji sošolcev;
- » pojasni razloge za ravnanje književnih oseb in jih utemelji s primeri iz besedila;
- » opiše, kako bi ena književna oseba opisala drugo.

Didaktična gradiva: eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

 (2.2.1.2)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih s književno osebo, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo, poznavanje strokovnih terminov, utemeljevanje mnenja in različne oblike vrednotenja (osebno, medbesedilno, problemsko), pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še inovativnost pristopa oz. prepričljivost izbranega pristopa k besedilu (npr. povezava književnosti in sodobnih medijev), poglobljenost predstavitve vsebine, povezanost učenčevega besedila s književno predlogo, slog, jezikovno pravilnost, zgradbo besedila ...

KNJIŽEVNI PROSTOR IN ČAS

CILJI

Učenec:

- : v književnem besedilu išče in povezuje podatke o književnem prostoru in času;
- : ubeseduje svojo domišljjsko predstavo književnega prostora in časa (po podatkih iz besedila, po subjektivnih izkušnjah, po znanju in predstavah, nastalih ob branju drugih književnih besedil);
- SC (2.3.1.1)
- : sledi dogajanju na več književnih prostorih in v več književnih časih hkrati.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » ubesedi svojo predstavo književnega prostora in časa,
- » loči realni in domišljjski književni prostor in čas,
- » tvori zaokroženo besedilo o književnem prostoru in času, ki vsebuje najmanj 40 besed.

TERMINI

- književni čas
- književni prostor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Doživljanje in razumevanje književnega prostora in časa se oblikuje postopoma. Pri domišljjski predstavi književnega/dogajalnega prostora učenec že upošteva nekatere omejitve, ki izhajajo npr. iz geografskega, zgodovinskega in drugega znanja, vendar predstavo dogajalnega prostora povečini ustvarja tako, da svojo domišljijo in svoje zunajbesedilne slike popravlja z avtorjevimi relevantnimi besedilnimi signali. Učenec v 2. VIO lahko sledi dogajanju na več dogajalnih prostorih hkrati – sposoben je obdržati v spominu predstavo dogajalnega prostora, medtem ko teče dogajanje na drugem dogajalnem prostoru, in si jo v nespremenjeni obliki priklicati v prvi plan zavesti, ko se literarno dogajanje spet preseli vanj.

V 2. VIO učenec zaradi vedno večje obveščенosti o zunajbesedilni stvarnosti oblikuje ustreznejše predstave literarnega dogajalnega časa. Začenja razumevati, da realistični "nekoč" ni zmeraj enak in da so se »stari časi« spreminjali. Na tej stopnji mladi bralec ne zaznava več le kronološkega nizanja dogodkov. Sposoben je zaznati prepletanje dogajalnih časov v pripovedi, pri čemer se najprej razvije sposobnost zaznavanja in razumevanja retrospektivnega. Učenec v književnih besedilih prepozna dogajalni čas in prostor in ju tudi ubesedi, pri tem pa se sklicuje na besedilne signale iz besedila. Upoveduje dogajalni prostor in čas, npr.: Kje in kdaj se dogaja zgodba? Kaj izvemo iz besedila? Kje piše, da ...? Kako so predstavljali ... V fazi poustvarjanja književnega

besedila s poudarkom na dogajalnem prostoru in času učenec tvori besedila, ki se dogajajo v sedanjosti, v preteklosti, v prihodnosti (pri tem izhaja iz znanja in izkušenj, npr. Kaj bi se v Bratovščini Sinjega galeba spremenilo, če bi jo prestavili v današnji čas?); besedila preoblikuje v stripe s poudarkom na dogajalnem prostoru, s sliko označi dogajalne prostore, pri tem doda še predzgodbo in nadaljevanje. Dogajalni čas lahko med branjem ali po njem prikazuje z oblikovanjem filmske knjige oz. scenarija (za celotno dogajanje ali izbrani prizor iz besedila s poudarkom na dogajalnem kraju in času) ali s pripravo preprostega potopisa.

S strategijami pred in med branjem ter po njem učitelj učenca podpre pri doživljanju in razumevanju dogajalnega prostora v besedilu (nekoč, danes), obenem pa ga spodbudi, da si oblikuje domišljijско predstavo dogajalnega prostora. Tako učenec tvori nov domišljijски svet s podobnim dogajalnim prostorom in/ali časom, kot je v književnem besedilu (piše zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti – pri tem izhaja iz svojega znanja in svojih izkušenj).

Cilji v tej skupini se tesno povezujejo s sposobnostjo učenca za reflektivno recepcijo besedila, ki se odraža tudi skozi uporabo literarnovednega znanja. Razumevanje dogajalnega prostora in čas se oblikuje tudi skozi sestavljanje tistih segmentov literarnega pomena, ki izhajajo iz t. i. medbesedilnosti.

Primer 1:

Ob besedilu Gaje Kos Junaki iz ladje Argo učenec tvori nove domišljijске svetove s podobnim dogajalnim prostorom in časom, kot je v književnem besedilu.

Primer 2:

Izmisli si svojo pripoved, ki posnema mit (resnični le kraji, morja, reke, nastopajo božanstva, pošasti in druge imenitne izmišljarije).

Izmisli si svojo pripoved, ki posnema mit (resnični le kraji, morja, reke, nastopajo božanstva, pošasti in druge imenitne izmišljarije). V gibu jo predstavi sošolcem.

Primer 3:

Napiši/pripoveduj, kakšna bi bila zgodba brez krvavih prizorov. (Ali bi šesteroroke ljudi žgečkali do onemoglosti ali bi jih zaposlili z obilico hrane in pijače ...).

Didaktična gradiva: eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/si/home>)

 (3.2.1.3)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih s književnim prostorom in časom, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (piklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

DOGAJANJE, TEMA, SPOROČILO

CILJI

Učenec:

- sledi dogajanju v književnem besedilu in ga razume;
- obnavlja ali povzema dogajanje (tvori »premico dogajanja«);
- ! ločuje glavno in stransko dogajanje;
- sklepa o dogajalnem toku (tudi na podlagi zunajbesedilnih podatkov);
- SC (1.1.2.1)
- zaznava, o čem govori književno besedilo, in določa osrednjo temo (npr. otroštvo, besedna igra – nonsens, družina, nenavadna stvarnost, tradicija in izročilo, prijateljstvo, odraščanje in vrstniki, stvarnost kot pustolovščina/skrivnost, ustvarjalnost);
- našteva nekaj književnih besedil na isto temo;
- vodeno povzema sporočilo književnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » obnovi dogajanje v besedilu ali povzame dogodke, pri čemer predstavi dogajalni tok *ter glavno in stransko dogajanje*;
- » opredeli temo književnega besedila ter navede in na kratko predstavi književna besedila na isto temo;
- » tvori zaokroženo besedilo o dogajanju, temi in sporočilu, ki vsebuje najmanj 60 besed.

TERMINI

◦ dogajanje ◦ tema ◦ sporočilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec zaznava posamezne elemente književnega besedila (dogodke), razume njihovo soodvisnost oz. povezanost, ki preraščata v kompleksnejše besedilne prvine (tema).

Razumevanje zgodbe kot bralna strategija učencu omogoča, da dojame povezanost posameznih dogodkov v besedilu. Razumevanje logičnega zaporedja dogodkov se razvija tudi z lastno dejavnostjo, zato učenec zapisuje »manjkajoče dele zgodbe«, piše »premico dogajanja«, zgodbo pa spoznava tudi ob govorjenju oz. poslušanju

(npr. upoveduje analogije k literarnim motivom, tvori podobne situacije, kot jih je spoznal med branjem). Primerne strategije za razumevanje dogajanja so: razumevanje zaporedja dogodkov, motivacija dogajanja, napovedovanje zgodbe na podlagi kazala, razumevanje dogajanja in izdelava dogajalnega traku, razumevanje zaznavanja književne osebe na podlagi napetega dogajanja oz. razumevanje povezanosti književne osebe in zgodbe, opazovanje književnega dogajanja glede na realističnost oz. fantastičnost zgodbe.

Bistveno je, da učenec oblikuje svoje stališče do sporočila besedila ter da se njeni definiciji približuje postopno. Če je le mogoče, poišče temo samostojno.

Še zlasti pa velja upoštevati dejstvo, da je veliko mladinskih besedil, predvsem sodobnih, mogoče razumeti na več načinov in da torej tudi mladi bralci v njih lahko razberejo zelo različne teme. Osrednje teme književnih besedil v 2. VIO so: odraščanje in vrstništvo, doživljanje pustolovščin, prijateljstvo in ljubezen, igra in ustvarjalnost.

Primer 1:

Tvori premico dogajanja in tako spremljaj književno dogajanje.

Primer 2:

Piši dnevnik književne osebe ali scenarij za film, pripravi časovni trak, premico dogajanja ...

Primer 3:

Napiši filmsko knjigo/scenarij za izbrani prizor iz pripovedi, in sicer tako da na začetku vsakega prizora napišeš, kdo nastopa, kraj dogajanja, v prizorih pa zapiši, kaj književna oseba pove in kako. Dodaš lahko še opis slike, ki naj bi jo kamera ujela, ter opis glasbe, zvokov.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z dogajanjem, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

AVTOR IN PRIPOVEDOVALEC

CILJI

Učenec:

○ ločuje avtorja od pripovedovalca književnega besedila;

SC (1.1.2.2)

I: prepozna pripovedovalca iz neposrednih/posrednih besedilnih signalov.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» loči avtorja književnega besedila od pripovedovalca, to pokaže tako, da **pove, kdo je napisal književno besedilo** in kdo ga pripoveduje.

TERMINI

◦ avtor ◦ pripovedovalec

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec prepozna vloge in značilnosti avtorja in pripovedovalca.

Bralna strategija zaznavanja pripovedne perspektive omogoča učencu dojetje zornega kota pripovedovanja (perspektivo) ter opazovanje dogajanja. Opazovanje perspektive književne osebe (kako oseba vidi, razlaga, vrednoti dogajanje) ter pripovedovalca (predvsem starostno pogojenega) je priložnost za preoblikovanje besedila v dejavnosti poustvarjalnega pisanja (pisanje s perspektive različnih književnih oseb). Opazovanje različnosti perspektiv se v 5. in 6. razredu postopoma bliža osrednjim literarnoteoretičnim pojmovanjem, predvsem kategoriji pripovedovalca: opazovanje pripovedovalca, njegovih lastnosti in jezika, spoznavanje prvoosebnega pripovedovalca, razlikovanje prvoosebnega in tretjeosebnega pripovedovalca. Perspektivo in dogajanje je mogoče opazovati tudi ob podobi lirskega subjekta ali ob pravljičnih besedilih.

Učenec na primer upoveduje zgodbo iz perspektive tistih književnih oseb, ki mu niso blizu; spremeni pripovedovalca v znanem književnem besedilu – pripoveduje glavna ali ena izmed stranskih književnih oseb.

SC (3.1.4.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z avtorjem/pripovedovalcem, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec z branjem in pogovorom ob prebranem ter raziskovanjem književnega besedila doživlja, razume, razčlenjuje in primerja pesemska, pripovedna, dramska besedila in predelave književnih besedil.

Razlikuje in predstavlja razločevalne značilnosti književnih zvrsti/vrst, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika.

Razmerje med književnimi zvrstmi (glede na število obravnavanih ur) naj bo: 50 % pripovedništvo, 30 % pesništvo in 20 % dramatika.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učenec zmožnost branja in pogovora o in ob književnem besedilu, zmožnost razlikovanja književnih zvrsti in vrst ter zmožnost predelav književnih besedil, ki jih je razvil v 1. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 1. VIO) pokaže tako, da: pri branju in pogovoru o in ob prebranem književnem besedilu vseh zvrsti in predelavah književnih besedil prepozna, razume in vrednoti posamezne prvine književnega besedila ter uporablja ustrezne strokovne izraze (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, tema, sporočilo, avtor, pripovedovalec).

Učenec se ob književnih besedilih različnih zvrsti in predelavah književnih besedil izraža z ustrezno terminologijo predmeta ter skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika (literarnoteoretično znanje). (1.1.2.2)

Predelava književnega besedila je književno besedilo, ki je lahko preoblikovano v poljuben medij.

S predelavo književnega besedila učenec na drugačne načine doživlja književno besedilo in krepi svojo kulturno zmožnost. Odziva se tudi na sodobne predelave književnih besedil (različni mediji), ki so blizu mlademu bralcu.

Strip je besedilo, ki vključuje kombinacijo vizualnega (slikovnega) in tekstovnega (besedilnega) dela. Lahko je predelava književnega besedila ali povsem samostojno književno besedilo.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj vodi učenca k celovitemu doživljanju, razumevanju, razčlenjevanju in vrednotenju književnih besedil in predelav književnih besedil (npr. vsebina, tema, oblika, ritem, učinek na bralca).

Učitelj s seznama obveznih in izbirnih besedil izbira raje manj kot več književnih besedil oz. predelav književnih besedil (največ 8 v posameznem šolskem letu). Pri tem priporočamo, da učitelj načrtuje književni pouk tako, da lahko z učenci poglobljeno bere in raziskuje književna besedila vseh zvrsti ob upoštevanju razmerij: 50 % pripovedna, 30 % pesniška, 20 % dramska besedila in predelave književnih besedil.

Učitelj na začetku šolskega leta preveri bralne zmožnosti učencev in izbor besedil, upošteva kriterije za izbor književnih besedil, diferencira glede na bralne zmožnosti učencev in njihove bralne interese – prisluhne njihovim idejam (sooblikovanje ustvarjalnih bralnih seznamov, razrednih knjižnic, akcije Ravnokar berem, Minuta za knjigo, Želim ti predstaviti ...). Izbira lahko daljša/krajša, zahtevnejša/manj zahtevna besedila, tudi besedila v lahkem branju. Učitelj izbira vsebinsko in tematsko raznolika književna besedila, preko katerih krepi motivacijo za branje. Učence spodbuja, da drug drugega navdušujejo za branje, tako bo njihov glas slišan in učinkovit. Predstavlja in uporablja tudi digitalne vire, pri čemer digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev. ^{SC} (4.4.3.1)

Za zaznavanje in doživljanje književnih besedil je pomembno učiteljevo glasno branje (učitelj kot bralni model). Učitelj se na branje književnih besedil pri pouku vnaprej pripravi, prav tako k pripravi na interpretativno branje spodbuja učence. Učenec bere književna besedila na različne načine (tiho ali glasno; individualno, v dvojici ali skupini).

Učilnica ob učiteljevi spodbudi in bralnem modelu postaja prostor branja in pogovora o/ob prebranem (minute za prosto branje).

Učenec lahko svoje branje predstavi sošolcu in ga izboljšuje na podlagi povratne informacije ter s tem krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov. ^{SC} (3.3.3.1) Branje lahko izboljšuje tudi ob posnetku, pri čemer ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih. Večkratnemu branju sledi pogovor o prebranem besedilu (doživljanje, razumevanje, analiza, vrednotenje, poustvarjanje), pri čemer učitelj učencu ponuja tudi »odprta« vprašanja višjih taksonomskih ravni.

Poudarja in zasleduje se pogovor, problemska metoda, sodelovalno učenje, obrnjeno učenje, raziskovanje, igra vlog (individualno, v dvojici ali skupini) in manj razlaga.

Spodbuja se primerjava književnih besedil na različnih ravneh (glede na obliko, temo, sporočilnost ...). Primerjava se lahko izvaja s pomočjo grafičnih organizatorjev (tabel, diagramov ...) in predvsem strnjjenih zapisov.

Učenec ob književnih besedilih razvija tudi zmožnost izražanja v strokovnem jeziku, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta. V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalnost (posameznih književnih prvin ali besedil v celoti), kar pomeni, da imajo možnost raznolikih načinov izkazovanja znanja.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wh87kd4>

Pri izboru slovstvene folklore učitelj izbira besedila, ki so povezana z lokalnim okoljem.

Učenje zunaj učilnice predstavljajo literarni natečaji, učilnica na prostem (branje pod krošnjami), srečanje (pogovor) s književniki, elektronski viri, razstave, muzeji in rojstne hiše, spominske sobe književnikov, obeležja, priložnostni kulturni dogodki ob obletnicah, dejavnosti ob dnevu kulture, slovenskem kulturnem prazniku, Nacionalnem mesecu skupnega branja.

Ob književnih besedilih učenec razvija samozavedanje, pri čemer zaznava in prepoznava lastno doživljanje, socialno zavedanje, samouravnavanje, pri čemer se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo, sprejemanje različnosti, pri čemer se zaveda raznolikosti in jo prepoznava v ožjih in širših okoljih, ter medkulturnost <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i81zp52> (str. 10–23).

SC (1.1.4.1) SC (4.3.1.1) SC (1.1.2.2) SC (1.3.4.2) SC (4.2.4.1) SC (3.3.1.1) SC (3.1.2.3) SC (3.1.1.1)

PESNIŠTVO

CILJI

Učenec:

○: bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja, povzema značilnosti posamezne književne prvine pesemskega besedila;

SC (1.3.1.1)

!: *kritično vrednoti posamezne književne prvine pesemskega besedila;*

○: razlikuje pesemsko besedilo od pripovednega in dramskega besedila;

○: zaznava ritem pesmi, doživlja razliko med hitrim in počasnim ritmom in opazuje osebni čustveni odziv pri menjavi ritma ter ga povezuje z besedilno stvarnostjo (spremembe razpoloženja);

○: doživlja zvočnost pesmi in jo povezuje s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost;

○: doživlja, zaznava in razume posebnosti pesemskega jezika (npr. rima, zamenjan besedni red, zvočno slikanje, ponavljanje posameznih glasov, besed ali besednih zvez, sopomenka, pomanjševalnica, nenavadne besede in besedne zveze, čustveno obarvane besede, besedotvorne inovacije), povezuje jih s sporočilnostjo besedil in ugotavlja, kako te prvine v pesmi učinkujejo na bralca na doživljajski, pomenski in estetski ravni;

○: opazuje pomenska razmerja med rimanimi besedami;

○: razvija asociativno zmožnost, išče tematsko (osrednjo) besedo v pesmi ter niza svoje asociacije;

○: prepoznava temo pesmi;

○: opazuje in analizira zgradbo pesmi (verz, kitica, dvovrstičnica, trivrstičnica in štirivrstičnica);

○: v pesmi prepoznava pesniška sredstva (npr. pomanjševalnico, preproste primere, zamenjan besedni red, ponavljanje, zvočno slikanje, okrasni pridevek, poosebitev); poimenuje jih z ustreznimi strokovnimi izrazi

in pojasnjuje njihov (estetski) učinek na bralca oz. na besedilo;

SC (1.1.2.2)

O: povzema sporočilnost pesmi;

I: v *likovni pesmi* prepozna povezavo med likovnostjo in temo pesmi;

O: opazuje in primerja pesemska besedila iste vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste, pri čemer sodeluje z različnimi posamezniki in skupinami.

SC (5.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » utemelji, zakaj besedilo uvrščamo v pesništvo;
- » **predstavi zgradbo pesmi (število in dolžino kitic in verzov);**
- » **doda/ustvari rimane besede ali verze, ki se rimajo;**
- » v pesmi najde **prvine pesniškega jezika/pesniška sredstva (zamenjan besedni red, ponavljanje, okrasni pridevek, poosebitev)**, jih **poimenuje** in pojasni njihov (estetski) učinek na bralca;
- » **tvori asociacije ob besedi, sopomenke oz. sopomenske nize, nenavadne besedne zveze;**
- » **tvori/oblikuje pomanjševalnice, preproste primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom;**
- » **predstavi, primerja in ovrednoti pesemska besedila (tema, sporočilnost, verz in kitica, ritem in rima, pesniška sredstva) v besedilu, ki obsega najmanj 50 besed.**

TERMINI

- pesništvo ◦ verz ◦ kitica (dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica). ◦ ritem ◦ pomanjševalnica
- ponavljanje ◦ poosebitev ◦ rima ◦ zamenjan besedni red ◦ okrasni pridevek

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je doživljanje in razumevanje poezije. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pesemskih besedilih glede na tematiko, ki je namenjena predvsem otrokom in mladostnikom. Opazujejo se tudi oblika pesmi, pesemski jezik in preprosta pesniška sredstva.

Pri branju pesmi učitelj najprej in v večji meri spodbuja doživljanje pesmi in izražanje tega. Pri tem naj bo čim bolj odprt za mnenja učencev in spodbuja odzivnost, domišljijo ter ustvarjalnost. Učence postopno vodi od izražanja doživljanja in opazovanja oblike in pesemskega jezika k razumevanju pesemskega sporočila.

Učenec opazuje obliko besedila (likovno podobo), jo opisuje (kitica, verz) in ugotavlja razlike v primerjavi s pripovedništvom/dramatiko.

Za doživljanje in zaznavanje pesemskih prvin (ritem, rima, zvočnost ...) je bolj kot pri pripovednih besedilih pomembno glasno (interpretativno) branje, ki ga učenec razvija s poslušanjem učiteljevega ali sošolčevega branja in lastnim glasnim branjem (lahko tudi ob zvočnem posnetku). Tako učenec zaznava razpoloženje v pesmi, preko katerega določa temo.

Obraznava pesniških sredstev poteka v povezavi z besedilom (prepoznavanje v pesmi, razumevanje, poimenovanje, doživljanje in pojasnjevanje oz. utemeljevanje učinkov posameznega pesniškega sredstva poteka s sklicevanjem na besedilo, pri čemer izhaja iz izkušnje, medbesedilnosti in konteksta).

Pesemska besedila se lahko učenci učijo na pamet pri pouki ali doma npr. po interpretativnem branju z metodo preluknjane besedila, dodajanjem rim, branjem v zboru.

Učitelj na različne načine spodbuja ustvarjalnost učencev ob pesemskih besedilih npr. s pomočjo asociacij, iskanja rimanih besed.

Učenje zunaj učilnice predstavljajo dejavnosti ob svetovnem dnevu poezije, dnevu kulture, literarni natečaji ...

Učitelj ob tem spodbuja učence, da se zavedajo lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni. Obenem pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upoštevajo demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodelujejo z drugimi. **SC** (2.4.2.1)

Priporoča se sodelovanje na tekmovanju iz znanja slovenščine za Cankarjevo priznanje.

SC (2.4.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj vrednoti v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem pesemskem besedilu), razlagalna besedila, deklamacije in druge avtentične naloge.

PRIPOVEDNIŠTVO

CILJI

Učenec:

○: bere, doživlja pripovedna besedila, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v ljudski in avtorski, klasični in sodobni, slovenski in svetovni pravljici;

SC (1.3.1.1)

○: spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v realistični in fantastični zgodbi;

○: spoznava, opisuje, primerja, povzema značilnosti in kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v realistični pripovedi (pustolovska pripoved, mladinska povest) in fantastični pripovedi;

○: razlikuje pripovedno besedilo od pesemskega in dramskega besedila, pri čemer uporablja strokovno terminologijo predmeta;

SC (1.1.2.2)

○: opazuje in primerja pripovedna besedila iste vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » utemelji, zakaj besedilo uvrščamo v pripovedništvo;
- » **prepozna vrsto** pripovednega besedila in **predstavi (zvrstne) značilnosti (ljudske, avtorske, klasične, sodobne, slovenske in svetovne) pravljice, realistične in fantastične zgodbe in realistične** pripovedi (pustolovska pripoved, mladinska povest) ter fantastične pripovedi;
- » **predstavi, primerja in ovrednoti pripovedna besedila (književne prvine in zvrstne značilnosti) v besedilu, ki obsega najmanj 50 besed.**

TERMINI

○ pripovedništvo ○ ljudska pravljica ○ avtorska pravljica ○ klasična pravljica ○ slovenska pravljica ○ sodobna pravljica ○ realistična zgodba ○ fantastična zgodba ○ realistična pripoved

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je doživljanje in razumevanje pripovednih (fantastičnih in realističnih) besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pripovednih besedilih glede na tematiko in vrsto.

Pri pripovedništvu se učitelju v največji meri ponuja priložnost za različno ponudbo književnih besedil. Raznoliki bralni sezname naj so diferencirani glede na interes, zahtevnost (ambicioznost bralca), pri čemer učitelj prisluhne tudi predlogom učencev.

Glede na rezultate zunanjih raziskav (PISA) se razlike med bralno pismenostjo in bralno samopodobo z leti povečujejo, zato naj učitelj poskrbi za čim bolj uravnotežen izbor pripovednih besedil, pri čemer upošteva teme, ki bolj zanimajo fante, kakor tudi tiste, ki so zanimivejše za dekleta (raznoliki bralni sezname). Učitelj vključuje v pouk in prostočasno branje raznolike bralne sezname (Center za mladinsko književnost – Pionirska: <https://www.mklj.si/pionirska/>; Društvo bralna značka: <https://www.bralnaznacka.si/sl/>).

Pogovor po prebranem pripovednem besedilu poteka na način, da učenci izražajo občutke in mnenja ob prebranem, da se pri predstavitvi postavijo v različne vloge, pri čemer se učitelj zavestno odreka podajanja sodb in spodbuja spoštljivo komunikacijo. Učitelj postavlja vprašanja različnih taksonomskih ravni, k čemur spodbuja tudi učence. Z učenci lahko sooblikuje pravila pogovora in kriterije uspešnosti, ki jih učenci sproti preverjajo.

Učitelj glede na sporočilno zahtevnost izhodiščnega besedila diferencira ravni bralnih nalog (od razumevanja preprostih besedilnih podatkov do kompleksnega razumevanja, preprostega sklepanja na podlagi prebranega in vrednotenja) in naloge za odziv oz. ustvarjalnost učencev.

Presega se »tradicionalni« šolski pristop obravnave pripovedi (poudarek ni zgolj na razumevanju vsebine in teoretičnega znanja). Učencu naj se omogoča prostor za individualno in skupinsko doživljanje in razmišljanje, ki ga izraža tako ustno kakor tudi pisno.

Za oblikovanje učenčeve osebnosti in njegovo motiviranost je izjemnega pomena izhajanje iz zgodb in pripovedovanja teh. Učitelj ima zato izjemno priložnost, da to prednost književnih besedil izkoristi v največji možni meri, pri čemer je pomembno, da je sam kompetenten bralec, pripovedovalec, poslušalec ...

Učitelj spodbuja in razvija ustvarjalnost učencev npr. z ustvarjanjem pravljичne vrečke/škatle, v kateri zbira dokaze učenja (dramatizacija pravljice, lastna pravljica, likovna upodobitev pravljice, pravljica v stripu, pravljični slovarček ...). Učenci iščejo pravljice lokalnega okolja, prisluhnejo pripovedovanju avtentičnih lokalnih pripovedovalcev, pri čemer spoznavajo tudi jezikovne posebnosti narečja oz. govora.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem pripovednem besedilu), razlagalna besedila in druge avtentične naloge.

DRAMATIKA

CILJI

Učenec:

○: bere, doživlja dramska besedila, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine dramskega besedila;

SC (1.3.1.1)

○: razlikuje dramsko besedilo od pesemskega in pripovednega besedila;

○: ločuje govor dramskih oseb od odrskih navodil;

○: prepozna zgradbo dramskega besedila (dejanje/prizor, glavno besedilo oz. govor oseb in stransko besedilo oz. didaskalije, druga odrska navodila) in jo opiše;

○: predstavlja in primerja dramska besedila, pri čemer uporablja strokovno terminologijo predmeta.

SC (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» **prepozna dramsko besedilo** in ga opiše (dejanje/prizor, glavno besedilo oz. govor oseb in stransko besedilo oz. didaskalije, druga odrska navodila);

» **predstavi, primerja in ovrednoti dramska besedila (književne prvine) v besedilu, ki obsega najmanj 50 besed.**

TERMINI

○ dramatika ○ dramsko besedilo ○ dejanje/prizor ○ glavno besedilo oz. govor oseb ○ stransko besedilo oz. didaskalije ○ vloga ○ dejanje ○ prizor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je doživljanje in razumevanje dramskih besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob manj zahtevnih dramskih besedilih, branje dramskih besedil se nadgradi s poustvarjanjem ob dramskem besedilu (dramatizacija).

Dramska besedila so zaradi specifične oblike zapisa in strukture za učence težje berljiva književna zvrst. V razredu učenci stik z njo največkrat vzpostavljajo na ravni glasnega branja. S pripravo na glasno branje

izboljšujemo doživljanje in razumevanje dramskega besedila. Priprava na branje dramskega besedila vključuje vsebinsko, skladenjsko in prozodijsko pripravo (osnovno).

Dramsko besedilo najprej učitelj interpretativno prebere sam. Temu sledi individualna priprava na branje pri učencih (učenci si označijo vloge, didaskalije) in šele nato sami berejo po vlogah.

Dobra priprava na interpretativno branje dramskega besedila v bistveni meri vpliva na njegovo govorno uresničitev. Grafična oblika zapisa od učenca bralca zahteva hkratno sledenje glavnemu in stranskemu besedilu, specifična pa je tudi sama struktura dramskega dialoga, v katerem se ob odsotnosti pripovedovalca literarne osebe predstavljajo same. Poleg literarnovedne in vsebinske obravnave učitelj učence usmerja k pravilnemu in izraznemu govoru, spodbuja jih k uzaveščanju razločevalnih in izraznih možnosti fonetike besedila, npr. členitve s premori, jakosti govora, intonacije, tempa.

V 4. razredu na primer poiščejo primeren glas za osebo, ki jo predstavljajo. V 5. in 6. razredu pri skupinskem glasnem branju tekoče in razumljivo berejo besedilo po vlogah ter spreminjajo hitrost, barvo in register govora glede na spremembo razpoloženja posamezne dramske osebe. Prepoznavajo zgradbo dramskega besedila (v 4. razredu – oznaka govorečega in njegovega govora, oznaka prostora; v 5. in 6. razredu – še oznaka čustvenega stanja oziroma sprememb ter druge oznake osebe, na primer videz). V vseh razredih besedila uprizarjajo.

Dejavnosti pred upočasnjem tihim branjem vključujejo seznanitev učencev z zunanjo obliko in vsebino besedila. Nato učenci razmišljajo o načinih interpretacije, spoznavajo pomen manj znanih besed. Dejavnosti med samostojnim upočasnjem branjem so usmerjene v zaznavanje odnosov med osebami, razvoj posamezne vloge. Ko učenci usvojijo vse tri strukture (vsebino, odnose med osebami, razvoj posameznih likov), polglasno in glasno preizkusijo različne govorne uresničitve.

Učitelj učence spodbuja, da izbrano osebo/vlogo izražajo čim pristneje. Učenci se lahko pri izboljševanju (individualnega ali skupinskega) branja snemajo, poslušajo in analizirajo ter vrednotijo prebrano besedilo in ga na podlagi ugotovitev izboljšujejo.

Ob tem uzaveščajo, kaj vse v dramskem besedilu vpliva na govorno interpretacijo (didaskalije, ločila, osebnostne lastnosti vlog, skladnja, stilna zaznamovanost, naglaševanje, glasovje in medmeti ...).

Učitelj si lahko pomaga tudi s sodobnimi, na svetovnem spletu objavljenimi dramskimi besedili (<https://veza.sigledal.org/>).

SC (2.4.2.1) SC (2.4.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem dramskem besedilu), razlagalna besedila, dramatizacije in druge avtentične naloge.

PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

CILJI

Učenec:

I: gleda/bere, doživlja predelave književnih besedil, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter vrednoti prvine predelav književnih besedil (gledališko predstavo/strip);

SC (3.1.1.1 | 1.3.1.1)

O: opazuje in spoznava prvine gledališke predstave (npr. režiser, igralec, vloga, dejanje, prizor, luč, scena, kostumi ...);

O: po ogledu gledališke predstave/branju stripa predstavlja svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje;

I: po ogledu animiranega ali igranega filma predstavlja svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje;

O: spoznava in uzavešča značilnosti predelav književnih besedil;

I: razvija kritičen pogled na sodobne predelave književnih besedil.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » predstavi, primerja in ovrednoti predelave književnih besedil (književne prvine in zvrstne značilnosti);
- » predstavi prvine gledališke predstave, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta (**režiser, igralec, vloga, dejanje, prizor, luč, scena, kostumi ...**);
- » predstavi letno eno predelavo književnega besedila (gledališka predstava/film).

TERMINI

◦ gledališka predstava ◦ režiser ◦ igralec ◦ dejanje ◦ prizor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je doživljanje in razumevanje predelav književnih besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob različnih vrstah predelav.

Pri obravnavi predelav književnega besedila je pred ogledom nujna učiteljeva priprava z učenci na ogled predelave književnega besedila. Prav tako po samem ogledu učenci analizirajo in vrednotijo predelavo književnega besedila. Lahko jo tudi primerjajo s književnim besedilom, pri čemer ugotavljajo podobnosti in razlike.

Portal Zlata palčica <https://www.zlatapalčica.si/>

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z gledanjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ustvari predelavo književnega besedila in piše razlagalna besedila o predelavah književnih besedil.

(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec razvija zmožnost pisanja ustvarjalnih in (po)ustvarjalnih besedil, tako da piše (po)ustvarjalna besedila o in ob književnih besedilih, ki vključujejo jezikovne in druge značilne prvine književnih besedil; tako razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter prvin književnega besedila. Pri tem upošteva značilnosti dane književne zvrsti/vrste.

Učenec z interpretativnim branjem razvija tehniko branja, izraža čustveni odnos do književnega besedila ter razumevanje književnega besedila.

Ustvarjanje besedila prepoznava kot poseben govorni položaj – pri govornem nastopanju učenec oblikuje besedilni svet in se pri tem opira na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje.

Učenec zmožnost govornega nastopanja, interpretativnega branja in pisanja (po)ustvarjalnih besedil, ki jo je razvil v 1. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 1. VIO) pokaže tako, da na ravni tvorjenja raznolikih (po)ustvarjalnih književnih besedil sistematično uzavešča znanje za uspešno tvorjenje, doživljanje in vrednotenje besedil, hkrati pa razvija tudi uporabo ustreznih strokovnih terminov strokovnega jezika.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.2.2)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj učenca vodi in usmerja tako, da recepcijsko zmožnost razvija tudi z interpretativnim branjem, govorjenjem in s pisanjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih.

Vnaprej dobro pripravljeno učiteljevo interpretativno branje je ključno za motivacijo za branje, učenčeva vnaprejšnja priprava pa osnovni pogoj, da učenec doživi spoznavne, etične in estetske vrednote.

Govorno nastopanje je rezultat celovitega, tako besednega kot nebesednega delovanja, zato učitelj učenca vodi po korakih do uspešne izvedbe – priprava na govorni nastop (vsebinski del in razmisleki o tremi, tehnični izpeljavi nastopa), izvedba govornega nastopa (govorjenje, okoliščine nastopanja, vidni in slušni učinki), vrednotenje govornega nastopa in sprejemanje povratnih informacij.

Za pisanje so ključne dejavnosti pred pisanjem, med njim in po njem. Pred pisanjem učenec razmišlja, kaj bo napisal in kako bo upošteval glavne značilnosti književnega besedila (npr. pravljico, fantastično pripoved). Opredeli, kdo bodo glavne književne osebe in kakšne bodo njihove lastnosti (npr. katere osebe v pravljici bodo dobre, katere slabe in kako bo to prikazano; kateri elementi bodo nakazovali fantastično zgodbo). Razmišlja o organizaciji besedila: kaj bo napisal v uvodu, jedru in zaključku. Dispozicijske točke nato pretvori v osnutek in napiše naslov. Osnutek ponudi sovrstniku, s čimer učitelj omogoča sodelovalno delo in medvrstniško vrednotenje. Po prejemu povratnih informacij osnutek popravi/dopolni svoje besedilo, odpravi slogovne in jezikovne napake. Posebej je pozoren na zgradbo povedi in ustrezno rabo poročanega govora. Besedilo nato prepíše in ga odda učitelju v pregled. Učiteljeva povratna informacija učencu ponudi navodila za izboljšanje, nadgradnjo, pri čemer se učitelj odloči za eno ali dve področji, ki naj ju učenec izboljša (npr. ustreznost književne zvrsti/vrste, jasnost zapisanega, organizacijo besedila, ustreznost uporabe poročanega govora, zahtevnost oz. raznolikost povedi, razvijanje teme skozi celotno besedilo, izboljševanje privlačnega uvoda oz. učinkovitega zaključka, jezikovno pravilnost). Med šolanjem se tako učenec nauči izboljševati svoja besedila, predvsem pa pridobiva dragocene izkušnje oz. dokaze o učenju, kako besedilo izboljšati/nadgraditi.

Posebno pozornost učitelj usmeri tudi k jezikovni pravilnosti (tj. slovnični in pravopisni pravilnosti, poimenovalni in slogovni ustreznosti ter smiselnosti besedila), ki izhaja iz starostne stopnje učenca. Z leti šolanja se zahtevnost zvišuje tako na ravni zahtevnosti povedi, upošteva je naslovnik besedila kot tudi na ravni besedišča in sloga.

Uspešnejši učenec se lahko odloči tudi za tvorbo zahtevnejših poustvarjalnih besedil o in ob izbranih književnih besedilih, ki omogočajo razvijanje zmožnosti poglobljenega branja ter spodbujanje vrednotenja književnega besedila. V svoje besedilo vključi tudi književno znanje. Svoje pisanje usmeri predvsem v dokaze o razumevanju besedila, osebnem odzivu in prepričljivosti.

SC (1.2.3.2) SC (5.3.4.1)

GOVORNO NASTOPANJE

CILJI

Učenec:

- vsako leto dvakrat samostojno govorno nastopa;
- recitira/deklamira pesem in predstavlja svoje razumevanje v šoli še neobravnavanega pesemskega besedila;
- predstavlja dogovorjeno/izbrano pripovedno besedilo (pravljica, fantastična, realistična pripoved), pri čemer upošteva jezikovno pravilnost, uporablja nebesedne prvine govorenja;
- predstavlja svoje (po)ustvarjalno besedilo, ob tem prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah;

SC (5.3.5.3)

○: v igri vlog improvizira dramske fragmente (dialoge);

○: predstavlja v šoli delno obravnavano ali izbrano dramsko besedilo, izraža svoje mnenje in vrednoti prebrano;

○: v razrednem gledališču uprizori odlomek/dramsko delo;

SC (3.3.3.2)

I: v razrednem gledališču uprizori lastno dramatizacijo proze/odrsko postavitvev mladinske gledališke igre po skupinah.

SC (3.3.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » samostojno govorno nastopi (3–5 min.);
- » doživeto recitira/deklamira pesem in predstavi svoje razumevanje pesemskega besedila ter ga ovrednoti;
- » z govornim nastopom predstavi v šoli neobravnavano književno besedilo;
- » z govornim nastopom predstavi svoje (po)ustvarjalno besedilo;
- » sodeluje v igri vlog in v improvizaciji dramskih fragmentov;
- » individualno ali skupinsko pripravi dramsko uprizoritev dramskega/pripovednega besedila.

TERMINI

◦ govorno nastopanje ◦ govorni nastop ◦ deklamacija ◦ recitacija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja (tudi pri deklamaciji izbrane pesmi na pamet) je proces, ki ga učitelj vodi po posameznih korakih, in sicer tako, da učenec najprej razume govorni nastop kot rezultat celovitega (tako besednega kot nebesednega) delovanja. Ob primeru (npr. učiteljevem nastopu, posnetku sovrstnika) opazuje in razmišlja o slušnih učinkih (npr. razločno govorjenje, mašila, intonacija, ritem, hitrost in glasnost govora) in vidnih učinkih govornega nastopanja (npr. očesni stik, mimika, obnašanje telesa, obvladovanje prostora, uporaba tehnologije kot pomoč pri nastopu) ter njihovega pomena za njegovo uspešno izvedbo.

Učenec samostojno izbere temo govornega nastopa (npr. eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem oziroma v dogovoru z učiteljem izbere književno besedilo, ki mu ustreza) in svoj izbor utemelji.

Pred izvedbo nastopa razmišlja o dejavnih uspešnega nastopa (trema, pomen predpriprave, možni zapleti pri izvedbi) in razmisli o vajah za sproščanje, ogrevanje glasu ipd. Med govornim nastopom učenec govori prosto in čim naravneje, upošteva slovnična pravila, okoliščine sporočanja ter vidne in slušne učinke. Po govornem nastopu učenec, ki je govorno nastopil, pove, kako se je počutil, ovrednoti svojo zmožnost govornega nastopanja in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi ga lahko izboljšal. Učenci, ki so govorni nastop poslušali, vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in jezikovno ustreznost besedila ter ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo morebitne izboljšave.

Pred izvedbo deklamacije izbrane pesmi na pamet (kot osmišljenega procesa in rezultata celovitega sprejemanja književnega besedila) učitelj ponudi raznolike možnosti interpretativnega branja, dopolnjevanja prelučnjane besedila, pripravi priložnosti za razredno predstavo idr., s čimer učenci lažje pokažejo svoje razumevanje in doživljanje pesmi.

Uprizoritev odlomka ali dela dramskega besedila v »razrednem gledališču« omogoča, da učenec sodeluje v različnih vlogah – izdeluje osnutke za sceno, kostume in rekvizite; izbira med vlogami: režiser, igralec, scenograf, kostumograf, glasbeni opremljevalec idr.

Diferenciacijo in individualizacijo učitelj dosega na več področjih: pri izbiri zahtevnosti in obsega govornega nastopa, pa tudi pri izbiri besedišča, števila in zahtevnosti virov. Učenca, ki mu npr. govorno nastopanje ne predstavlja zadrege, učitelj spodbuja, da samostojno izbere temo govornega nastopa in da med šolanjem potrebuje vse manj pomoči pri pripravi in izvedbi.

Učenec na podlagi povratne informacije po izpeljanem govornem nastopu prepozna priložnosti za uporabo pridobljenega znanja za nadaljnje učenje oz. naslednji govorni nastop.

To skupino ciljev lahko učenci dosežajo tudi zunaj učilnice, npr. ogled gledališke predstave v (profesionalnem) slovenskem gledališču – razmišljajo in analizirajo slušne in vidne učinke.

Govorno nastopanje povezujemo z razvojem digitalnih kompetenc, predvsem na področjih komuniciranja in sodelovanja z uporabo digitalnih tehnologij ter tudi z ustvarjanjem digitalnih vsebin. Učenec lahko posname in posluša svoje govorjenje ali uprizoritev odlomka, to vrednoti, izboljšuje, podaja povratno medvrstniško informacijo, snema zvoke.

Učenec prek poslušanja in spremljanja sošolčevih govornih nastopov razvija komunikacijske spretnosti, izraža zanimanje za druge, prevzema perspektivo drugega in razvija odnosne spretnosti.

 (4.2.4.1) (4.3.1.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa. Učitelj sistematično ugotavlja napredek in prilagaja nadaljnji učni proces na različnih ravneh.

Ocenjuje se govorne nastope, raznovrstne predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja, pri čemer se vrednoti tudi napredek učenca (učitelj ga spremlja z ustreznimi povratnimi informacijami in spodbujanjem k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa govornega nastopanja).

Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu.

Pri vrednotenju lahko sodelujejo tudi učenci (samovrednotenje, medvrstniško vrednotenje).

OPISNI KRITERIJI

Pri ocenjevanju posebne govornice upoštevamo več kriterijev (npr. poznavanje besedila, interpretacijo, doživetost, hitrost, poudarke, premore ...).

INTERPRETATIVNO BRANJE

CILJI

Učenec:

- : razločno in doživeto glasno bere, recitira, deklamira pesemska besedila/pesmi; upošteva hitrost, register, intonacijo, barvo, členitev besedila s premori;
- : razločno in interpretativno glasno bere pripovedna besedila in upošteva zvočne prvine govora;
- : po vlogah glasno bere dramska besedila, razčlenjena na več prizorov.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » s posebno govorico ponazori razpoloženje pesmi;
- » po pripravi interpretativno prebere pripovedno besedilo;
- » s posebno govorico ponazori razpoloženje književne osebe in dogajanje v pripovednem besedilu;
- » po pripravi interpretativno prebere dramsko besedilo;
- » s posebno govorico ponazori razpoloženje književne osebe in dogajanje v dramskem besedilu.

TERMINI

◦ gledališče ◦ recitacija ◦ deklamacija ◦ dejanje ◦ prizor ◦ režiser ◦ scena ◦ kostumi

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil z glasnim branjem in pri tem zvočno (so)oblikuje besedilno stvarnost - vedno ob izbranem književnem besedilu. Z učenjem interpretativnega branja učenec razvija svoj odnos do književnih besedil, predvsem pa tudi motivacijo za branje ter se uči premagovanja strahu pred glasnim branjem. Branje postane bralni dogodek in s tem tudi užitek ob zaznavanju razpoloženja, opazovanja strukture besedila, razmislek o tematiki in idejnosti, tudi ob večkratnih ponovitvah branja istega besedila na različne načine.

Učenec književna besedila bere tiho, polglasno ali glasno. Interpretativnega branja se nauči z vajo, s čimer pokaže usvojeno tehniko branja, svoj čustveni odnos do besedila in razumevanje. Pri branju dramskega besedila prevzema določeno vlogo, govori čim naravnje in v skladu z dogajanjem in okoliščinami v dramskem besedilu.

Motivacija za branje književnih besedil prek interpretativnega branja temelji na potrebi učenca bralca, da doživi spoznavne, etične in estetske vrednote.

Učitelj se na literarnoestetsko branje dobro pripravi in pred branjem razmisli, kako bo upošteval slušne značilnosti in notranjo oblikovanost besedila. Odloči se za ustrezen register, premore, barvo glasu, intonacijo, hitrost in poudarke, hkrati pa je pozoren, da branje ni izumetničeno. Učitelj lahko uporabi že posnete kakovostne in zanimive zvočne posnetke interpretativnega branja književnega besedila, a bo to eden od virov, saj posnetek ne more nadomestiti učiteljevega branja. S svojim kakovostnim in doživetim branjem je učitelj vzor, hkrati pa spodbuja razumevanje mnogopomenskosti, npr. tematsko mnogoplastnost, aktualizacijo.

Interpretativno branje učitelj izvaja v okoliščinah, ki omogočajo celostno estetsko doživetje brez premorov in motečih dejavnikov (npr. hoje po razredu), saj vse to lahko vpliva na proces literarnoestetskega doživetja. Praviloma ima učenec zaprto berilo, saj s tem lažje doživi in zazna besedilo. Med učenčevim interpretativnim branjem učitelj branja ne prekinja. O neustreznih naglasih ali napačno prebranih besedah se pogovori po branju. Prekinitev med branjem je ustrezna, če npr. uporabimo metodo branja z napovedovanjem.

Pri doseganju ciljev se mora učitelj zavedati, da je branje zelo individualna dejavnost vsakega učenca in da je branje nujna vaja za izboljšanje vseh jezikovnih zmožnosti in vpliva na razvoj zmožnosti jezikovnega sporazumevanja. Učence spodbuja k raznolikim načinom branja istega besedila, npr. vzneseno, da si zatisne nos, kot TV-prodajo, kot otrok, ki se šele uči brati, kot strog učitelj, kot nekdo, ki ne zna izgovoriti posamezne črke, prehitro, prepočasi, z dolgočasno ... S tem ima učenec veliko priložnosti za različne oblike branja, predvsem pa priložnosti za premagovanje strahu pred glasnim branjem.

Smiselno je, da učitelj v vsakem letniku sprva več zaporednih ur nameni usvajanju ciljev s področja interpretativnega branja, nato pa jih sistematično razvija ob vsakem književnem besedilu.

Učitelj je pri izbiri besedil za učenčevo glasno branje pozoren na dolžino, zahtevnost besedišča, zgradbo besedila, časovno bližino oz. oddaljenost idr. Lahko si pomaga tudi z besedili, prilagojenimi za lahko branje, postopoma pa zahtevnost stopnjuje oz. zahtevnost prilagaja zmožnostim posameznega učenca. Organizacija razrednega bralnega dogodka izbrane pesniške zbirke je lahko način, kako v skupinski dogodek pritegniti vse učence. Učinkovita je tudi možnost skupnega (razrednega) branja ali branja v dvojicah.

Učitelj predmeta slovenščina kot drugi jezik skupaj z učitelji drugih predmetov uzavešča pomen branja kot temeljnega sredstva učenja in mišljenja.

Svoje branje vrednoti, izboljšuje, podaja povratno medvrstniško informacijo.

SC (1.2.2.2) SC (4.2.4.1) SC (4.3.1.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa. Učitelj sistematično ugotavlja napredek in prilagaja nadaljnji učni proces na različnih ravneh.

Učitelj ocenjuje govorne nastope, raznovrstne predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja, pri čemer se vrednoti tudi napredek učenca (učitelj ga spremlja z ustreznimi povratnimi informacijami in s spodbujanjem k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa tvorjenja).

Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu.

Pri vrednotenju lahko sodelujejo tudi učenci (medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje).

OPISNI KRITERIJI

Pri ocenjevanju posebne govornice upoštevamo več kriterijev (npr. poznavanje besedila, interpretacijo, doživetost, hitrost, poudarke, premore ...).

PISANJE

CILJI

Učenec:

O: vsako leto piše najmanj 2 (po)ustvarjalni besedili, pri tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih; besedili sta dolgi od 150 do 200 besed (4. in 5. r.) oziroma od 200 do 250 besed (6. r.);

SC (3.3.4.1)

O: piše pravljico (z značilnostmi slovenske ljudske pravljice, kombinacijo dveh pravljic ali narobe pravljico);

O: piše realistične, fantastične in nesmiselne zgodbe, pustolovska besedila;

O: piše pripovedi iz vsakdanjega življenja, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem;

O: piše predzgodbo, nov zaključek, manjkajoče poglavje, nadaljevanje;

O: piše zgodbe, v katerih se glavne osebe – otroci zapletajo v nevsakdanje dogodivščine ter rešujejo probleme, pri katerih so odrasli odpovedali (6. r.);

O: piše zgodbo s perspektive druge književne osebe (6. r.);

O: piše obnovo (dela) književnega besedila;

O: piše (nove) dramske prizore, dramtizira krajšo prozo;

O: piše nove pesemske slike (pesmi, pesem lepljenko), pri čemer lahko uporablja digitalna orodja;

SC (4.2.4.1)

O: preoblikuje pesniško besedilo v pripovedno (dramsko)/neumetnostno besedilo;

I: raziskuje in zapisuje lokalne resnične zgodbe iz preteklosti ali pravljice in se kritično odziva na različice istega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» vsako leto napiše obnovo oz. (po)ustvarjalno besedilo oz. fragmente besedil s seznama v obsegu najmanj 100 besed (4. r., 5. r.) oz. najmanj 150 besed (6. r.), pri čemer upošteva značilnosti književnih vrsti/besedilnih vrst, jezikovno in slogovno ustreznost:

a) pravljico/nadaljevanje pravljice/predzgodbo/narobe pravljico/kombinacijo dveh pravljic, **pravljico z značilnostmi slovenske ljudske pravljice,**

b) fantastično pripoved,

c) realistično pripoved,

č) nadaljevanje zgodbe/predzgodbo (5., 6. r.),

d) zgodbo s perspektive druge književne osebe (6. r.);

» napiše kratek dramski prizor (6. r.).

TERMINI

◦ pravljica ◦ fantastična pripoved ◦ realistična pripoved ◦ obnova ◦ dramski prizor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V fazi pisanja učenec zmožnosti in strategije, ki jih je razvil v dosedanjih fazah šolske interpretacije (še posebej pri analizi in sintezi), uporabi ob že znanem besedilu ali ob novem književnem besedilu, istega ali drugega avtorja.

Pri pripravi in spodbujanju učenca k čim bolj kakovostnemu pisanju prednjačijo strategije: problemski pouk, projektni pouk oz. projektno učno delo, avtentični pouk oz. avtentično učenje, raziskovalni pouk oz. učenje z raziskovanjem, timski pouk ipd. Med učnimi metodami je pri pisanju sicer v ospredju individualna oblika, tudi metoda igre, pri spremljanju napredka pa učitelj vključuje delo v dvojicah, poudarjena je metoda pogovora.

Recepcijsko zmožnost učenec razvija s pisanjem/(po)ustvarjanjem ob književnih besedilih. Pred pisanjem si pripravi načrt, izdelava časovno premico in se nauči izpostaviti pomembnejše dogodke. Svojo premico primerja s sošolčev. Izdelava kriterije uspešnosti, ki mu bodo pomagali, da bo pri tvorjenju uspešen: navede značilnosti književnega besedila, ki ga bo napisal, razmisli o strukturi besedila, številu besed, ki jih mora vsebovati besedilo. Pripravi si osnutek in nato tvori besedilo. Premišljeno uporablja premi govor oz. se mu izogne. Pozoren je na to, da ne ponavlja besed, in na samo strukturo besedila – ločevanje na smiselne manjše enote. Po pisanju vrednoti svoje besedilo, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave. Vrednoti svojo zmožnost pisanja besedil in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal. Na podlagi učiteljevih napotkov, popravkov in nasvetov napiše popravo oz. besedilo vnovič napiše.

Obnovo lahko učenec napiše tudi na podlagi doma prebranega besedila.

Pri pisanju dramskih prizorov se učitelj nasloni tudi na izhodišča gledališke pedagogike.

Diferenciacijo in individualizacijo učitelj dosega na več področjih: pri izbiri književnih besedil za branje, pri izbiri zahtevnosti pisanja, pri obsegu pisanja in tudi pri pogostosti pisanja. Učenca, ki s pisanjem nima težav in je bolj motiviran, usmerjamo v večjo kakovost zapisanega, v zgoščevanje misli, posnemanje sloga, lahko tudi v raziskovanje v šoli neobravnavanega besedila idr. Spodbujamo ga tudi k tvorbi zahtevnejših poustvarjalnih besedil in ob izbranih književnih besedilih. Vanje vključuje tudi književno znanje, osebni odziv in je pozoren na slog pisanja. Pri učencu, ki mu pisanje predstavlja večji izziv, ima pri tem težave ali je za pisanje manj motiviran, se učitelj usmeri v spodnjo mejo obsega pisanja (100 oz. 150 besed), izbira recepcijsko manj zahtevna besedila, zlasti pri tvorbi obnove, hkrati pa ponuja modele za pisanje in predlaga določene zglede.

Primer 1:

Preberi odlomek iz knjige *Bratovščina Sinjega galeba* in napiši obnovo. Obsega naj od 100 do 150 besed. Pred pisanjem si pripravi premico dogajanja vseh najpomembnejših dogodkov.

Primer 2:

To skupino ciljev je moč dosežati tudi s spodbujanjem pisanja za različne literarne natečaje, (spletno) šolsko glasilo in druge sodobne medije.

Svetujemo, da učitelj poudarja pomen pisanja z roko in si prizadeva za njegovo širjenje, npr. v okviru tedna pisanja z roko.

Skupina ciljev omogoča povezovanje znanja na področju razvijanja digitalnih kompetenc, zlasti ustvarjanja in urejanja digitalnih vsebin. Učenec se seznanja z urejevalnikom besedil, pripravlja različne vizualne predstavitve, išče ustrezne vire informacij, slikovno gradivo, hkrati pa tudi že spoznava avtorske pravice ter jih spoštuje.

Razvijanje zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter prvin književnega besedila prek pisanja oz. spretno izbranih izhodišč za pisanje učence spodbuja k ozaveščanju in uravnavanju vedenja v odnosu do sebe in drugih, hkrati pa prek izmišljenih junakov v npr. pravljici, fantastični ali realistični pripovedi ponuja priložnosti za spoštovanje raznolikosti in potreb drugih ter pripravljenost na premagovanje predsodkov.

SC (4.3.1.1) SC (4.3.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa (od ugotavljanja predznanja pisanja do spremljanja in preverjanja doseganja ciljev ter standardov znanja). Tako učitelj kot učenec morata z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje zmožnosti pisanja, ugotavljati napredek ter načrtovati doseganje ciljev za naprej.

Učitelj vrednoti učenčevo (po)ustvarjanje ob umetnostnem besedilu tako, da vrednoti izbrano (po skupni izbiri učitelja in učenca) učenčevo zapisano besedilo, interpretativno branje in govorni nastop glede na cilje in standarde v učnem načrtu (tudi ob bralnih nalogah, povezanih s samostojnim domačim branjem). Ocene učitelj pridobi na načine, ki jih je učenec spoznal v procesu učenja. Pri pisanju je ključna tudi vloga napak v procesu učenja, saj ponuja priložnost za učenje, razumevanje ter tudi vključenost učenca pri vrednotenju (skupno določanje kriterijev uspešnosti, vrstniško vrednotenje in samovrednotenje). Učitelj nudi kakovostno povratno informacijo. Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu.

KNJIŽEVNO ZNANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema razvijanje zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter pridobivanje literarnovednega znanja, in sicer ob spodnjih besedilih in avtorjih. Eno knjigo na leto učenec prebere tudi za domače branje (lahko izmed predlogov v Dodatnih pojasnilih za temo).

	Spoznava književna besedila naslednjih avtorjev/avtoric (po eno iz vsake alineje):
4. razred	<ul style="list-style-type: none"> P. Kovač/J. Snoj/S. Kosovel M. Tomšič/S. Makarovič/slovenske (istrske) ljudske pravljice
5. razred	<ul style="list-style-type: none"> L. Suhodolčan M. Dekleva/P. Suhodolčan/B. Štampe Žmavc M. Košute/N. Štok Vojska
6. razred	<ul style="list-style-type: none"> B. A. Novak/D. Zajc V. Möderndorfer/slovenske (istrske) ljudske pripovedke
V vsakem razredu še en sodobni avtor, npr.	Niko Grafenauer/Miroslav Košuta/Andrej E. Skubic/Slavko Pregl/Mate Dolenc/Desa Muck/Dim Zupan/Marjan Tomšič
Vsako leto učenec za domače branje prebere tudi eno knjigo v celoti.	

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri izboru upoštevamo kakovost besedil, vrstno-vrstno raznovrstnost, primernost besedil razvojni stopnji učencev, individualne razlike med učenci, znanje slovenskega jezika. (1.1.4.1)

Z domačim branjem dopolnjujemo pouk književnosti. Gre za samostojno delo posameznega učenca, zato smo pozorni pri izbiri knjig (individualizacija, diferenciacija).

Učenec se s tem navaja na daljše branje, samostojno, kritično misli. Pri tem je pomembna učenčeva osebna, pozitivna bralna izkušnja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učenec zmožnost poznavanja predvsem slovenske slovstvene folklore, slovenskih književnikov in njihovih del ter zmožnost pridobivanja literarnovednega znanja, ki jo je razvil v 1. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 1. VIO) pokaže tako, da: spoznava slovensko in istrsko slovstveno folkloro ter slovenske književnike in njihova dela, tako klasične kot sodobne avtorje. **V vsakem razredu 2. VIO se obravnava po dve oz. tri obvezna besedila slovenskih avtorjev.**

Obraznava sloni na komunikacijskem modelu pouka književnosti. Izhodišče obravnave je besedilo. Z njim se učenec seznanja postopno, vodeno (4., 5. r.), v 6. r. samostojno. Učenec s književnim besedilom vzpostavi prvi stik, ga doživlja, razume in vrednoti, skladno s svojo recepcijsko in jezikovno zmožnostjo sprejema (poslušča, gleda), bere in o njem govori, se pogovarja, razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi, tudi piše. Delo z besedilom, seznanjanje z avtorjem in časom, v katerem je nastalo, dopolnjujejo viri; z njimi se učenec seznanja samostojno, individualizirano, tudi diferencirano, v dvojicah, pri skupinskem delu; učenci lahko sodelujejo pri didaktičnih igrah, poslušajo radijske in televizijske oddaje; pri tem učenec krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov.

Učenec literarnoteoretično znanje spoznava ob književnem besedilu, saj so tudi strokovni izrazi, uporabljeni v njem, del avtorjevega sloga in njegovega načina pisanja, pri slovstveni folklori pa vselej tudi odraz časa in prostora; obravnava naj bo vedno funkcionalna in tudi utrjena, da učencu omogoča prepoznavanje in razumevanje pa tudi samostojnejšo rabo.

SC (1.2.2.2) SC (3.3.3.1)

SLOVSTVENA FOLKLORA, KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA

CILJI

Učenec:

- : spoznava, razume in predstavlja besedila in značilnosti slovenske in istrske slovstvene folklore (ljudska pesem in pripovedna besedila);
- : spoznava, razume in predstavlja avtorjevo življenje, povezano s pisanjem (čas, kraj, šolanje, ustvarjanje);
- : spoznava in razume avtorjevo književno delo in zvrsti, v katerih je avtor ustvarjal;
- : pri delu z besedili vrednoti avtorjevo delo in ga aktualizira, razmišlja in spoznava kulturo in umetnost;
- SC (1.3.2.1)
- : primerja in vrednoti različna dela mladinske književnosti med seboj in predstavi tisto, ki mu je najbližje/ga ima najraje.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » pozna besedila in značilnosti slovstvene folklore,
- » pozna in predstavi slovensko/istrsko ljudsko pesem in njene značilnosti,

- » zna predstaviti posamezno besedilo – zvrst/vrsto, v kateri je pisal izbrani obvezni ali izbirni avtor,
- » primerja posamezna književna besedila v obsegu najmanj 100 besed (4. in 5. r.) oz. najmanj 150 besed (6. r.) in zna utemeljiti svoj izbor najljubšega v obsegu najmanj 150 besed.

TERMINI

◦ avtor ◦ književnik ◦ avtorsko književno besedilo ◦ besedilo slovstvene folklorne/ljudsko književno besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil in njihovih avtorjev, s poslušanjem, govorjenjem, branjem, pisanjem o njih.

Učenec se postopno seznanja z elementi šolske interpretacije, vodeno in samostojno (6. r.), v ospredju je delo s književnim besedilom. Besedila so obvezna in izbirna.

Besedilo (odlomek) ali krajše besedilo učenec opazuje tako, da prepozna posamezne književne prvine; prepozna avtorja, ki je besedilo napisal, iz navedbe ob besedilu.

Pri obravnavi slovstvene folklorne, zlasti pesmi in pravljice, učitelj pri učencu uzavešča razliko med govorjeno/peto pesmijo, pripovedovano/zapisano pravljico ter opozarja na avtorstvo – pri ljudski pesmi – kolektivni spomin v kulturni dediščini - in zato neznani avtor, pri slovenski pa tudi uveljavljeni, znani avtor (npr.: Niko Grafenauer).

Za učence z bolj razvito bralno zmožnostjo učitelj izbira zahtevnejša besedila, za tiste, ki zmorejo manj, pa manj zahtevna besedila – lahko istega avtorja.

Pri pouku izbiramo različna besedila, v 4. in 5. razredu je zelo primerno, da učitelj izbere eno besedilo, ki se razlikuje po dolžini, za različne učence. Tako bi se učenci, tudi slabši bralci, navajali na samostojno delo z besedilom in ob njem.

Pri obravnavi besedil – posredno in neposredno – učenec spozna in razume tudi mladostnika, sovrstnika – doma in v družbi, krepi prepoznavanje in zavedanje o nudenju pomoči drugim.

Učitelj je pozoren na to, da utrjuje tudi zavest o povezanosti avtorja in njegovega dela s strukturiranimi vprašanji o in ob besedilu. Učencu naj da možnost, da se tudi sam odloči, katerega avtorja in besedilo bo predstavil in kako.

Ob obravnavi besedila učenec spoznava tudi avtorja in njegov način pisanja in ustvarjanja; ob besedilu se učenec sreča z izvirnikom/rokopisom besedila, objavo v tisku – knjigi, ob ilustraciji, e-knjigi. Učitelj seznanja učenca tudi z okoliščinami nastanka besedila (kdaj in kako je besedilo nastalo, komu je namenjeno) in zakaj avtor piše; s prepoznavanjem in razumevanjem časa, v katerem avtor piše, ustvarja (časovna premica: nekdaj – sedaj).

Učenec se z avtorjem in njegovim delom srečuje lahko neposredno (pogovori z avtorjem na šoli, poslušanje/gledanje posnetkov pogovorov in intervjujev v radijskih in televizijskih oddajah) ter posredno –

z obiski literarnih učnih poti, kulturnih ustanov (knjižnice, muzeji, gledališča). Učenec oblikuje in dopolnjuje osebne strategije iskanja ter se uči kritično vrednotiti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.

Posredno srečevanje z avtorjem in njegovo dediščino, intuitivno in zavestno, individualno in v skupini, ob materialnih in pisnih virih, učencu omogoča spoznavanje prostora in časa, obdobja, v katerem je avtor ustvarjal, tudi vzpostavitev odnosa do kulture, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja, ob tem pa tudi prepoznavanje jezikovnih in slogovnih prvin izbranega besedila. Učitelj se o tem z učenci pogovarja, uporabi problemsko metodo, sodelovalno učenje, raziskovanje, igro vlog (posamezno, v dvojici ali v skupini), razlage je manj. Učenec se tako navaja na delo z različnimi viri, uri se v izpisovanju pomembnih podatkov, ki so lahko v obliki zapisa v tabele, miselne vzorce, kar učitelju v 5. razredu na primer omogoči povezavo z jezikom. Učenec o življenju in delu avtorjev (npr. Nika Grafenauerja) izdela različne pripomočke (npr. osebna izkaznica), ki jih hrani v mapah dosežkov in jih kot dokaz o učenju prenese v 3. VIO.

SC (3.3.5.1) SC (4.1.1.1) SC (4.1.2.1) SC (3.1.1.1) SC (3.1.2.4)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Uresničevanje ciljev in standardov učitelj preverja vedno ob besedilu, tako da termin, s katerim se učenec večkrat sreča (avtorsko književno besedilo in ljudsko književno besedilo), pri branju besedil, poslušanju posnetkov, gledanju televizijskih oddaj in drugih posnetih gradiv, učenec funkcionalno in postopno pragmatično prepozna, razume in tvori tudi lastna, poustvarjalna besedila (npr. najprej po analogiji, kasneje samostojneje).

Učitelj naj učenčevo znanje spremlja, z različnimi besedili in avtorji pogloblja njegovo znanje (zvrst/vrsta) in ga seznanja z napredkom (učni listi, mapa dosežkov, posnetki predstavitev).

LITERARNOTEORETIČNO ZNANJE

CILJI

Učenec:

- : prepozna, spozna in uporablja literarnoteoretične pojme (5. r.);
- : prepozna in razlikuje med ljudskim in umetnim/avtorskim besedilom (4. r.);
- : prepozna avtorja (4. r.);
- : prepozna, poimenuje, razlaga in predstavlja ljudsko pravljico (4. r.), slovensko/istrsko pravljico (4. r.), živalsko pravljico (4.r.), avtorsko pravljico (5. r.), klasično pravljico (5. r.), sodobno pravljico (6. r.);
- : prepozna in razlikuje gledališče (4. r.), gledališko predstavo (4. r.), glavno besedilo oz. govor oseb (6. r.), stransko besedilo oz. didaskalije (6. r.), dejanje/prizor (6. r.), sceno (6. r.), kostum (6. r.) in pozna delo režiserja (6. r.);
- !: *razlikuje med recitacijo in deklamacijo (4. r.);*
- : prepozna glavno književno osebo in stransko književno osebo (5. r.);
- : ločuje in prepozna književni prostor in književni čas, dramsko besedilo (5. r.);
- !: *utemeljuje književni prostor in književni čas (5. r.);*
- : ločuje in razume značilnosti književnih zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika) (6. r.);
- : prepozna in poimenuje značilnosti fantastične pripovedi in realistične pripovedi (6. r.);
- !: *razlaga in predstavlja značilnosti fantastične pripovedi in realistične pripovedi (6. r.);*
- : prepozna verz (5. r.), kitico (5. r.), pomanjševalnice (5. r.), okrasni pridevek (6. r.), poosebitev (6. r.), ponavljanje (6. r.);
- !: *prepozna ritem (5. r.).*

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **prepozna**, razloži in uporabi literarnoteoretične pojme: **ljudsko in umetno/avtorsko besedilo** (4. r.), **avtor** (4. r.), **ljudska pravljica** (4. r.), slovenska/istrska pravljica (4. r.), **gledališče** (4. r.), **gledališka predstava** (4. r.), recitacija, deklamacijo (4. r.); **avtorska pravljica** (5. r.), klasična pravljica (5. r.), glavna književna oseba (5. r.) stranska književna oseba (5. r.), **književni prostor** (5. r.), **književni čas** (5. r.), **dramsko besedilo** (5. r.), **književne zvrsti: pripovedništvo** (6. r.), **pesništvo** (6. r.), **dramatika** (6. r.), **verz** (5. r.), **kitica**, pomanjševalnice (5. r.), sodobna pravljica (6. r.), **fantastična pripoved** (6. r.), **realistična pripoved** (6. r.), okrasni pridevek (6. r.), poosebitev (6. r.), ponavljanje (6. r.), **glavno besedilo oz. govor**

oseb (6. r.), **stransko besedilo** oz. didaskalije (6. r.), dejanje/prizor (6. r.), scena (6. r.), kostum (6. r.), režiser (6. r.).

TERMINI

◦ besedilo slovstvene folklore/ljudsko in umetno/avtorsko besedilo ◦ avtor ◦ ljudska pravljica ◦ slovenska pravljica ◦ gledališče ◦ gledališka predstava ◦ recitacija ◦ deklamacija ◦ avtorska pravljica ◦ klasična pravljica ◦ glavna književna oseba ◦ stranska književna oseba ◦ književni prostor ◦ književni čas ◦ književne zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika) ◦ verz ◦ pomanjševalnica ◦ sodobna pravljica ◦ fantastična pripoved ◦ realistična pripoved ◦ okrasni pridevek ◦ poosebitev ◦ ponavljanje ◦ glavno besedilo oz. govor oseb ◦ stransko besedilo oz. didaskalije ◦ dejanje/prizor ◦ scena ◦ kostum ◦ režiser ◦ kitica ◦ dramsko besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec razvija zmožnost funkcionalne rabe strokovnih terminov o književnem besedilu.

Učenec literarnoteoretično znanje spoznava ob književnem besedilu, saj so tudi lastnosti, ki jih označujejo strokovni termini, del avtorjevega sloga in njegovega načina pisanja (avtorjeve poetike), pri slovstveni folklori pa vselej tudi odraz časa in prostora. Obravnava naj bo vedno funkcionalna in znanje tudi utrjeno, da učencu omogoča prepoznavanje in razumevanje pa tudi samostojnejšo rabo. Učenec rabo terminov lahko utrdi z medvrstniškim učenjem, delom v dvojicah, tudi v spletni učilnici (različne vaje v slogu, primerne za 5. in 6. razred). Učitelj jim o tem posreduje povratno informacijo, s spremljanjem napredka pa vpliva na utrditev razumevanja, prepoznavanja in rabe (6. r.).

Učenec tako ob umetnostnih besedilih prepoznava pesemska in pripovedna besedila, zna utemeljiti, zakaj je neko besedilo pesem, in to utemelji s pomočjo besedila (poiščejo število kitic, verzov). V pesmih išče rimane besede in razmišlja, zakaj jih je pesnik uporabil. Išče nenavadne besedne rede in jih razlaga. Piše svoje primere in jih predstavi sošolcem, tako da v varnem, odprtem in s podbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje (1.3.3.1).

Prav tako v besedilu poišče poosebitve in pojasni, zakaj so v besedilu uporabljene (na primer v ljudski pravljici S kačo se je oženil). Ob dramskem besedilu prepoznava zunanjo zgradbo besedila in jo na primeru izbranega besedila poišče in utemelji.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Uresničevanje in doseganje standardov in z njimi povezanega literarnoteoretičnega znanja učitelj preverja ob besedilu, tako da to učenec ustno dokaže. Npr. s pogovorom lahko dokaže, da pojav prepozna in razume, da termin, ki ga opazuje ([poslušča, gleda, bere, piše], npr. v pravljici, ljudski in avtorski [klasični avtorski in sodobni], fantastični pripovedi), pozna in zna tudi uporabiti v lastnem, novem, poustvarjalnem besedilu.

Raba literarnoteoretičnega znanja je vedno funkcionalna, pragmatična.

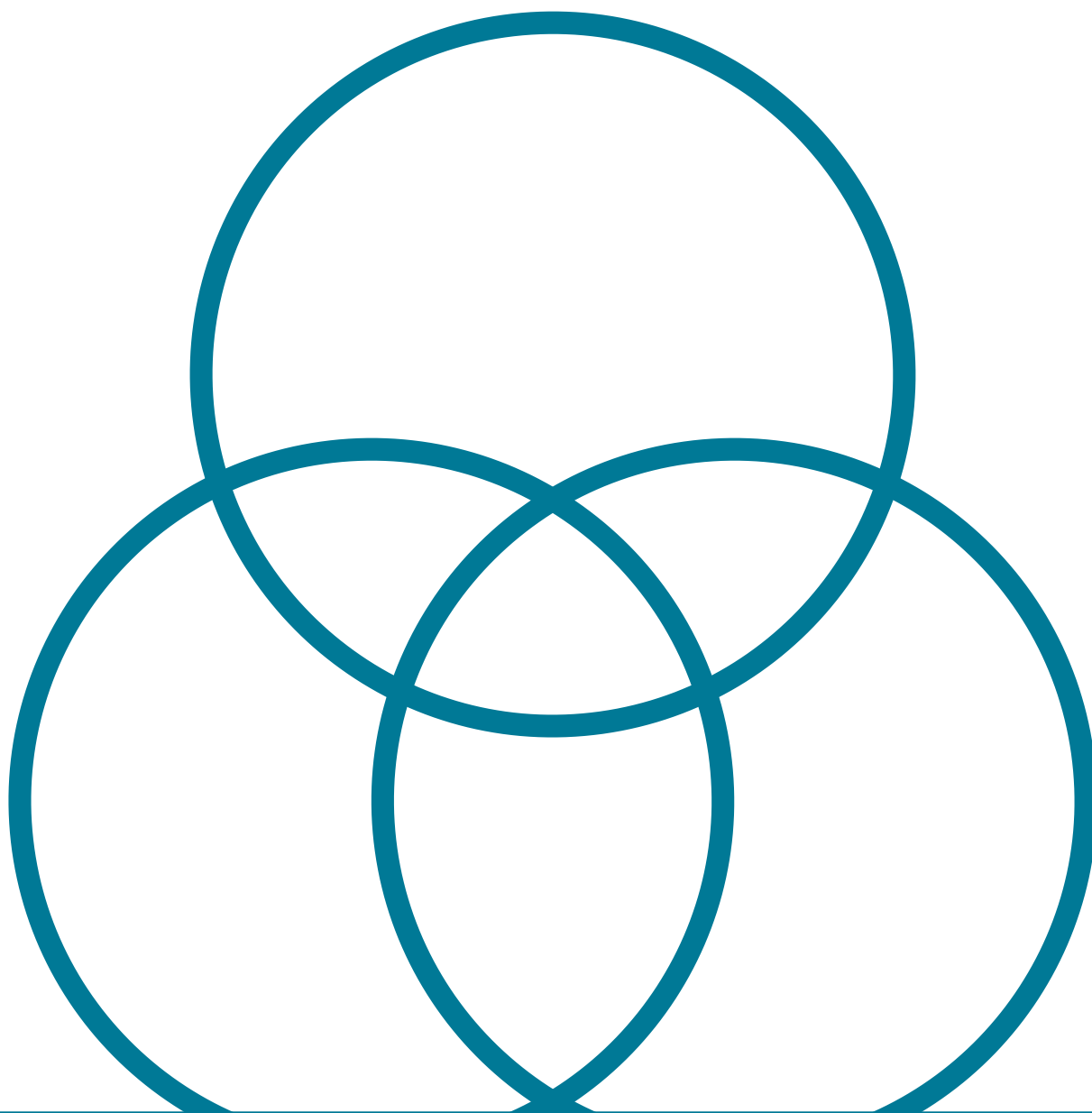

Učitelj naj učenčevo znanje spremlja, z različnimi besedili in avtorji pogloblja njegovo znanje (vrsta/zvrst, dolžina) in učenca seznanja z njegovim napredkom (mapa dosežkov, učni listi, posnetki predstavitev).

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk predmeta slovenščina kot drugi jezik, učenec uzavešča temeljna jezikovna znanja; dobiva motivacijo in spretnosti s področja razvijanja bralne pismenosti; tvori, sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti različne vrste besedil in s tem razvija svojo kritično sporazumevalno zmožnost; pridobiva znanje s področja besedilnih vrst, besediloslovja ter tvorjenja in sprejemanja besedila nasploh.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (4.2.1.1) SC (5.3.4.1) SC (3.3.3.2) SC (3.3.3.1) SC (1.1.5.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učenec spoznava naslednje skupine besedilnih vrst na naslednje načine (okrepljene besedilne vrste so obvezne, neokrepljene so izbirne):

a. opis in opisovanje: na podlagi znanja iz 2. VIO učenec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste opisov, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi: opis postopka (navodilo, recept, poročilo o dogodku), dogodka, poti, države, življenja vrstnikov ali drugih oseb, kraja, poklica, rastline, igre, športa; predstavitev svojih poklicnih načrtov;

b. argumentacija: z enim od opisov učenec na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnega primera kombinira komentar/mnenje, na primer **predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem** (7./8./9. r.); učenec sprejema in razčlenjuje tudi druga besedila s tega področja, pri katerih nadgrajuje znanje iz 2. VIO, na primer **oglaševalska besedila** (8. r.; izbirno: reklama, mali oglas), ter ob njih tvori pisne in ustne komentarje/mnenja, tudi v obliki prepričevalnega in pogajalnega pogovora;

c. razlaganje: učenec na podlagi račlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčne besedilne vrste **razlaga** (8. r.) sprejema tudi druge, nepričakovane vrste razlaganja, in sicer izbirno: definicija pojma, razlaga naravnega pojava;

č. pripoved in pripovedovanje:

- » na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja pripovedi o svojih doživetjih v 2. VIO učenec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge pripovedi (izbirno: realne, fantazijske, o življenju osebe, dogodku in podobno);
- » na podlagi znanja iz 2. VIO učenec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori različne pripovedi in zavesti razliko med opisom osebe, **oznako osebe** ter **pripovedjo o življenju osebe** (9. r.);

č. medijsko besedilo: na podlagi znanja iz 2. VIO učenec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste medijskih besedil, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi (7., 9. r.): (aktualna) novica, vest, vremenska napoved, intervju, podkast, potopis, medijska besedila glede na materialnost: elektronska, video, zvočna;

d. uradno besedilo: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst seznamov in obrazcev učenec uporablja **sezname** in **obrazce**, tudi **elektronske**, v različnih oblikah ter se znajde ob nepričakovanih vprašanjih in nalogah v povezavi z njimi;

e. besedilo, ki je hkrati dejanje: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst besedil, ki so hkrati dejanje, učenec sprejema in tvori vsako leto (7., 8., 9. r.) eno od naslednjih besedil: **vabilo**, **opravičilo**, **prošnja**; učenec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge, nepričakovane vrste takšnih besedil za različne okoliščine, različna komunikacijska področja (uradna in neuradna besedila, v formalnem in neformalnem jeziku) in naslovnike v rokopisni ter elektronski obliki, in sicer izbirno med naslednjimi zgoraj navedenimi možnostmi, poleg tega pa izbirno še med naslednjimi: zahvala, pritožba, sožalje, obvestilo, nasvet;

f. govorno besedilo: učenec opravi **govorni nastop** ter sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori različne vrste **pogovorov** (osebni, telefonski, spletni – z različnimi nameni in udeleženci, raziskovalni, prepričevalni, pogajalni; 7., 8., 9. r.);

g. besedilne skupine, značilne za vzgojno-izobraževalni sistem: učenec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti ter tvori obnovo in oceno različnih besedil zgoraj naštetih vrst.

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

CILJI

Učenec:

- je motiviran za branje v šoli in zunaj nje;
- tekoče bere daljša in zahtevnejša besedila ter prilagaja hitrost branja zahtevam besedila;
- na mesec za obvezno domače branje umetnostnih in neumetnostnih besedil nameni vsaj tri ure (tu navedeni orientacijski čas učitelj po lastni presoji preračuna v število strani ali ustrezna besedila);
- glede na namen samostojno izbira tiskane in druge informacijske vire ter uporabi primerne bralne strategije;

- : primerja več besedil med seboj in jih ovrednoti z različnimi kriteriji;
- : na podlagi podatkov iz besedila (s pomočjo ali samostojno) oblikuje domneve in jih poskuša utemeljiti;
- : samostojno tvori besedila in utemeljuje svoje odzive na prebrano;
- : samostojno, namensko in odgovorno izbira ter uporablja tiskane in druge informacijske vire;
- : samostojno uporablja šolske in splošne knjižnice;
- : prebrano uporablja pri reševanju problemov v različnih položajih, učnih in v osebnem življenju.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

Pri tej skupini ciljev ni standardov znanja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec znanje izkazuje v povezavi z drugimi cilji in s tematskimi sklopi. Učiteljem priporočamo raznolike, čim avtentičnejše, pristnejše, čim bolj življenjske pristope za motivacijo in preverjanje obveznosti (npr. s spisi, z govornimi nastopi/s predstavitvami, s praktičnimi izdelki).

Cilj doseganja treh ur domačega branja umetnostnih in neumetnostnih mesečno naj učitelj preverja individualizirano po svoji presoji. Ker gre za novost, predvidevamo, da se bo skupna praksa na tem področju izoblikovala v nekaj letih.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Učenec:

- tvori, sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti različne vrste besedil ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost;
  - razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
- SC (1.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **prepozna**, tvori, sprejema, razčlenjuje in vrednoti naslednje besedilne vrste: predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem (7., 8., 9. r.), oglaševalsko besedilo (8. r.; izbirno: reklama ali mali oglas), razlaga (8. r.), opis, oznaka osebe, pripoved o življenju osebe (9. r.), vabilo (7. r.), opravičilo (8. r.), prošnja (9. r.), pogovor (osebni, telefonski, spletni – z različnimi nameni in udeleženci, raziskovalni, prepričevalni, pogajalni) (7., 8., 9. r.);
- » na podlagi znanih besedilnih vrst sprejema, razčlenjuje in vrednoti tudi druge, še neznane besedilne vrste po avtonomnem izboru učitelja, kakor so našteje v didaktičnih priporočilih za to temo.

TERMINI

- opis ◦ reklama ◦ pripoved ◦ medijsko besedilo ◦ seznam ◦ obrazec ◦ govorni nastop ◦ pogovor
- predstavitev (osebe) ◦ oglaševalsko besedilo ◦ vabilo ◦ opravičilo ◦ prošnja
- raziskovalni/prepričevalni/pogajalni pogovor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec se ne uči značilnosti vsake besedilne vrste izolirano, prav tako ne doživlja vsake besedilne vrste ločeno od drugih, ampak postopoma povezuje besedilne vrste v besedilne skupine. Tvori, sprejema, razčlenjuje in jih kritično vrednoti na podlagi priporočil, ki so zapisana v didaktičnih priporočilih za to temo. Ne priporočamo učenja značilnosti besedilnih vrst na pamet, ampak zlasti učenje prek samostojnega tvorjenja besedilnih vrst. To spozna učenec tudi pri italijanščini kot materinščini.

Sprejemanje in tvorjenje besedil naj ne poteka samo v šoli, ampak naj bo organizirano tudi kot občasno domače branje in poslušanje neumetnostnih besedil.

Ne glede na besedilne vrste, ki so navedene v didaktičnih priporočilih za temo, naj učenci čim večkrat pripovedujejo o svojih doživetjih, predstavljajo umišljene dogodke/svetove, poročajo o zanimivih/aktualnih

dogodkih, predstavljajo svoje mnenje o aktualnih dogodkih, obnavljajo in ocenjujejo knjigo/film/prireditev, predstavljajo svoje poklicne načrte ipd.

 (1.1.3.1)

BESEDILOSLOVJE IN TVORJENJE TER SPREJEMANJE BESEDILA

CILJI

Učenec:

○: spozna besediloslovje slovenskega jezika in njegovo vlogo pri boljšem tvorjenju ter sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil, razvija besediloslovno, metajezikovno, skladijsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost, zlasti pa sporazumevalno zmožnost, zmožnost tvorjenja in sprejemanja (tudi večkodnih) besedil usvojenih vrst ter sprejemanja (večkodnih) besedil neznanih vrst, in sicer ob upoštevanju usvojenih dejavnikov sporazumevanja in lastnosti posameznih besedilnih vrst;

○: uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati;

SC (3.3.4.3)

○: prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah;

SC (5.3.5.3)

○: učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost;

SC (3.1.4.2)

○: izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja;

SC (4.1.1.1)

○: spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev.

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter odstavke, jih poimenuje, predstavi njihovo vlogo, tvori lastno besedilo z uvodom, jedrom in zaključkom ter ustrezno členitvijo na odstavke (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna dejavnike sporazumevanja (tvorec/sporočevalec, prejemnik/naslovnik, sogovornik/soudeleženec, kraj [nastanka/objave], čas [nastanka/objave]), tudi če so navedeni samo posredno, jih poimenuje in tvori dejavnikom ustrezna enogovorna in dvogovorna besedila (7., 8., 9. r.);
- » razvrsti znano ali neznano besedilo glede na naslednje kriterije: neumetnostno, umetnostno; govorno, zapisano; objektivno, subjektivno; neuradno, uradno (7., 8., 9. r.); zasebno, javno (8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna ponavljanje besede ali besedne zveze in ga nadomesti z izbranim načinom izogibanja ponavljanju; ponavljanju se učinkovito izogiba tudi v svojih besedilih (7., 8., 9. r.);

- » smiselno sodeluje v pogovorih (7., 8., 9. r.);
- » piše dopise; pri tem uresničuje prepoznano zgradbo in slog dane vrste dopisa (7., 8., 9. r.);
- » **določi družbeno vlogo sporočevalca in sporočevalčev namen** (7., 8., 9. r.);
- » strukturirano povzame temo, podteme, bistvene podatke, logična razmerja med njimi in obnovi besedilo (7., 8., 9. r.);
- » **določi prevladujočo vrsto besedila** in utemelji svojo odločitev (7., 8., 9. r.);
- » predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu (7., 8., 9. r.);
- » vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (7., 8., 9. r.);
- » **tvori besedilnovrstno ustrezna**, smiselna in razumljiva besedila, skladna z jezikovno in s slogovno normo knjižnega jezika;
- » **govori razločno** in čim bolj knjižno ter ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja oz. **napiše čitljivo besedilo**;
- » **tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo** (7., 8., 9. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti (ali različne možnosti), jih odpravi in utemelji svoje predloge (7., 8., 9. r.);
- » pri tvorjenju in sprejemanju besedila upošteva vse znake (tudi nebesedne) in vse okoliščine (7., 8., 9. r.);
- » poleg besedila pri sprejemanju upošteva tudi fotografije ali ilustracije ob besedilu (7., 8., 9. r.);
- » utemelji, katere podatke izvemo iz mesta objave besedila (7., 8., 9. r.).

TERMINI

- uvod ◦ jedro ◦ zaključek ◦ odstavek ◦ namen besedila ◦ tema besedila ◦ neumetnostno besedilo
- umetnostno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ neuradno besedilo ◦ govorno besedilo ◦ zapisano besedilo
- objektivno besedilo ◦ subjektivno besedilo ◦ tvorec ◦ prejemnik ◦ naslovnik ◦ sogovornik ◦ besedni jezik
- nebesedni jezik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec razvija zmožnost tvorjenja in sprejemanja (tudi večkodnih) besedil na različne načine. Večkodno besedilo je besedilo, ki združuje besedna in nebesedna izrazna sredstva (na primer besedilo in fotografijo).

Besedila naj sprejema in tvori, tako da na primer:

- » posluša (in gleda) pogovor oz. bere **dopis določene vrste**;
- » pred poslušanjem (in gledanjem) pogovora oz. pred branjem dopisa se pogovarja o tem, na kaj bo pozoren med poslušanjem (in gledanjem) oz. med branjem dvogovornih besedil;

- » po poslušanju (in gledanju) pogovora oz. po branju dopisa:
  - » določi družbeno vlogo sogovorcev oz. pisca in naslovnika, družbeno in čustveno razmerje med njima ter pove, po čem je to prepoznal;
  - » določi sogovorca, ki daje pobudo, in njegov namen ter pove, po čem je to prepoznal; enako določi sogovorca, ki se odziva, ter pove, po čem je to prepoznal;
  - » povzame temo in poroča o pogovoru oz. dopisu;
  - » vrednoti vljudnost sogovorcev oz. pisca dopisa ter njun oz. njegov način pogovarjanja oz. dopisovanja glede na značilnosti dane vrste pogovorov oz. dopisov ter utemelji svoje mnenje;
- » tvori dialoško besedilo (pogovor oz. dopis) določene vrste;
- » pred tvorjenjem dialoškega besedila se pogovarja o tem, kako bi ga čim boljše tvoril;
- » po tvorjenju dialoškega besedila:
  - » vrednoti svoje in druge pogovore oz. dopise, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
  - » vrednoti svojo zmožnost pogovarjanja oz. dopisovanja in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal;
- » posluša (in gleda) oz. bere **neumetnostno besedilo določene vrste**;
- » pred poslušanjem (in gledanjem) oz. branjem besedila se pogovarja o tem, čemu poslušamo oz. beremo besedila, kako se pripravimo na poslušanje oz. branje, kaj delamo med njim in kaj po njem ter čemu to delamo;
- » po poslušanju (in gledanju) oz. branju besedila:
  - » določi družbeno vlogo sporočevalca in njegov namen ter pove, po čem ju je prepoznal;
  - » strukturirano povzame temo, podtemo, bistvene podatke in logična razmerja med njimi (izdela miselni vzorec, pojmovno mrežo, preglednico ali oporne točke) ter obnovi besedilo;
  - » vrednoti zanimivost, verodostojnost, razumljivost in uporabnost besedila ter utemelji svoje mnenje;
  - » v besedilu prepozna dejstva in izraze, s katerimi sporočevalec razodeva svoje doživljanje in vrednotenje predmetnosti; razmišlja o tem, s katerim namenom je sporočevalec uporabil čustvene in vrednotenjske izraze, ter vrednoti te odločitve;
  - » primerja dano vrsto besedil z drugimi vrstami ter predstavi njihove podobnosti in razlike;
  - » bere avtentična besedila, jih primerja z vzorčnimi, predstavi njihove podobnosti in razlike, razmišlja o tem, čemu se je avtor odločil za posebnosti in kako te učinkujejo na poslušalca (in gledalca) oz. bralca;
  - » v posameznih delih prebranega umetnostnega besedila prepoznava značilnosti obravnavanega neumetnostnega besedila, predstavi posebnosti umetnostnega besedila, razloge zanje in njihov učinek na bralca;
- » tvori besedilo določene vrste, tako da **govorno nastopa** oz. piše;

- » po govornem nastopu oz. po pisanju:
  - » vrednoti zanimivost, verodostojnost, razumljivost, zgradbeno ustreznost ter jezikovno ustreznost in pravilnost besedila, ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja oz. pisanja ter utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
  - » vrednoti svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal;
- » po poslušanju (svojih in drugih) pogovorov in govornih nastopov vrednoti ustreznost jezikovne zvrsti in utemelji svoje mnenje;
- » sklepa o okoliščinah nastanka besedila in pove, iz katerih prvin besedila jih je prepoznal;
- » pred tvorjenjem besedila razmišlja o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbira okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce, znake ipd.;
- » prireja isto besedilo za razne naslovnike, glede na različne okoliščine in pojasni svoje priredbe;
- » v povezavi z znanjem besedoslovja sopomenkam iz besedila določi slogovno vrednost in pove, v katerih okoliščinah bi lahko uporabil slogovno zaznamovane, v katerih pa slogovno nezaznamovane besede;
- » v besedilu prepozna slogovno zaznamovane besede in oblike ter jih po potrebi glede na okoliščine zamenja s slogovno nezaznamovanimi; nato pove, zakaj je (po njegovem mnenju) sporočevalec uporabil slogovno zaznamovane prvine;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna glede na okoliščine in dejavnike sporazumevanja neustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd., jih zamenja z ustrežnejšimi in utemelji svoje popravke;
- » prepoznava posredno in neposredno izražanje avtorjevega namena (8., 9. r.);
- » spoznava vlogo in pomen upoštevanja vseh znakov (tudi nebesednih) in vseh okoliščin pri tvorjenju in sprejemanju besedila;
- » spoznava, da za sprejemanje besedila ni vseeno, kje je določeno besedilo objavljeno ali kakšna je družbena vloga udeležencev sporazumevanja;
- » brez teoretične podlage odpravlja ponavljanja besede in si postopoma uzavešča možnosti za nadomeščanje dane besede (npr. s sopomenko, parafrazo, z nadpomenko, osebnim/svojiilnim/kazalnim zaimkom, izpustom itd.);
- » po govornem nastopu vrednoti svoj nastop oz. nastop sošolca ali sošolke in utemelji svoje mnenje oz. po pisanju ustno vrednoti svoje besedilo, ga (po potrebi) izboljša in utemelji svoje odločitve (7., 8., 9. r.).

Pri določanju jezikovne zvrstnosti in pri tvorbi besedil naj učenec odgovori na ključna vprašanja: kdo, kaj, kje/kdaj, zakaj, kako tvori besedilo/je tvoril besedilo.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec v okviru teme uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, spoznava položaj prvega jezika v dvojezični in večjezični družbi, spoznava jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo ter zgodovino slovenskega jezika. Razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (5.3.4.2) SC (2.2.2.1) SC (1.2.3.2) SC (3.3.4.1) SC (3.3.1.2)

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Učenec:

- : praktično uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, vključno z jeziki, ki ga obkrožajo.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » opiše razprostranjenost slovenščine v Republiki Sloveniji, njenem zamejstvu in po svetu (9. r.);
- » na zemljevidu pokaže ali opiše, kje v Republiki Sloveniji sta dvojezični območji, in poimenuje jezika, ki se govorita tam poleg slovenščine (9. r.);
- » prepozna jezik/jezike, ki se govori/govorijo na šoli in njeni okolici (9. r.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj na tej stopnji razvija zavest o značilnostih slovenskega jezikovnega prostora zlasti v Republiki Sloveniji. Pouk naj (kot v 2. VIO) temelji predvsem na lastnih izkušnjah, ogledu primera, podatkih, pridobljenih na ekskurziji, na spletu ipd. Pri obravnavi je smiselno medpredmetno povezovanje z geografijo, zgodovino in italijanščino.

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Učenec:

○: razvija zavest o slovenskem jeziku, tudi v dvojezični in večjezični družbi, ter o jezikih v družbi nasploh.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prostorsko umesti in pozna vloge slovenskega jezika v Republiki Sloveniji, na dvojezičnem območju Prekmurja in slovenske Istre, v slovenskem zamejstvu (9. r.);
- » poimenuje svoj materni jezik ali jezik okolja, prvi, drugi, tuji jezik, uradni in državni jezik Republike Slovenije (9. r.);
- » prepozna in opiše vlogo nebesednega jezika ob besednem jeziku (9. r).

TERMINI

○ drugi jezik ○ prvi (materni) jezik ○ tuji jezik ○ jezik okolja ○ uradni jezik ○ državni jezik ○ dvojezično območje ○ nebesedni jezik ○ besedni jezik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj na tej stopnji razvija znanje o slovenskem jeziku v družbi predvsem na podlagi lastnih izkušenj, pogovora v razredu, ogleda primera, podatkov, zbranih v anketi ipd. Zaveda se prednosti in slabosti rabe dveh materinščin/prvih jezikov. Pri obravnavi je smiselno medpredmetno povezovanje z drugimi predmeti (zgodovina, geografija, italijanščina).

Razlikovanje med besednim in nebesednim jezikom je v razredu priporočljivo uzaveščati večkrat, zlasti pa med govornimi nastopi, pred ogledom predstav, saj so prav nebesedne prvine pomemben element sodobnega sporazumevanja.

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Učenec:

- : spozna jezikovne zvrsti, njihove značilnosti in okoliščine ter ustreznost njihove rabe;
  - : razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.
- SC (1.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **našteje jezikovne zvrsti (knjižni jezik, pogovorni jezik, narečje);**
- » **pojasni in presodi okoliščine rabe narečja v izbranem besedilu** (7., 8., 9. r.);
- » **prepozna in poimenuje rabo slenga** in jo ponazori s primeri (8., 9. r.).

TERMINI

◦ jezikovna zvrst ◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Zaradi bistveno spremenjenih načinov komunikacije se zvrstnost v zadnjih letih glede na dosedanjo tradicijo spreminja. V učnem načrtu zato govorimo splošneje o treh jezikovnih zvrsteh: knjižnem jeziku, pogovornem jeziku in narečju. Na vsako od teh zvrsti je lahko naslonjen sleng (slengizmi). Učitelj naj pri podrobnejših razlagah v prehodnem obdobju sledi strokovni literaturi, učni načrt pa omogoča upoštevanje različnih razlag. Učitelj se pri obravnavi narečij osredotoči na istrsko slovensko in istrsko italijansko narečje, tudi medpredmetno in predvsem v povezavi s predmetom italijanščina (italijanščina kot materinščina).

Učenec naj z raznolikimi dejavnostmi in ob različnih dogodkih skozi celotno obdobje spozna, v katerih okoliščinah je primerna določena jezikovna zvrst. Pri določanju jezikovne zvrstnosti in pri tvorbi besedil naj učenec odgovori na ključna vprašanja: kdo, kaj, kje/kdaj, zakaj, kako tvori besedilo/je tvoril besedilo.

Učenec naj posluša/gleda/odigra/bere konkretne primere iz medijev, literature in vsakodnevne komunikacije, kar mu pomaga prepoznati in razumeti jezikovne zvrsti. Učenca je treba spodbuditi k razmišljanju, zakaj se določene zvrsti uporabljajo v določenih situacijah in kakšen je njihov namen. Učenec naj se pogovarja, analizira, presoja različne vrste besedil (članki, pogovori, oglasi, radijske oddaje, socialna omrežja, zapisi/posnetki v narečju), kar omogoča prepoznavanje jezikovnih zvrsti v avtentičnem okolju. Knjižni jezik naj učenec spozna kot pomoč in ne kot oviro pri medsebojnem razumevanju.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Učenec:

- : spoznava razvoj slovenskega (knjižnega) jezika in razvoj pisave;
  - : intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do slovenske kulture, umetnosti, jezika, ob tem prepoznava lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega.
- SC (1.3.1.1 | 3.1.1.1 | 3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » v kratki zgodbi opiše zgodovino slovenskega jezika, v kateri navede osnovne tokove razvoja slovenskega jezika in pisave (9. r.);
- » v opis zgodovine slovenskega jezika umesti znanje o avtorjih iz zgodovine slovenskega jezika ali književnosti (9. r.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri pripovedovanju zgodbe o zgodovini slovenskega jezika naj učenec upošteva naslednje:

- » v srednjem veku se oblikuje slovenščina kot jezik, ki se že razlikuje od drugih slovanskih jezikov;
- » kmalu nastanejo slovenska narečja;
- » v drugi polovici 16. stoletja slovenski protestantski pisci izoblikujejo slovenski knjižni jezik;
- » sredi 19. stoletja pride do dokončnega poenotenja knjižne slovenščine v skupni jezik vseh Slovencev; začne se oblikovati enotna podoba skupnega govornega jezika;
- » z osamosvojitvijo slovenski jezik zaživi polno življenje v prav vseh vlogah.

Zgodovino slovenskega jezika naj učenec do 9. razreda spoznava skupaj s poukom književnosti.

SC (1.3.2.1) SC (4.1.1.1)

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

CILJI

Učenec:

○: digitalno tehnologijo uporablja pri razvijanju kritične sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil, kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedilo;

SC (4.1.2.1)

○: spoznava možnosti izbire jezikov, postopke za izbiro jezikov in se zaveda pomena izbire določenega jezika;

○: seznanen se z možnostmi nastavitve različnih tipkovnic in s pomenom uporabe ustrezne tipkovnice za vsak jezik;

○: spoznava tehnološke možnosti za lažje pisanje v slovenščini na mobilnih napravah;

○: opazuje, spoznava in uporablja jezikovne tehnologije in orodja z naslednjih področij: črkovalniki in pregledovalniki besedil (7., 8., 9. r.), strojno prevajanje (7., 8., 9. r.), veliki jezikovni modeli (9. r.).

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » kritično bere digitalna besedila ter povezuje spretnosti in znanja s področja bralne in digitalne pismenosti;
- » izbere slovensko tipkovnico na mobilni napravi, uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi;
- » izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- » črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike, ki jih že pozna, kritično uporabi pri učenju.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Skupina ciljev *Slovenščina v digitalni dobi* je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk (tudi ob morebitnih nepredvidenih novih jezikovnih tehnologijah ipd.), predvideva pridobivanje znanja, potrebno za soočenje z jezikom in jeziki na splošno v digitalni dobi. Pri tem se vsebinsko neposredno navezuje in povezuje z več skupnimi cilji, kot so razvoj digitalnih kompetenc, komunikacija in sodelovanje v digitalnem okolju, medpredmetno pa zlasti z italijanščino.

Učenec naj ima ob tej skupini ciljev možnost samostojnega dela, ki naj temelji na kritičnem razmišljanju, snov pa naj se obravnava tudi v obliki medpredmetnega povezovanja (zlasti z italijanščino) in kratkih pojasnil/izzivov ob obravnavi drugih tem.

Učenec znanja s področja slovenščine v digitalni dobi pridobiva čim bolj praktično. Pri razvijanju kritičnega mišljenja naj učitelj usmerja učenca k prepoznavanju verodostojnosti spletnih virov, presojanju zanesljivosti podatkov, informacij in drugih digitalnih vsebin ter k izgrajevanju besedilnega pomena pri večpredstavnostnih besedilih s poudarkom na tem, kako različni elementi (kot so slike, video posnetki, zvoki, interaktivni elementi) vplivajo na razumevanje, interpretacijo in vrednotenje sprejetega besedila.

Učitelj naj učenca spodbudi k razmišljanju o tem, kako digitalna tehnologija vpliva na sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku.

Razvoj digitalne zmožnosti naj bo učencu v pomoč pri razvijanju procesnih znanj v povezavi s poukom in z učenjem. V središču učnega procesa mora biti učenec, tudi ko uporabljamo pristop k učenju s pomočjo tehnologije. Učitelj naj bo pri pripravi vsebin učenja s tehnologijo/e-učenja še posebno pozoren na obseg gradiv, ki jih učenec lahko sprejme, na moteče dražljaje, ki lahko učenca odvrnejo od bistva, na ustrezno pripravo učenca na delo z e-gradivi (tehnično in pri načrtovanju uporabe [meta]kognitivnih strategij), na učne oblike dela in na ustrezno vnaprejšnjo pripravo na snov, ki jo bo učenec obravnaval s pomočjo uporabe tehnologije/e-učenja (navezava na predznanje, učiteljeva razlaga, povratna informacija, kritična presoja z razmislekom o vplivu na učenje).

SC (4.5.4.1) SC (1.1.3.1) SC (4.5.2.1)

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme Jezikovni sistem in njegova vloga učenec natančneje in z vidika celostne obravnave spozna vse ravnine jezikovnega sistema, s tem pa pridobi metajezikovno znanje in osnovo za boljšo (kritično) sporazumevalno zmožnost, zlasti pa krepi svojo jezikovno samozavest. Znanje, pridobljeno z izpolnjevanjem ciljev te teme, ne sme biti samo sebi namen, ampak mora biti tesno povezano s tvorbo in sprejemanjem besedil. Tema se neposredno povezuje s poukom italijanščine kot materinščine. Vsi cilji, standardi in vsebine, ki se ponavljajo glede na 2. VIO, se po vertikali nadgrajujejo, utrjujejo in poglobljeno spoznavajo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.3.2) SC (1.1.3.1) SC (1.1.2.1) SC (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj pouk organizira tako, da učenec znanje s področja jezikovnih ravnin povezuje z vsemi (tudi književnimi) temami v učnem načrtu in z znanjem italijanščine in/ali drugih (prvih) jezikov učencev.

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki učencu pomagajo do boljšega tvorjenja in sprejemanja besedil v slovenščini. Teoretično znanje mora biti usmerjeno v praktično rabo ob besedilih, a z zavedanjem, da ima podobno vlogo kakor formule v matematiki. Usvajanje jezikovnosistemskega znanja naj bo zato časovno ekonomično, s poudarkom na dejavnosti in problemskem pouku po usvojenih osnovnih zakonitostih in ne pred njimi. Ključen poudarek tega dela jezikovnega pouka naj bo usmerjen k povezovanju snovi v celoto in ne k podrobnostim.

Izogibajmo se učenju definicij na pamet in nasploh definicijam, kjer je le možno, saj je jezikovnosistemske pojave mnogo lažje prepoznati in poimenovati kot razložiti. Vloga jezikovnosistemskega znanja pri višjih taksonomskih ravneh znanja je v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila (pretvorbe) in v pridobivanju sposobnosti tvorjenja zapletenega besedila v nepričakovanih okoliščinah in na nepričakovano tematiko. Učenec naj primerja jezikovne pojave v slovenščini in italijanščini.

Opis jezikovnega sistema temelji na oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst, kakor je opisana v trenutni šolski slovnici (dostopno na strani: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/okpuu0v> in v knjižni obliki). Ta opis se v nekaterih podrobnostih razlikuje od opisa na podlagi skladenjske delitve besednih vrst, na kar moramo biti pozorni pri oblikovanju vaj ali uporabi različnih starejših priročnikov. Gre za majhne spremembe, ki

prihranijo pri pouku veliko časa: manj zaimkov, števniki kot besedna vrsta, a brez zapletov pri prilastku, manjše število sklanjatev (kar omogoča omembo sklanjatev pri pouku), preprostejše določanje stavčnih členov, združitev sklepalnega in posledičnega priredja v eno samo, v posledično priredje, odprava »razmerij« pri pouku skladnje, odprava izrazov: naslonska, navezna, naglasna oblika zaimkov > dolga in kratka oblika zaimkov, zaimki, povezan s predlogom, občna imena > splošna poimenovanja.

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Učenec:

○: dejavno in problemsko spozna jezikovne ravnine, s tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto; jezikovni sistem razume tudi kot univerzalni pojmovni aparat za opis katerega koli jezika;

○: se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku italijanščine in tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku slovenščine, in obratno; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

zna izbrani že usvojeni jezikovni pojav umestiti v ustrezno jezikovno ravnino (glasoslovje, besedotvorje, besedoslovje, oblikoslovje, skladnja, besediloslovje).

TERMINI

○ jezikovna ravnina ○ jezikovni sistem ○ glasoslovje ○ besedotvorje ○ besedoslovje ○ oblikoslovje ○ skladnja ○ besediloslovje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj že od samega začetka spozna, da jezik lahko opazujemo na različnih ravneh. To lahko spozna sprva samo grafično, tako da postopoma »barva« poznavanje vseh ravnin – podobno kot učenec pri geografiji že takoj spozna vse celine, čeprav jih nato obravnava postopoma. Do konca 9. razreda učenec spozna jezik na vseh ravneh.

GLASOSLOVJE

CILJI

Učenec:

O: dejavno in problemsko spozna glasoslovje slovenskega jezika; s tem razvija glasoslovno, pravopisno, pravorečno in metajezikovno zmožnost, primerja izgovorne, pisne in poimenovalne podobnosti ter razlike med slovenščino in italijanščino ter krepi svojo jezikovno samozavest v slovenščini kot drugem jeziku.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » pravopisno ustrezno zapisuje glasove in v primerih s spremembami samoglasnikov in soglasnikov pri besedotvorju in v oblikoslovju uporabi pravi glas (7., 8., 9. r.);
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne samoglasnike (*i*, ozki *e*, široki *e*, polglasnik *a* in njegov zapis, *a*, široki *o*, ozki *o*, *u*), jih v besedah pravilno izgovarja, prepozna in zapisuje (7., 8., 9. r.);
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne soglasnike (zvočnike in nezvočnike) (9. r.);
- » pri besedah, prevzetih iz prvega tujega jezika, prepozna, da je slovenska izreka drugačna kot izvirna (7., 8., 9. r.);
- » prepozna naglašeni in nenaglašeni samoglasnik, ga označi in ustrezno prebere besedilo z označenimi naglašeni samoglasniki (obkroženi ali poudarjeni s krepkim tiskom, drugo barvo ali z dodanimi naglasnimi znamenji, zlasti v povezavi s poukom književnosti) (9. r.).

TERMINI

- glasoslovje ◦ glas ◦ samoglasnik ◦ ozki e ◦ ozki o ◦ široki e ◦ široki o ◦ polglasnik ◦ soglasnik ◦ zvočnik
- nezvočnik ◦ naglas

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj glasoslovje spozna čim manj teoretično, a hkrati umeščeno na ravnino »glasoslovje/glas«, ki se razlikuje od oblikoslovja ali skladnje. Poznavanje glasoslovja mu pomaga pravilno zapisovati in izgovarjati besede ter tudi na ravni oblikoslovja in besedotvorja.

Prikaz izgovora glasu s skico oblikovanja glasu v govorilih omogoča, da učenje vrst glasov na pamet ni potrebno, a tak problemski način pouka glasoslovja je odvisen od narave razreda. Ponekod se takšen način predstavitve glasov morda ne bo obnesel (v tem primeru je za učenca popolnoma dovolj zavedanje, da se da izgovor glasu

tudi narisati), drugod pa bo imel večji učinek kot zgolj predstavitev glasov. Zlasti se učenec rad igra s tvorbo njemu tujih glasov iz tujih jezikov ali narečij.

Pouk o naglasu naj bo čim bolj praktičen in zato povezan s poukom književnosti: tam je zlasti pri pesmih smiselno včasih naglas označiti. Ni toliko pomembno, kako ga označimo, pomembno je, da učenec uzavesti, da besede naglašujemo in da lahko mesto naglasa prepoznamo.

BESEDOSLOVJE

CILJI

Učenec:

O: dejavno in problemsko spoznava besedoslovje slovenskega jezika, s tem razvija poimenovalno (besedoslovno) in metajezikovno zmožnost, spoznava in redno uporablja jezikovne portale, spoznava knjižne jezikovne priročnike;

O: izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.

SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, podpomenke, nadpomenke, besede iz iste besedne družine in jih poimenuje (7., 8., 9. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi (7., 8., 9. r.) in zna to utemeljiti s preprosto razlago (9. r.);
- » najde znanju primeren podatek o besedi v danem spletnem in/ali knjižnem slovarskem priročniku (slovnica, pravopis, [enojezični razlagalni in dvojezični] slovar, šolski jezikovni portal) (7., 8., 9. r.);
- » na podlagi praktične uporabe slovarskega sestavka utemelji, zakaj in kako se slovarski podatek razlikuje od podatka, ki ga dobi zgolj z iskanjem po spletu (9. r.);
- » prepozna, našteje, ilustrira s primeri in uporabi pojme: beseda, besedna družina, enopomenka, večpomenka, sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, stalna besedna zveza, frazem, pregovor (7., 8., 9. r.);
- » razloži besede, besedne zveze, stalne besedne zveze, frazeme in pregovore iz besedila ali s pomočjo priročnika (7., 8., 9. r.);
- » frazeme smiselno uporabi v novih okoliščinah ali besedilih (7., 8., 9. r.);
- » prepozna slogovno vrednost besedja in zna poiskati nasprotno ustreznico: nezaznamovano, zaznamovano (8., 9. r.);
- » prepozna in poimenuje besedje glede na izvor: slovensko, prevzeto v slovenščino (8., 9. r.).

TERMINI

- besedoslovje ◦ beseda ◦ besedna družina ◦ enopomenka ◦ večpomenka ◦ sopomenka ◦ protipomenka
- nadpomenka ◦ podpomenka ◦ stalna besedna zveza ◦ frazem ◦ pregovor ◦ nezaznamovano
- zaznamovano ◦ domače ◦ prevzeto ◦ slovnica ◦ slovar

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec naj snov usvaja načrtovano, čim večkrat pa tudi mimogrede ob besedilih, torej tudi ko ne »obravnavamo« te snovi. Predvsem to velja za uporabo jezikovnih priročnikov (za to obdobje je primeren zlasti portal *Franček* s slovarskimi vprašanji, odgovori in slovnico, postopoma pa lahko pogledamo tudi jezikovne informacije na portalih *Fran*, *Franja*, *Šolar* ali *Gigafida*). Slovarje in priročnike naj učenec spoznava čim bolj v digitalni obliki (v šoli na projekciji, doma na pametnih telefonih in računalniku) ter čim večkrat sproti, ne samo enkrat intenzivno. Slovnico naj ima učenec čim večkrat ob sebi (podobno kot atlas pri geografiji). Če je kakšno snov pozabil, mu omogočimo, da jo lahko vedno najde v slovnici. Tudi raba slovnice in slovarjev pri preverjanju in ocenjevanju znanja je smiselna.

BESEDOTVORJE

CILJI

Učenec:

○: dejavno spoznava besedotvorje slovenskega jezika, s tem razvija besedotvorno, metajezikovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prepozna netvorjenke in tvorjenke (9. r.);
- » prepozna koren besede in ga ločuje od oblikoslovne osnove besede (9. r.);
- » prepozna in udejani spremembe glasov v besedni družini (praktično: 7., 8., 9. r.);
- » tvori tvorjenke na podlagi netvorjenk ali iz danih pomenskih opisov, npr. samostalniške izpeljanke iz glagolov, samostalniške izpeljanke iz predložne zveze, samostalniške in pridevniške zloženke, ter razloži pomen danih tvorjenk (9. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna napake in neustreznosti pri tvorbi besed, jih odpravi ter pojasni svoje popravke (7., 8., 9. r.).

TERMINI

◦ besedotvorje ◦ tvorjenka ◦ netvorjenka ◦ koren ◦ besedna družina

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava besedotvorja naj bo v tem obdobju usmerjena predvsem v praktično rabo. Ustvarjanje novih besed je lahko za učenca v sodobni družbi velik izziv, saj nove besede zaradi novosti v svetu okrog nas tvorimo zelo pogosto. Naj pa bo takšno morebitno ustvarjanje dovolj vodeno, da bo spodbujalo pravilne besedotvorne postopke. Pouk skušajmo popestriti s tvorbo zabavnih pravilno tvorjenih, a neobstoječih besed, npr. *tisti, ki nosi slušalke* > *slušalkonosec*.

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Učenec:

○: dejavno in problemsko spoznava oblikoslovje slovenskega jezika; s tem razvija oblikoslovno, metajezikovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila;

○: temeljne oblikovne lastnosti obravnavanih besednih vrst primerja z oblikovnimi lastnostmi obravnavanih besednih vrst v italijanščini.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » besedi v besedilu določi besedno vrsto (samostalnik, pridevnik, števnik, zaimek, glagol, prislov, členek, predlog, veznik, medmet) in presodi, ali je beseda pregibna ali nepregibna; pregibni besedi določi osnovo in končnico; na podlagi tega razume tudi besednovrstno in skladenjsko zapletene dele besedil (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna samostalnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi spol, sklon, število; prepozna edninske in množinske samostalnike, samostalnik sklanja; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane samostalnike (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna pridevnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, ali je lastnostni, vrstni, svojilni pridevnik; mu določi spol, sklon, število; pridevnik sklanja in stopnjuje; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane pridevnike (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna števnik, poimenuje glavni in vrstilni števnik, ga pravilno zapisuje; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane števnik (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna zaimek, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi spol, sklon, število, osebo; zna praktično uporabljati osebni, svojilni, povratni svojilni, kazalni, oziralni, vprašalni zaimek; prepozna kratko in dolgo obliko osebnega zaimka; ga sklanja (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna glagol, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi osebo, število, čas, naklon (7. r.), vid (8. r.), način (9. r.); ga spreaga; poleg osebnih pravilno uporablja tudi neosebne glagolske oblike: nedoločnik, namenilnik; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane glagole (7., 8., 9. r.);
- » v besedilu prepozna prislov, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi vrsto (krajevni, časovni, načinovni) (7., 8., 9. r.), ga stopnjuje; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane prislove ter jih ustrezno stopnjevati (opisno in z obrazili) (8., 9. r.);

- » **v besedilu prepozna veznik, ga poimenuje**, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, tako v priredju kot v podredju; v besedilih zna uporabljati kot povezovalce nadrednega in podrednega stavka tako veznike kot tudi oziralne in vprašalne zaimke, prislove ter členke; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno povezovati različne vsebine (8., 9. r.);
- » **v besedilu prepozna predlog, ga poimenuje**, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, s katerim sklonom se veže; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati znane predloge (7., 8., 9. r.);
- » **v besedilu prepozna členek in medmet, ju poimenuje**, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah (9. r.).

TERMINI

- oblikoslovje ◦ besedne vrste ◦ samostalnik ◦ pridevnik ◦ števnik ◦ zaimek ◦ glagol ◦ glagolski vid
- dovršnik ◦ nedovršnik ◦ glagolski način ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ prislov ◦ členek ◦ predlog ◦ veznik
- medmet ◦ osnova ◦ končnica ◦ sklanjanje ◦ spreganje ◦ spol ◦ sklon ◦ imenovalnik ◦ rodilnik ◦ dajalnik
- tožilnik ◦ mestnik ◦ orodnik ◦ število ◦ ednina ◦ množina ◦ dvojina ◦ oseba ◦ čas ◦ edninski samostalnik
- množinski samostalnik ◦ lastnostni pridevnik ◦ vrstni pridevnik ◦ svojilni pridevnik ◦ osnovnik ◦ primernik
- presežnik ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik ◦ osebni zaimek ◦ osebne glagolske oblike ◦ nedoločnik
- namenilnik ◦ krajevni prislov ◦ časovni prislov ◦ načinovni prislov

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava oblikoslovja naj bo vedno celostna, od zgoraj navzdol. Poudarek naj bo na razumevanju oblikoslovja kot celote, ne na podrobnostih. Učencu je treba osmisliti oblikoslovje kot snov, ki mu pomaga spopadati se s težjimi primeri in ki mu je hkrati kot univerzalni sistem v pomoč pri učenju jezikov. Poteka naj v primerjavi z italijanščino. Raba slovnice ali shem na listih pri pouku je zaželena, saj na tak način lahko skozi vsa leta ob besedilih (tudi nenačrtovano) obnavljamo oblikoslovno zmožnost.

SKLADNJA

CILJI

Učenec:

○: dejavno in problemsko spoznava skladnjo slovenskega jezika, s tem razvija skladenjsko, metajezikovno, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost, zlasti pa sporazumevalno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila;

○: skladnjo slovenskega jezika primerja s skladnjo italijanskega jezika.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » se vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi (7., 8., 9. r.);
- » dopolni eno- in dvostavčne povedi s pomensko in oblikovno ustreznimi deli (7., 8., 9. r.);
- » povezuje dva stavka v poved s priredjem ali odvisnikom ali v enostavčno poved (s pomočjo predloga; 8., 9. r.); nato določi vrsto podredja (8. r.) ali ugotovi, da gre za priredje (9. r.);
- » stavke povezuje z ustreznimi vezniki; dobljeno priredje prepozna kot priredje (9. r.), dobljeni odvisnik (8. r.) pa poimenuje;
- » strne podredno zložene dvostavčne povedi v skladenjsko pravilne enostavčne povedi (8., 9. r.);
- » razširi enostavčne povedi v skladenjsko pravilne priredno in podredno zložene povedi (8., 9. r.);
- » prepozna, poimenuje in tvori premi in odvisni govor; pretvori premi govor v odvisnega in obratno ter pri tem upošteva pravopisna pravila (7., 8., 9. r.);
- » pretvori tvorni stavek v trpnega in obratno (9. r.);
- » v povedih, zvezah povedi in besedilih odpravi ponovitve (7., 8., 9. r.);
- » tvori skladenjsko pravilna besedila (7., 8., 9. r.);
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje popravke (7., 8., 9. r.);
- » določi število stavkov v povedi ter število povedi v besedilu in utemelji svojo odločitev (7., 8., 9. r.);
- » loči enostavčne povedi od večstavčnih in utemelji svoje odločitve (7., 8., 9. r.);
- » v povedi/povedih prepozna stavke (priredne, odvisne), prepozna vrste odvisnikov (osebkov, predmetni, prilastkov, [odvisniki prislovnega določila:] krajevni, časovni, načinovni, vzročni, namerni, pogojni,

dopustni), jih poimenuje, uporabi v novem besedilu in novih skladenjskih okoliščinah ali pretvori v drugo skladenjsko prvino (8., 9. r.); prepozna priredje in ga poimenuje kot priredje (9. r.);

- » **povezuje poznavanje zgradbe povedi** (odvisniki, priredja) **s pravopisom in zna postavljati z zgradbo povedi povezana ločila, zlasti vejico** (8., 9. r.);
- » **v stavku prepozna stavčni člen** in njegove dele (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo [kraja, časa, načina, vzroka], prilastek, jedro), **jih poimenuje**, podčrta, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah ali pretvori v drugo skladenjsko prvino (7., 8., 9. r.);
- » **v besedilu prepozna stavek in poved**, ju poimenuje (enostavčna poved, dvostavčna oz. zložena poved; priredni, glavni, odvisni stavek [odvisnik]) (8., 9. r.);
- » z uporabo naštetih skladenjskih pretvorb tvori slogovno učinkovita besedila (7., 8., 9. r.);
- » **v govornih besedilih uporablja ustrezen stavčni poudarek, stavčno intonacijo** (7., 8., 9. r.);
- » tvori besedila z upoštevanjem ustreznega besednega reda (7., 8., 9. r.).

TERMINI

◦ skladnja ◦ stavčni člen ◦ osebek ◦ povedek ◦ predmet ◦ prislovno določilo ◦ prilastek ◦ stavek ◦ poved
 ◦ enostavčna poved ◦ dvostavčna poved ◦ zložena poved ◦ priredni stavek ◦ glavni stavek ◦ odvisni stavek
 ◦ priredje ◦ podredje ◦ osebkov odvisnik ◦ predmetni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ krajevni odvisnik
 ◦ časovni odvisnik ◦ načinovni odvisnik ◦ vzročni odvisnik ◦ namerni odvisnik ◦ pogojni odvisnik ◦ dopustni odvisnik
 ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ premi govor ◦ odvisni govor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ustrezna obravnava skladnje je za jezikovni pouk ključna. Temelj kakovostne obravnave skladnje je njena osmislitev. Že v tem obdobju zato začnimo spodbujati pri učencu zavedanje, da s pomočjo skladenjskega znanja lažje tvorimo slogovno ustrezna in skladenjsko raznovrstna besedila. To zavedanje najlažje krepimo s pretvorbami. Smisel poznavanja stavčnih členov je na primer razvijanje zmožnosti tvorjenja strukturno različnih stavkov oz. povedi, ki so nosilci enakih ali podobnih pomenskih podstav. Isto informacijo lahko izrazimo z različnimi strukturami. Odvisnike tako lahko na primer opazujemo kot stavčne člene (ki so samo doživeli pretvorbo in jih zato lahko pretvarjamo tudi v svojih besedil), podobno lahko rastoče skladenjsko znanje osmišljamo z vedno novimi pretvorbami. Učenca je treba opozarjati, da lahko iste »podatke« izrazi na več načinov, ki pa so medsebojno lahko slogovno različni, v določenih okoliščinah ustrezni, v drugih neprimerni in neustrezni. Pri vajah v pretvorbah moramo biti pozorni na to, da jih ves čas osmišljamo. Le tako bodo imele dolgoročni učinek.

Drugi vidik osmislitve je pomen, ki ga ima poznavanje skladenjskih struktur pri pouku slovenščine v povezavi s poukom italijanščine (npr. opozorimo lahko na izražanje namena v italijanščini – s predložno zvezo – in v slovenščini – z namernim odvisnikom: *Sono venuto da te per giocare* – *Prišel sem k tebi, da bi se igrala*, namesto **Prišel sem k tebi za se igrat*).

Pri pouku skladnje se izogibajmo definicijam, kjer niso potrebne, in jih raje nadomeščajmo z osmišljanjem prav vsake skladenjske snovi.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec dejavno spozna pravopis in pravorečje slovenskega knjižnega jezika. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega, branega ali govorjenega besedila, samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe. Spozna izgovorne in pravopisne podobnosti ter razlike med slovenščino in italijanščino.

Učenec usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in nova znanja usvaja tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju temeljnih pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Učenec znanje s področja pravopisa in pravorečja povezuje z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v učnem načrtu.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.5.1) SC (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj naj vseskozi in sproti preverja pravopisno in pravorečno (pred)znanje učencev. Na tej osnovi naj utrjuje ter širi njihove pravopisne in pravorečne zmožnosti ob različnih besedilih.

Učenec naj pravopisna pravila vadi in utrjuje na razne načine, npr. z opazovanjem pravilno zapisanih besed, s primerjanjem pravilno in napačno zapisanih besed/povedi, s prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, s popravljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, s pisanjem besedil ipd. Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti (ocenjuje) ob pisanju besedil.

Pravopisne vaje naj bodo za učenca zanimive, pregledane, komentirane oz. naj bo nanje podana povratna informacija. Še posebej uspešne so namreč, če jih učitelj zasnuje na napakah učenčevih pisnih ali/in ustnih besedil (pri tem upošteva načelo, da nareka ne ocenjujemo) ter na napakah, ki se pojavljajo v vsakodnevnem življenju, šolskem vsakdanu in pri različnih namenih sporazumevanja.

Učenec svoje napake prepozna in jih je zmožen popraviti skupaj z utemeljitvijo s pomočjo pravil.

Učitelj naj izhaja iz praktičnih primerov, ki jih, na podlagi izkušenj, vključuje v pouk. Pri pripravi na govorno nastopanje je pomembno poudariti tudi ustrezno nebesedno komunikacijo.

PRAVOPIS

CILJI

Učenec:

- : spoznava slovenski pravopis in s tem razvija svojo pravopisno, skladenjsko in besedotvorno zmožnost, besedilo pravilno zapisuje, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja;
- : spoznava pravopisne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino, se zaveda prednosti in slabosti rabe dveh jezikov.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **praktično dokaže znanje, usvojeno v 1. in 2. VIO, z naslednjih področij pravopisa: velika in mala začetnica, ločila, pisanje skupaj, narazen, zapisovanje glasov, krajšave, deljenje besed;**
- » je v svojih besedilih zmožen upoštevati usvojena pravopisna pravila z naslednjih področij: **velika in mala začetnica, ločila, pisanje skupaj, narazen, z vezajem, pomišljajem, zapisovanje glasov, zapisovanje prevzetih besed in besednih zvez, krajšave, deljenje besed** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno zapisuje besedilo, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja** (7., 8., 9. r.);
- » **v besedah pravilno zapisuje kritične glasove in glasovne sklope (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede, z w/m na začetku besede, s soglasniškim sklopom lj/nj) in tudi s tistimi glasovi/glasovnimi sklopi, ki jih v italijanščini ni ali se pišejo drugače)** (7., 8., 9. r.);
- » **piše predlog ločeno od naslednje besede** (7., 8., 9. r.);
- » **izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h** (7., 8., 9. r.);
- » **piše nikalnico »ne« ločeno od glagola in drugih besed** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno deli domače besede** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše glavne in vrstilne števniks s številkami in z besedami** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše prevzete besede in besedne zveze** (7., 8., 9. r.);
- » **piše začetek povedi z veliko začetnico** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše eno- in večbesedna lastna imena bitij, bližnja zemljepisna in znana stvarna lastna imena** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen bitij** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen** (7., 8., 9. r.);

- » **pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno piše imena praznikov, jezikov, pripadnikov ras** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno uporablja končna ločila v eno- in večstavčnih povedih** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno zapisuje vejico v zloženi povedi na zahtevnejših mestih (glede na obravnavano skladnjo)** (9. r.);
- » **pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim)** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno uporablja oklepaj** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno uporablja pomišljaj, vezaj** (v prirednih zloženkah in v besedah, katerih prva sestavina je črka/števika), tri pike in poševnico (8., 9. r.);
- » **pravilno piše krajšave: okrajšave, kratice, simbole** (7., 8., 9. r.);
- » **pravilno našteva besedilo v stolpcih** (7., 8., 9. r.);
- » **zna uporabljati pravopisne priročnike v tiskani in spletni obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa zna kritično uporabljati tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil** (8., 9. r.);
- » **ustrezno členi besedilo na odstavke** (7., 8., 9. r.);
- » **piše čitljivo** (7., 8., 9. r.).

TERMINI

- velika in mala začetnica
- ločila
- pisanje skupaj/narazen/z vezajem/s pomišljajem
- zapisovanje glasov
- krajšave
- prevzete besede in besedne zveze
- deljenje besed
- oklepaj

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pravopisna pravila naj učenec usvaja postopoma. V izhodišču naj bo delo z besedilom. Besedila naj sprva prilagodi/pripravi učitelj, kasneje naj bodo tudi avtentična (neumetnostna, umetnostna, večkodna).

Obseg pravopisnih pravil naj učitelj vpeljuje po sklopih in zahtevnost prilagaja učencu (notranja diferenciacija). Učne oblike naj izbira po lastni presoji. Pomembno je, da se intuitivno, celovito, hitro, samostojno in pravilno odziva na dinamiko razreda ter hkrati omogoča raznolik pouk.

Učenec naj razvija pravopisno zmožnost in spremlja svoj napredek preko domišljenih nalog: npr. iskanje pravopisno pravilnih/napačnih besed in povedi; opazovanje in prepoznavanje značilnosti besed/sklopov besed (kritični glasovi); tvorjenje besednih iger, asociacij; iskanje ustreznih besed in vstavljanje v besedilo; prepisovanje besedila in vaje nareka (branega, predvajanega); vaje popravljanja lastnih/tujih besedil s popravnimi znamenji; možnost spremljanja lastnega napredka v razvoju pravopisne zmožnosti s pomočjo osebne mape/knjižice učenca; vračanje k lastnemu branju besedil in popravljanju lastnih napak ipd. Učiteljeva

hitra in v doseganje kriterijev uspešnosti usmerjena povratna informacija je pomemben dejavnik učenčevega napredka in razvoja odgovornosti za lastno učenje. Učitelj naj učencu omogoča tudi možnost lastnega popravljanja napak. Sodelovanje med učenci naj temelji na skupnih ciljih, ki izhajajo iz namenov učenja. Ob tem naj učenec uporablja pravopisne priročnike.

Učenec pri pisanju uporablja spletne priročnike, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa spoznava urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj učenčevo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih.

Učitelj naj učence spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

PRAVOREČJE

CILJI

Učenec:

○: spoznava slovensko knjižno izreko, jo ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) in s tem razvija svojo pravorečno in glasoslovno zmožnost;

○: zgolj neteoretično/praktično popravlja svoje pravorečje;

○: se zaveda izgovornih podobnosti in razlik med slovenščino in italijanščino.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pravilno izreka samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika** (7., 8., 9. r.);
- » **prepozna knjižno, pogovorno in narečno izreko slovenskega jezika** ter zna pojasniti razlike med njimi (7., 8., 9. r.);
- » **med govornim nastopanjem govori knjižno in razločno** (7., 8., 9. r.);
- » prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter jih izgovori knjižno (7., 8., 9. r.);
- » s primeri lahko pokaže glasovne in besedne prozodične razlike med slovensko in italijansko izreko ter predstavi svoje ugotovitve (7., 8., 9. r.);
- » v primeru zadrege si zna samostojno pomagati z ustreznimi spletnimi in knjižnimi jezikovnimi priročniki (8., 9. r.).

TERMINI

- izreka

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Skozi različne komunikacijske dejavnosti (poslušanje, govorjenje, pogovarjanje, govorno nastopanje) naj učenec razvija ustrezno knjižno izreko in jo primerja z izreko drugih. Učitelj naj učenca spodbuja k ustrezni izreki v njegovem šolskem vsakdanu in pri vseh predmetih. Pri pripravi govornih nastopov, ki naj jih učenec pripravlja v šoli, je smiselno pozornost usmeriti tudi na nebesedne (prozodične) prvine govora. Za pomoč učencu pri usvajanju ustreznih govornih nastopov se lahko učitelj posname in tako prikaže ustrezne/neustrezne primere govornega nastopanja. Prav tako se lahko posname učenec (začetno, končno stanje) ter nato v razredu skupaj z

drugimi komentira napredek pri izvedbi govornega nastopa. Pridobivanje pravorečne zmožnosti naj bo čim bolj praktično. Učitelj naj pravorečne vaje sestavlja glede na značilnosti učenčeve pogovorne in narečne izreke.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj učenčevo pravorečno zmožnost vrednoti ob govornem nastopanju in pogovarjanju, hkrati s tem pa naj bo pozoren na zmožnost učenčevega nebesednega sporazumevanja.

KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema razvijanje recepcijske zmožnosti pri učencu: doživljanje, prepoznavanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin književnega besedila (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, tema, sporočilo, motiv, snov, avtor in pripovedovalec/lirski subjekt, književna perspektiva).

Učenec razmišljujoče in kritično sprejema ter povzema, vrednoti in primerja književna besedila slovenskih avtorjev. Branje prepoznava kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopa v dialog s književnim besedilom in o njem razpravlja. Branje mu nudi priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih. S spoznavanjem drugih kultur in kulturnih vrednot gradi naklonjen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvija socialno, kulturno in medkulturno zmožnost ter uzavešča pogled na časovno umeščenost obravnavanih književnih besedil. Razvija in ohranja pozitiven odnos do branja književnih besedil. Stik z besedilom je zanj potreba in vrednota, zato tudi v prostem času bere in posluša književna besedila (objavljena v raznih medijih), obiskuje knjižnice, gledališke in filmske predstave, literarne prireditve ipd. Namen književnega pouka je predvsem ohranjanje in krepitev motivacije za branje in samostojnost bralca (ob skupnem in individualnem branju) pri (dialoški) obravnavi književnega besedila. Zato se v pouk vključujejo različne vrste branja (motivacijsko branje, dolgo branje, branje odlomkov, primerjalno branje, domače branje ...).

Predmet ima tudi to pomembno nalogo, da posreduje tiste elemente kulture slovenskega naroda, ki se od italijanske kulture razlikujejo (književnost, zgodovina, zemljepis, etnologija, glasba ...). Tako zasnovan kulturno-književni pouk podaja zlasti kulturne, etične in duhovne razsežnosti slovenske kulture in slovenske književnosti.

Delo s književnimi besedili pri pouku je celostno in poglobljeno, zato je **število izbranih besedil letno največ 10**.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učenec zmožnost prepoznavanja, razumevanja in vrednotenja posameznih prvin književnega besedila, ki jo je razvil v 2. VIO, sistematično nadgrajuje.

V 3. VIO je v ospredju komunikacijski model književnega pouka, izhodišče obravnave je književno besedilo. Dialoški način zблиževanja literarnega besedila z mladim bralcem spodbuja tudi problemsko-ustvarjalni pristop obravnave književnih besedil. Osrednja metoda pouka književnosti je šolska interpretacija.

Temeljni poudarek pouka književnosti je na pogovoru oz. pisanju o prebranem. Pri tvorbi besedil učenec stremi k ustvarjanju povezanega besedila, ki upošteva navodila za tvorjenje in vsebuje ustrezne utemeljitve.

Učenec bere besedila z razumevanjem do stopnje kritičnega vrednotenja, kar pomeni, da prepoznava, presoja, vrednoti informacije iz besedila, avtorjev način pisanja in oblikuje lastno mnenje o besedilu z utemeljevanjem ter sklicevanjem nanj. Primerja več besedil med seboj in jih ovrednoti z različnimi kriteriji. Učitelj učenca ves

čas navaja na poglobljeno delo z besedilom, iskanje podatkov v besedilu in sklicevanje na besedilo, predvsem pa na utemeljevanje posameznih trditev z ustreznimi podatki iz besedila.

Ob opazovanju književnih besedil se učenec zaveda lastnih misli, čustev, vrednot in prepričanj ^{SC} (3.1.1.1) in samoregulira svoja čustva ^{SC} (3.1.2.1), s čimer razvija čustvene in socialne spretnosti.

Pouk književnosti tudi bogati besedišče, zato naj učenec uporablja spletišča *Fran*, *Franček* in *Franja*.

Učitelj (upoštevaje tudi predloge učencev) izbira kakovostna in recepcijski zmožnosti učencev ustrezna besedila (tudi besedila lokalnih avtorjev ali besedila, povezana z aktualnimi dogodki).

Enkrat letno se izvede tudi metoda dolgega branja (gl. seznam besedil za dolgo branje v 4. temi) ^{SC} (1.1.4.1)

KNJIŽEVNA BESEDILA

CILJI

Učenec:

○: spoznava z učnim načrtom določena obvezna in druga književna besedila po svoji izbiri in izbiri učitelja;

○: razvija recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja ter osebnega in problemskega vrednotenja književnih besedil;

^{SC} (3.1.1.1 | 1.1.4.1)

!: *prepoznava razlike med estetsko polnovredno in trivialno/zabavno književnostjo;*

○: po metodi dolgega branja vsako leto spozna vsaj eno besedilo, ob tem izraža razumevanje in doživljanje prebranega.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» **doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila izkaže z odgovori na vprašanja in s tvorenjem besedila v obsegu najmanj 150 besed (7. r.), najmanj 200 besed (8. r.), najmanj 250 besed (9. r.);**

» **tvori govorno ali pisno besedilo v obsegu najmanj 200 besed (7. r.), najmanj 250 besed (8. r.), najmanj 300 besed (9. r.), v katerem primerja dve ali več književnih besedil (npr. zvrst, umetniško vrednost, prvine, izvor).**

TERMINI

- književnost ◦ pesništvo ◦ pripovedništvo ◦ dramatika ◦ besedilo slovstvene folklore ◦ umetno besedilo
- umetnostno/književno besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Cilje in standarde, povezane s spoznavanjem književnih besedil, uresničujemo vedno funkcionalno, tj. ob izbranem besedilu in avtorju.

Pomembno je predvsem prepoznavanje, razumevanje in funkcionalna raba književnih besedil, tj. delo z besedilom, in sicer postopno, po fazah.

Učenec je motiviran za branje v šoli in zunaj nje ^{SC} (5.2.2.1). Tekoče bere daljša in zahtevnejša besedila, bere tudi interpretativno. Samostojno oblikuje domneve na podlagi podatkov iz besedila in jih utemeljuje; prebrano uporablja pri reševanju problemov v različnih položajih – učnih in v osebni življenju. Primerja več besedil med seboj in jih ovrednoti z različnimi kriteriji. Glede na namen samostojno in odgovorno izbira tiskane in druge informacijske vire ter uporabi primerne bralne strategije. Samostojno pisno tvori besedila in utemeljuje svoje odzive na prebrano. Samostojno uporablja šolske in splošne knjižnice. ^{SC} (1.1.4.1)

Cilji in vsebine se nadgrajujejo in prepletajo med seboj ter omogočajo postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju kultiviranega poslušalca, sogovorca, govorca, bralca in pisca.

Šolska interpretacija poteka po naslednjih korakih:

- » uvodna motivacija,
- » napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- » premor po branju,
- » izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- » ponovno branje in nove naloge.

Ob tej metodi so priporočene tudi vse druge splošno znane metode in oblike pouka – učitelj jih izbere oz. menja glede na dejavnosti, cilje in standarde, ki naj bi jih učenec izvedel oz. usvojil. To lahko učitelj preverja tudi s pomočjo digitalne tehnologije (npr. spletna orodja za pripravo e-kvizov).

Delo z besedili je postopno in starostni stopnji primerno, ukvarjanje z njimi pa spremljajo:

- 1) predbralne strategije: napoved in umestitev besedila;
- 2) strategije med branjem: prepoznavanje, razumevanje in analiza posameznih prvin književnega besedila; kontekst;
- 3) strategije po branju: aktualizacija in vrednotenje.

Diferenciacijo in individualizacijo pouka književnosti izvaja učitelj, potem ko z diagnostičnim preverjanjem bralne zmožnosti učencev in ugotavljanjem njihovega obzora pričakovani ter književnega interesa učencev presodi (upoštevaje cilje in standarde), katere književne vsebine bodo primerne za posamezne učence (glede

na obseg in zahtevnost), koliko besedil bo obravnavanih, kateri bralni pristopi bodo pri tem uporabljeni in v kolikšni meri bo učenec potreboval učiteljeve usmeritve.

Pri načrtovanju pouka književnosti si učitelj lahko pomaga tudi s strokovnim gradivom, nastalim v okviru razvojnih projektov in nalog: Formativno spremljanje (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/d5tioa3>), Digitalna bralnica (<https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>), Lahko branje (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/czixyxf>), projekti filozofske in pedagoške fakultete.

Dolgo branje je metoda branja, ki se odvija (večinoma) pri pouku, pri čemer učenci skupaj z učiteljem skozi daljše obdobje berejo in interpretirajo določeno delo. Pri tem se lahko menja načine branja (učitelj, učenci skupaj – zborna, učenci tiho vsak zase, boljši bralci, ki so se imeli na branje čas pripraviti ...), lahko pa se dolgo branje poveže tudi s pripovedovanjem posameznih delov besedila ali z drugimi načini predstavitve delov besedila (npr. odlomek iz animiranega filma, narejenega po izbrani književni predlogi). Branje se izvaja redno in ob dogovorjenih terminih (npr. vsak dan, dvakrat tedensko; lahko se vnaprej določi tudi obseg prebranega) ter v prijetnem vzdušju in prostoru (zunaj, v šolski knjižnici, primerna glasbena podlaga v razredu ipd.). Po branju oz. pripovedovanju se razvije spontani ali vodeni pogovor o slišnem. V primeru daljših jezikovno in vsebinsko zahtevnih besedil je priporočljivo segmentirano interpretativno branje in sprotna interpretacija krajših delov besedila z uporabo medbralnih strategij (pojasnjevanje, komentiranje, napovedovanje) in raznovrstnih komunikacijskih dejavnosti (dialog, govorni nastopi, ustvarjalno pisanje ...). Metoda dolgega branja se lahko prepleta tudi z domačim branjem: npr. del besedila se prebere doma, del pri pouku, prav tako pa se v šoli in doma vrstijo tudi dejavnosti učencev.

Primer 1:

Vprašanja po posameznih podatkih iz besedila (npr. Kdo je glavna književna oseba?, Kje se odvija dogajanje?) morajo učenci okrepiti z utemeljevanjem (npr. Po čem veš, kdo je glavna književna oseba?) in nadgraditi z vprašanji, ki zahtevajo tudi analizo in sintezo (npr. Kako se skozi govor glavne književne osebe razkriva odnos te osebe do drugih? S pomočjo katerih jezikovnih sredstev je uspelo avtorju doseči, da bralec to zazna?).

Primer 2:

Obravnavo književnega besedila lahko učitelj načrtuje tudi v obliki projektnega dela (lahko tudi v povezavi z dolgim branjem). Učenec v povezavi z obravnavanim besedilom zastavi problemsko vprašanje, npr. S katerimi težavami se v besedilu srečujejo književne osebe in kako se z njimi soočijo? (npr. I. Karlovšek: Preživetje – problem zaključka športne kariere zaradi poškodbe, M. Ogrizek: Lisičja luna – soočenje s smrtjo), ga razišče, lahko tudi v obliki sodelovalnega učenja, in predstavi v izbrani obliki končnega izdelka.

Primer 3:

Obravnavo zahtevnejšega besedila (npr. Turjaška Rozamunda) lahko za bralce z manj razvito bralno zmožnostjo učitelj začne z branjem z napovedovanjem – učitelj bere besedilo po delih, pred vsakim napove, kaj bodo učenci iz prebranega dela izvedeli (npr. Izvedeli boste, kdo je Rozamunda in kakšna je.)

To skupino ciljev lahko učenci dosegajo tudi zunaj učilnice, npr. z delom na terenu – raziskovanje besedil lokalnih avtorjev ali istrske slovstvene folklore.

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>), Wikivir (https://sl.wikisource.org/wiki/Glavna_stran), sBiblos (<https://www.sbiblos.si/>), e-knjige

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Pri pouku književnosti učitelj spremlja/preverja/vrednoti/ocenjuje doseganje standardov v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina – razumevanje besedila in odziv nanj, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu, in iz njih izhajajočih kriterijev ocenjevanja.

Pri vrednotenju lahko sodelujejo tudi učenci (medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje).

Učitelj ocenjuje govorne, pisne, likovne izdelke, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo), pri čemer spremlja napredek učenca (z ustreznimi povratnimi informacijami in spodbujanjem učenca k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa tvorjenja).

Vrednoti/ocenjuje se tudi učenčev odziv na domače branje in govorni nastop oz. deklamacija, s katerimi učenec razvija strategije razumevanja besedila. Zahtevnejše procese namreč lahko učenec razvije le v povezavi z branjem kompleksnejših in daljših besedil.

KNJIŽEVNA OSEBA

CILJI

Učenec:

- : ločuje glavne in stranske književne osebe ter utemeljuje izbiro;
- : zaznava, primerja in vrednoti motive za ravnanje, govorjenje in mišljenje književnih oseb;
- : razume in vrednoti psihološke, socialne in etične lastnosti književne osebe;
- SC (1.2.1.5 | 1.2.2.2)
- : zaznava in razume perspektive književnih oseb;
- SC (3.3.4.3)
- : opazuje razvoj književne osebe od začetka do konca književnega besedila;
- : zaznava razmerja med različnimi književnimi osebami in med književnimi osebami ter drugimi elementi besedila (npr. s književnim prostorom ali časom).

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » loči glavne in stranske književne osebe ter utemelji, zakaj je oseba glavna oz. stranska;
- » opiše in/ali označi književno osebo, predstavi njen značaj, govorico, motive za ravnanje, družbeni položaj, razvoj in perspektivo ter vrednoti njeno ravnanje;
- » opiše razmerja med različnimi književnimi osebami in med književnimi osebami ter drugimi elementi besedila (npr. književnim prostorom ali časom);
- » tvori zaokroženo besedilo o književni osebi, ki vsebuje najmanj 70 besed.

TERMINI

- glavna književna oseba
- stranska književna oseba

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je razumevanje ravnanja književne osebe in razvijanje kritične identifikacije. Zmožnost recepcije književne osebe se oblikuje permanentno, a postopoma. Npr. če se je učenec v 2. VIO pri razumevanju in vrednotenju motivacije za ravnanje književnih oseb že sposoben odmakniti od literarnega sveta, se učenec v 3. VIO osredotoča predvsem na psihološko motivacijo ter na etične sodbe.

Učenec prepozna, poimenuje in opisuje (nariše) književne osebe, zaznava tudi lastnosti, izražene s posrednimi besednimi signali (npr. iz tega, kaj je oseba naredila, povedala, razmišljala, kaj drugi vedo o njej ...). Prepozna in opisuje tipe oseb in jih povezuje z lastnim izkušnjskim svetom (identifikacija s književno osebo). Ob opazovanju književne osebe se učenec zaveda lastnih misli, čustev, vrednot in prepričanj ^{SC} (3.1.1.1) in svoja čustva zmore nadzorovati ^{SC} (3.1.1.2). S tem krepi samozavedanje in empatijo ter razmišlja o subjektivnih predstavah glede književnih oseb.

Razmišlja o motivih za ravnanje književnih oseb in jih primerja s svojim pogledom na svet. Ob spoznavanju književne osebe učenec tako uresničuje tudi kroskurikularne cilje – npr. ob srečanju z nenavadno osebo spozna medkulturnost, problemskost v književnosti in družbenem kontekstu.

Vživlja se tudi v osebe, ki so drugačne od njega. ^{SC} (3.3.4.2)

Razumevanje književnih oseb pokaže tudi tako, da:

- ustvarja nove književne osebe – sestavi jih iz oseb, ki jih je spoznal v drugih književnih delih/v filmu/v realnem življenju, ali pa jih tvori po analogiji z osebami iz znanega umetnostnega besedila;
- primerja in kritično presoja književne osebe z resničnimi zgodovinskimi osebami, osebami iz mitov, klasičnih/biblijskih zgodb oz. podobnih besedil;
- postavlja književno osebo v novo situacijo, pri čemer upošteva značilnosti in razvoj književne osebe;
- postavlja osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega dela;
- ustvarja nove književne osebe, pri čemer posnema avtorjev slog pisanja in značilnosti književne osebe, o kateri je bral.

Primer 1:

Potem ko učenec napiše nekaj značilnosti Ostrovrharja in Rozamunde, predvidi, kako bi se izbrani osebi odzvali v eni od naslednjih situacij: književni osebi se izgubita v gozdu/književni osebi slišita, da nedaleč stran živi uspešen vojskovodja.

Primer 2:

Medbesedilnost lahko učitelj sproži s pomočjo naloge, v kateri učenec vlogo čevljarja pripelje v pesem Povodni mož, tako da ohrani njegov vpliv, kot se kaže v pesmi Apel in čevljar.

Primer 3:

Aktivnost učencev lahko učitelj npr. pri obravnavi pesmi Povodni mož sproži s tehniko gledališke pedagogike *vroči stol*. Učenci se razdelijo v skupine in vsaka skupina določi značilnosti eni od oseb iz Urškinega življenja (npr. mama, prijateljica, bivši fant): ime, starost, bivališče, osebnostne značilnosti, poklic ... V skupini se dogovorijo, kdo bo sedel na vroči stol. Izbrani se pred sošolci na vročem stolu vživi v osebo, se predstavi, sošolci pa mu zastavljajo vprašanja, ki jih zanimajo v povezavi s to osebo. Na ta način dobijo učenci poglobljen uvid v književno osebo oz. nadgradijo podobo osebe iz besedila.

Ob tej skupini ciljev se nakazuje medpredmetna povezava s poukom likovne umetnosti, npr. likovno poustvarjanje književne osebe ^{SC} (1.3.3.1).

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

SC (2.2.2.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih s književno osebo, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo, poznavanje strokovnih terminov, utemeljevanje mnenja in različne oblike vrednotenja (osebno, medbesedilno, problemsko), pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še inovativnost pristopa oz. prepričljivost izbranega pristopa k besedilu (npr. povezava književnosti in sodobnih medijev), poglobljenost predstavitve vsebine, povezanost učenčevega besedila s književno predlogo, slog, jezikovno pravilnost, zgradbo besedila ...

KNJIŽEVNI PROSTOR IN ČAS

CILJI

Učenec:

- oblikuje domišljjsko predstavo književnega prostora in časa;
- prepozna časovno, pokrajinsko in družbeno zaznamovanost besednih prvin besedila;
- književni prostor in književni čas povezuje s temo književnega besedila in s književno osebo.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » ubesedi domišljjsko predstavo književnega kraja in časa;
- » književni kraj in čas besedila poveže s temo besedila in s književno osebo;
- » tvori zaokroženo besedilo o književnem prostoru in času, ki vsebuje najmanj 50 besed.

TERMINI

- književni prostor
- književni čas

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je prepoznavanje književnega prostora in časa v književnih besedilih v povezavi z drugimi prvinami besedila.

Učenec v književnem besedilu prepozna in upoveduje književni čas ter književni prostor in oblikuje domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa. Omenjeni književni prvini primerja v različnih besedilih oz. ju povezuje z resničnimi zgodovinskimi dogodki in kraji. Razumevanje dogajalnega prostora in časa se namreč oblikuje tudi skozi sestavljanje tistih segmentov literarnega pomena, ki izhajajo iz t. i. medbesedilnosti.

V fazi poustvarjanja književnega besedila s poudarkom na dogajalnem prostoru in času tvori učenec tudi besedila, ki:

- vključujejo podoben dogajalni prostor in/ali čas, kot je v obravnavanem književnem besedilu;
- se dogajajo v sedanjosti, preteklosti ali prihodnosti (pri tem izhaja iz znanja in izkušenj, npr. sliko Mačkova očeta prestavi v naš čas);
- nastajajo s pomočjo slike ali zemljevida (npr. označi dogajalne prostore in pri tem doda še predzgodbo in nadaljevanje).

Prvini prikaže lahko tudi v obliki filmske knjige oz. scenarija (za celotno dogajanje ali izbrani prizor iz besedila s poudarkom na kraju in času dogajanja) ali preprostega potopisa.

(Po)ustvarjalna besedila učenci tudi samovrednotijo in medvrstniško vrednotijo, lahko tudi ob uporabi digitalne tehnologije (npr. v spletni učilnici).

Primer 1:

S katerimi scenskimi elementi bi lahko predstavil dogajalni prostor in čas v odlomku iz Cankarjevih Bobov, v katerem Mihče Petru zaluča krof? Nariši ustrezno sceno.

Primer 2:

Aktivnost učencev lahko učitelj sproži s tehniko gledališke pedagogike *zvočna sinhronizacija*. Učenci se po skupinah pripravijo na zvočno »uprizoritev« plesa Urške in povodnega moža, tako da poiščejo zvoke, s katerimi bi lahko prikazali grmenje, veter, šumenje potoka, glasove plesalcev in navzočih na plesu. Sinhronizacije predstavijo sošolcem.

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

SC (1.1.1.1) SC (5.3.4.1) SC (3.1.3.2)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih s književnim prostorom in časom, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

DOGAJANJE, MOTIV, TEMA, SPOROČILO IN SNOV

CILJI

Učenec:

- opazuje vzročno-posledično in časovno razmerje med dogodki v književnem besedilu;
- (1.1.2.1)
- kronološko razvršča dogodke, tudi v analitični oz. retrospektivni dogajalni zgradbi;
- obnavlja dogajanje v književnem besedilu (podrobno in strnjeno);
- ! *spoznava značilnosti dogajanja v trivialnem/zabavnem besedilu (klišeiziranost);*
- zaznava zaviranje in pospešitev dogajanja;
- določa motive v književnem besedilu;
- ločuje glavne motive od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila;
- zaznava, o čem govori književno besedilo, in določa osrednjo temo: ljubezenska (7. r.), socialna (8. r.), domovinska (9. r.), razpoloženjska (9. r.);
- (1.1.2.2)
- pozna nekaj tematsko podobnih književnih besedil;
- prepozna sporočilo;
- prepozna snov (npr. zgodovinski dogodki) in opazuje njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **obnovi dogajanje v besedilu (podrobno in strnjeno) ali povzame dogajanje, pri čemer kronološko uredi dogodke oz. predstavi glavno in stransko dogajanje;**
- » **navede vzroke in posledice posameznih dogodkov/dejanj;**
- » **navede motive in jih opiše;**
- » **določi temo** ter navede in predstavi književna besedila na isto temo, pri tem izpostavi podobnosti/razlike med tematsko sorodnimi besedili in se do njih opredeli;
- » povzame sporočilo in se do njega opredeli v obsegu približno 30 besed;
- » **prepozna zgodovinsko snov;**
- » tvori zaokroženo besedilo o dogajanju, motivih, temi, sporočilu in snovi, ki vsebuje najmanj 70 besed.

TERMINI

- dogajanje (glavno in stransko) ◦ motiv ◦ tema (ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženska)
- sporočilo ◦ (zgodovinska) snov

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec zaznava posamezne elemente književnega besedila (dogodke, motive), razume njihovo soodvisnost oz. povezanost, ki preraščata v kompleksnejše besedilne prvine (tema, sporočilo).

Razumevanje zgodbe kot bralna strategija učencu omogoča, da dojame povezanost posameznih dogodkov v besedilu. Razumevanje logičnega zaporedja dogodkov se razvija tudi z lastno dejavnostjo, zato učenec zapisuje »manjkajoče dele zgodbe«, piše »premico dogajanja«, zgodbo pa spoznava tudi ob govorjenju oz. poslušanju (npr. upoveduje analogije k literarnim motivom, tvori podobne situacije, kot jih je spoznal med branjem).

Priporočene strategije za razumevanje dogajanja so: razumevanje zaporedja dogodkov, motivacija dogajanja, napovedovanje zgodbe na podlagi kazala/naslova, razumevanje dogajanja in izdelava dogajalnega traku, razumevanje povezanosti književne osebe in zgodbe, opazovanje književnega dogajanja glede na realističnost oz. fantastičnost zgodbe ...

Učenec opazuje razvijanje teme v besedilu na dogajalni ravni (ali so predstavljeni vsi bistveni dogodki ali pa jih je treba ugotoviti/predvideti/»brati« med vrsticami), na jezikovni ravni (neposredno/direktno izražanje in posredno/metaforično), na ravni časovne ureditve dogajanja (ali so dogodki razvrščeni kronološko ali retrospektivno) in na ravni slogovnih postopkov (pripovedno, opisovalno, dialoško razvijanje teme).

Primerja in presoja tematsko sorodna besedila (glede na razvijanje teme).

Primer:

Aktivnost učencev lahko učitelj sproži s tehniko gledališke pedagogike *žive slike*. Npr. trije učenci se dogovorijo, kako bodo s telesom predstavili sporočilo pesmi Apela in Čevljar. Razdelijo si vloge in se postavijo v položaj, ki prikazuje sporočilo pesmi. V tem položaju zamrznejo in tako ustvarijo živo sliko. Sošolci ugotavljajo, koga predstavljajo in kaj je sporočilo pesmi.

To skupino ciljev lahko učenci dosežajo tudi zunaj učilnice, npr. ogled (ne)materialnih virov, omenjenih v besedilu, v naravi ali v muzejih. Ob tem lahko stečeta primerjava med zgodovinskimi dejstvi in besedilno stvarnostjo.

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

 (3.2.1.3)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z dogajanjem, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

AVTOR IN PRIPOVEDOVALEC

CILJI

Učenec:

O: ločuje avtorja od pripovedovalca oz. lirskega subjekta književnega besedila;

I: ločuje lirski subjekt od pripovedovalca;

I: prepoznava vsevednega/tretjeosebnega pripovedovalca, prvoosebnega pripovedovalca in lirski subjekt;

SC (1.1.2.2)

I: zaznava pripovedovalčevo perspektivo oz. perspektivo lirskega subjekta in jo opiše.

SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

loči avtorja književnega besedila od pripovedovalca oz. lirskega subjekta, to pokaže tako, da **imenuje avtorja**, prepozna in poimenuje vsevednega/tretjeosebnega pripovedovalca, prvoosebnega pripovedovalca in lirski subjekt.

TERMINI

◦ avtor ◦ pripovedovalec ◦ lirski subjekt

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec prepoznava vloge in značilnosti avtorja in pripovedovalca oz. lirskega subjekta.

Bralna strategija, povezana s to skupino ciljev, narekuje zaznavanje zornega kota pripovedovanja (perspektivo).

Opazovanje perspektive književne osebe (kako oseba vidi, razlaga, vrednoti dogajanje) oz.

pripovedovalca/lirskega subjekta (njegovih lastnosti, dejanj in jezika) je priložnost za preoblikovanje besedila v dejavnosti poustvarjalnega pisanja (pisanje s perspektive različnih književnih oseb), s čimer učenec razvija tudi ustvarjalno mišljenje in komunikacijske veščine, saj vzpostavlja nove odnose med osebami.

Učenec opazuje tudi, ali pripovedovalec/lirski subjekt o dogajanju oz. subjektivnem svetu poroča objektivno ali dogajanje komentira.

Primer:

Kdo pripoveduje o dogajanju v Visoški kroniki? Kako pripoveduje? Kaj vse izvemo o osebi iz (načina) njenega pripovedovanja? Kaj bi izvedeli o dogajanju, če bi spremenili pripovedno perspektivo – pripovedoval/-a bi Jurij oz. Agata?

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z avtorjem/pripovedovalcem, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila ...).

KNJIŽEVNA PERSPEKTIVA

CILJI

Učenec:

- : doživlja in prepoznava komično književno perspektivo;
- : ugotavlja, katere prvine v besedilu vzbujajo smeh in kako.
- SC (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prepozna komično književno perspektivo;
- » v književnem besedilu najde humorne prvine in presoja njihov učinek.

TERMINI

- komična književna perspektiva

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec prepoznava komično književno perspektivo v književnih besedilih in zaznava njene učinke. Pomembno je, da se ta književna prvina povezuje z vlogo v konkretnem književnem besedilu ter da se humorne prvine v besedilu povezujejo z jezikom. Učenec išče prvine (npr. besede/besedne zveze/situacije/književne osebe ipd.), ki vzbujajo smeh in razmišlja o (komičnih) učinkih na bralca.

Ob opazovanju komičnih prvin v besedilu ter njihovih učinkih nase se učenec zaveda lastnih misli, čustev, vrednot in prepričanj SC (3.1.1.1) ter se uči nadzorovati svoja čustva SC (3.1.2.1). Predstavi tudi zamisli SC (5.1.2.1), kako bi lahko konflikte v besedilu rešil tako, da ne bi prišlo do neugodnih zapletov.

Zaznava povezave med komičnostjo in družbenimi sloji/socialnim statusom.

Prvine besedila lahko tudi komično prikaže in s tem razvija ustvarjalno mišljenje. Ob snemanju in urejanju igranih prizorov pa razvija tudi digitalno zmožnost. SC (4.3.1.1)

Učenec z bolj razvito bralno zmožnostjo oz. bolj motiviran učenec se lahko seznanja tudi s strokovnimi termini ironija, sarkazem, groteska in komedija.

Primer:

Katere besede/osebe/situacije v Županovi Micki potrjujejo trditev, da je to besedilo komedija? Utemelji, ali se te prvine zdijo smešne tudi tebi? Izberi si eno smešno prvino iz besedila in jo čim bolj smešno predstavi sošolcem. Sošolci po predstavitvi presojujejo, kako uspešen si bil pri tem.

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>), posnetki predstav slovenskih gledališč, npr. Županova Micka (<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/qnlxaq!>)

 (5.3.4.1) (4.2.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih s književno perspektivo, učitelj preverja v povezavi s kritičnim branjem, poustvarjalnim delom in zlasti z odgovori na vprašanja na različnih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje) ter z nalogami odprtega tipa.

Pri ocenjevanju nalog odprtega tipa upoštevamo sklicevanje na besedilo in utemeljevanje, pri (po)ustvarjalnih nalogah pa še povezanost besedila in sledenje navodilom za pisanje. Pri (po)ustvarjalnih nalogah vrednotimo več kriterijev pisanja (vsebina, slog, jezikovna pravilnost, zgradba besedila, poznavanje strokovnih terminov ...).

Učitelj ocenjuje preizkuse znanja oz. pisne, govorne, likovne, medijske predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja (npr. projektno delo).

ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec z branjem in pogovorom ob prebranem ter raziskovanjem književnega besedila doživlja, razume, razčlenjuje, primerja in vrednoti pesemska, pripovedna, dramska besedila in predelave književnih besedil.

Razlikuje in predstavlja razločevalne značilnosti književnih zvrsti/vrst, jih primerja, analizira, sintetizira in vrednoti, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika.

Razmerje med književnimi zvrstmi (glede na število obravnavanih ur) naj bo: 60 % pripovedništvo, 30 % pesništvo in 10 % dramatika.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učenec zmožnost branja in pogovora o in ob književnem besedilu, zmožnost razlikovanja književnih zvrsti in vrst ter zmožnost predelav književnih besedil, ki jih je razvil v 2. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 2. VIO) pokaže tako, da: pri branju in pogovoru o in ob prebranem književnem besedilu vseh zvrsti in predelavah književnih besedil prepozna, razume in vrednoti posamezne prvine književnega besedila (piše in govori) ter uporablja ustrezne strokovne termine (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, tema, sporočilo, motiv, snov, avtor, pripovedovalec, književna perspektiva). Učenec ob književnih besedilih različnih zvrsti in predelavah književnih besedil razume, uporablja in definira strokovne termine (literarnoteoretično in literarnozgodovinsko znanje).

Predelava književnega besedila je književno besedilo, ki je lahko preoblikovano v poljuben medij.

S predelavo književnega besedila učenec na drugačne načine doživlja književno besedilo in krepi svojo kulturno zmožnost. Odziva se tudi na sodobne predelave književnih besedil (različni mediji), ki so blizu mlademu bralcu.

Strip je besedilo, ki vključuje kombinacijo vizualnega (slikovnega) in tekstovnega (besedilnega) dela. Lahko je predelava književnega besedila ali povsem samostojno književno besedilo.

SC (1.1.2.2)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj vodi učenca k celovitemu doživljanju, razumevanju, razčlenjevanju in vrednotenju književnih besedil in predelav književnih besedil (npr. vsebina, tema, oblika, ritem, učinek na bralca).

Učitelj s seznama obveznih in izbirnih besedil izbira raje manj kot več književnih besedil oz. predelav književnih besedil (**največ 10** v posameznem šolskem letu). Pri tem priporočamo, da učitelj načrtuje književni pouk tako, da lahko z učenci poglobljeno bere in raziskuje književna besedila vseh zvrsti ob upoštevanju razmerij: 60 % pripovedna, 30 % pesniška, 10 % dramska besedila in predelave književnih besedil.

Učitelj na začetku šolskega leta preveri bralne zmožnosti učencev in izbor besedil, upošteva kriterije za izbor književnih besedil, diferencira glede na bralne zmožnosti učencev in njihove bralne interese – prisluhne njihovim idejam (sooblikovanje ustvarjalnih bralnih seznamov, razrednih knjižnic, akcije Ravnokar berem, Minuta za knjigo, Želim ti predstaviti ...). Izbira lahko daljša/krajša, zahtevnejša/manj zahtevna besedila, tudi besedila v lahkem branju. Učitelj izbira vsebinsko in tematsko raznolika književna besedila, preko katerih krepi motivacijo za branje. Učence spodbuja, da drug drugega navdušujejo za branje, tako bo njihov glas slišan in učinkovit. Predstavlja in uporablja tudi digitalne vire, pri čemer digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.

Za zaznavanje in doživljanje književnih besedil je pomembno učiteljevo glasno branje (učitelj kot bralni model). Učitelj se na branje književnih besedil pri pouku vnaprej pripravi, prav tako k pripravi na interpretativno branje spodbuja učence. Učenec bere književna besedila na različne načine (tiho ali glasno; individualno, v dvojici ali skupini).

Učilnica ob učiteljevi spodbudi in bralnem modelu postaja prostor branja in pogovora o/ob prebranem (minute za prosto branje).

Učenec lahko svoje branje predstavi sošolcu in ga izboljšuje na podlagi povratne informacije ter s tem krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov. Branje lahko izboljšuje tudi ob posnetku. Večkratnemu branju sledi pogovor o prebranem besedilu (doživljanje, razumevanje, analiza, vrednotenje, poustvarjanje).

Poudarja in zasleduje se pogovor, problemska metoda, sodelovalno učenje, obrnjeno učenje, raziskovanje, igra vlog (individualno, v dvojici ali skupini) in manj razlaga.

Spodbuja se primerjava književnih besedil na različnih ravneh (glede na obliko, temo, sporočilnost ...). Primerjava se lahko izvaja s pomočjo grafičnih organizatorjev (tabel, diagramov ...) in predvsem strnjenih zapisov.

V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalnost (posameznih književnih prvin ali besedil v celoti) učencev, kar pomeni, da imajo možnost raznolikih načinov izkazovanja znanja.

<https://aplikacijaun.zrzs.si/api/link/wh87kd4>

Pri izboru slovstvene folklorne učitelj izbira tudi besedila istrske slovstvene folklorne.

<https://etnomuza.zrc-sazu.si/>

Učenje zunaj učilnice predstavljajo literarni natečaji, učilnica na prostem (branje pod krošnjami), srečanje (pogovor) s književniki, elektronski viri, razstave, muzeji in rojstne hiše, spominske sobe književnikov, obeležja,

priložnostni kulturni dogodki ob obletnicah, dejavnosti ob dnevu kulture, slovenskem kulturnem prazniku, Nacionalnem mesecu skupnega branja.

Ob književnih besedilih učenec razvija samozavedanje, zaznava in prepozna lastno doživljanje, socialno zavedanje, samouravnavanje, se uči učinkovito spoprijemati z negotovostjo in kompleksnostjo, sprejemati različnost, pri čemer se zaveda raznolikost v ožjih in širših okoljih ter medkulturnost.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i81zp52>

SC (1.1.4.1) SC (4.4.3.1) SC (3.3.3.1) SC (4.3.1.1) SC (1.1.2.1) SC (1.3.4.2) SC (4.2.4.1) SC (3.1.1.1) SC (3.1.2.3)

PESNIŠTVO

CILJI

Učenec:

○: bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pesemskega besedila;

SC (1.3.1.1)

○: razlikuje pesemsko besedilo od pripovednega in dramskega besedila;

○: prepozna, razume in utemeljuje razlike med izpovedno/lirsko in pripovedno/epsko pesmijo;

○: prepozna in imenuje vrsto rime (zaporedna, prestopna in oklepajoča);

○: doživlja, zaznava in razume posebnosti pesemskega jezika (npr. časovno in čustveno zaznamovane besede/besedne zveze, večpomenske besede/besedne zveze ter besede/besedne zveze s prenesenim pomenom) ter ugotavlja, kako te prvine v pesmi učinkujejo na bralca na doživljajski in pomenski;

○: v pesmi prepozna pesniška sredstva (npr. primero, metaforo, nagovor/ogovor, retorično vprašanje, vzklik, refren, pretiravanje, stopnjevanje), jih imenuje tudi z uporabo ustreznih strokovnih terminov in pojasnjuje njihov (estetski) učinek na bralca oz. na besedilo;

SC (1.1.2.2)

○: poimenuje, predstavlja in primerja teme ter sporočilnost pesmi;

SC (1.2.5.1)

!: v likovni pesmi prepozna povezavo med likovnostjo in sporočilnostjo pesmi;

○: prepozna (ljudsko in klasično) balado in sonet (8. r., 9. r.);

○: opazuje in primerja pesemska besedila iste ali različne vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste, pri čemer sodeluje z različnimi posamezniki in skupinami.

SC (5.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **utemelji, zakaj besedilo uvrščamo v pesništvo;**
- » **prepozna izpovedno/lirsko in pripovedno/epsko pesem** in ob pesmi predstavi razlike, primerja izpovedno in pripovedno pesem;
- » **prepozna in poimenuje vrste kitic (dvovrstičnica, trivrstičnica/tercina, štirivrstičnica/kvartina);**
- » **prepozna rimane besede ali verze, ki se rimajo**, poimenuje vrsto rime (zaporedna, prestopna in oklepajoča);
- » v pesmi **najde pesniška sredstva (primero, metaforo, nagovor, retorično vprašanje, vzклик, refren, pretiravanje, stopnjevanje)**, jih **poimenuje** in pojasni njihov (estetski) učinek na bralca oz. na besedilo;
- » navede in opiše bistvene značilnosti balade in soneta (8. r., 9. r.);
- » **predstavi**, primerja in ovrednoti **pesemska besedila (vrsta, tema, sporočilnost, izpovedovalec, verz, kitica, ritem, rima, pesniška sredstva, aktualizacija) v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed.**

TERMINI

- izpovedna/lirska pesem ◦ pripovedna/epska pesem ◦ primera ◦ metafora ◦ retorično vprašanje ◦ vzклик
- refren ◦ balada ◦ sonet ◦ rima

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je poleg doživljanja predvsem razumevanje in vrednotenje poezije. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pesemskih besedilih, pri čemer je opazen premik od otroške k mladinski poeziji. Spoznavajo tudi poezijo obveznih kanonskih avtorjev in poezijo za odrasle.

Pri branju pesmi učitelj najprej spodbuja doživljanje pesmi in izražanje tega. Pri tem naj bo čim bolj odprt za mnenja učencev in spodbuja odzivnost, domišljijo ter ustvarjalnost.

Učenec opazuje obliko besedila (likovno podobo), jo opisuje (kitica, verz) in ugotavlja razlike v primerjavi s pripovedništvom/dramatiko.

Za doživljanje in zaznavanje pesemskih prvin (ritem, rima, zvočnost ...) je bolj kot pri pripovednih besedilih pomembno glasno (interpretativno) branje, ki ga učenec razvija s poslušanjem učiteljevega ali sošolčevega branja in lastnim glasnim branjem (lahko tudi ob zvočnem posnetku). Tako učenec zaznava razpoloženje v pesmi, preko katerega določa temo.

Obravnava pesniških sredstev poteka ob besedilu: prepoznavanje v pesmi, razumevanje, poimenovanje, doživljanje in pojasnjevanje oz. utemeljevanje učinkov posameznega pesniškega sredstva poteka s sklicevanjem na besedilo, pri čemer izhaja iz izkušnje, znanja, upošteva kontekst idr.

Pesemska besedila se lahko učenci učijo na pamet pri pouku ali doma, npr. po interpretativnem branju z metodo preluknjane besedila, dodajanjem rim, branjem v zboru ...

Pesemska besedila učitelj in učenec aktualizirata.

Učitelj na različne načine spodbuja ustvarjalnost učencev ob pesemskih besedilih, npr. s pomočjo asociacij, iskanja rimanih besed ...

SC (2.4.3.1) SC (2.4.2.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj vrednoti v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem pesemskem besedilu), razlagalna besedila, deklamacije in druge avtentične naloge.

PRIPOVEDNIŠTVO

CILJI

Učenec:

○: bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v pripovedki, basni in bajki (7. r.), kratki zgodbi, romanu (8. r.) in črtici (9. r.);

SC (1.3.1.1)

○: opazuje in primerja pripovedna besedila iste ali različne vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste in smiselno uporablja strokovne izraze;

SC (1.1.2.2)

○: opazuje, predstavlja in vrednoti slogovne postopke (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor);

○: opazuje, predstavlja in vrednoti jezikovnoslogovne prvine v pripovednem besedilu.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» utemelji, zakaj besedilo uvrščamo v pripovedništvo;

» prepozna vrsto pripovednega besedila in predstavi (zvrstne) značilnosti pripovedke, basni, bajke (7. r.), kratke zgodbe in romana (8. r.) ter črtice (9. r.);

» navede primere slogovno zaznamovanih jezikovnih prvin v književnem besedilu in pojasni njihov pomen;

» poimenuje, ponazori in opiše slogovne postopke v pripovednem besedilu (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor);

» predstavi, primerja, ovrednoti in kritično presoja pripovedna besedila (književne prvine, zvrstne značilnosti, aktualizacija, slogovno zaznamovane jezikovne prvine in slogovne postopke v njih) v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed.

TERMINI

○ pripovedka ○ basen ○ bajka ○ kratka zgodba ○ roman ○ črtica

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je razumevanje in vrednotenje pripovednih (fantastičnih in realističnih) besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pripovednih besedilih glede na tematiko, vrsto, dolžino in slog pisanja.

Pri pripovedništvu se učitelju v največji meri ponuja priložnost za različno ponudbo književnih besedil. Raznoliki bralni sezname naj so diferencirani glede na interes, zahtevnost (ambicioznost bralca), pri čemer učitelj prisluhne tudi predlogom učencev.

Glede na rezultate zunanjih raziskav (PISA) se razlike med bralno pismenostjo in bralno samopodobo z leti povečujejo, zato naj učitelj poskrbi za čim bolj uravnotežen izbor pripovednih besedil, pri čemer upošteva teme, ki bolj zanimajo fante, kakor tudi tiste, ki so zanimivejše za dekleta. Pri tem lahko vključuje tudi aktualno kakovostno knjižno ponudbo npr. s področja športa.

Po branju učenci izražajo občutke in mnenja ob prebranem, da se pri predstavitvi postavijo v različne vloge (npr. z metodo šestih klobukov), pri čemer se učitelj zavestno odreka podajanju sodb in spodbuja spoštljivo komunikacijo ob upoštevanju retorike. Učitelj postavlja vprašanja višje taksonomske ravni (sokraska vprašanja), k čemur spodbuja tudi učence, prav tako spodbuja argumentacijo ob njihovih zamislih in upoštevanju izhodiščnega književnega besedila. Z učenci lahko sooblikuje pravila pogovora in kriterije uspešnosti, ki jih učenci sproti preverjajo.

Učitelj glede na sporočilno in jezikovno zahtevnost besedila diferencira ravni bralnih nalog (od razumevanja preprostih besedilnih podatkov do kompleksnega razumevanja, sklepanja na podlagi prebranega, kakor tudi raziskovanja jezika in sloga ter vrednotenja) in odziv oz. ustvarjalnost učencev.

Za oblikovanje osebnosti mladostnika in njegovo motiviranost je izjemnega pomena izhajanje iz zgodb in pripovedovanja teh. Učitelj predmeta slovenščina kot drugi jezik ima zato izjemno priložnost, da to prednost književnih besedil izkoristi v največji možni meri, pri čemer je pomembno, da je sam kompetenten bralec, pripovedovalec, poslušalec ...

Učitelj spodbuja in razvija ustvarjalnost učencev npr. z ustvarjalnimi projekti (medijska predelava pripovednega besedila), iskanjem in zbiranjem besedil določene književne vrste npr. basni ali pripovedke v šolski knjižnici, pri čemer lahko učenci individualno, v dvojicah ali skupinah ugotavljajo vrstne značilnosti, dramtizirajo, pišejo lastne basni ali pripovedke.

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/2/read>

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/3/read>

SC (1.1.4.1) SC (2.4.3.1) SC (2.4.2.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem pripovednem besedilu), razlagalna besedila, druge avtentične naloge.

DRAMATIKA

CILJI

Učenec:

O: bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine dramskega besedila (v komediji);

SC (1.3.1.1)

O: opazuje in pojasnjuje komično perspektivo;

I: primerja in vrednoti dramska besedila, pri tem uporablja strokovne izraze.

SC (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » prepozna dramsko besedilo in ga opiše;
- » predstavi značilnosti komedije oz. komično perspektivo v komediji;
- » predstavi, primerja in ovrednoti dramska besedila v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed.

TERMINI

- komedija
- odrska navodila

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je razumevanje in vrednotenje dramskih besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja tudi ob klasičnih dramskih besedilih in vrstah (predvsem komedija).

Pri branju dramskih besedil v 3. VIO sistematičneje opazujemo, analiziramo in bolj poglobljeno vrednotimo dramska besedila. Učenci v dramskih besedilih iščejo besedilne in medbesedilne signale, ki jim služijo za boljše razumevanje dramskega besedila. Poleg književnih prvin, ki jih opazujemo v vseh zvrsteh, so v 8. in 9. razredu pri dramskih besedilih pozornejši na književno perspektivo (predvsem komično), pri čemer jo na nižji taksonomski stopnji prepoznajo in opisujejo, na višji pa tudi vrednotijo.

Učitelj učence spodbuja, da izbrano osebo/vlogo izražajo čim pristneje. Učenci se lahko pri izboljševanju (individualnega ali skupinskega) branja snemajo, poslušajo in analizirajo ter vrednotijo prebrano besedilo ter ga na podlagi ugotovitev izboljšujejo.

Učitelj ob tem spodbuja učence, da se zavedajo lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje ter ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni. Obenem pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upoštevajo demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodelujejo z drugimi.

Ob tem uzaveščajo, kaj vse v dramskem besedilu vpliva na govorno interpretacijo (didaskalije, ločila, osebnostne lastnosti vlog, skladnja, stilna zaznamovanost, naglaševanje, glasovje in medmeti ...).

 (2.4.3.1) (2.4.2.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z branjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Ocenjuje lahko preizkuse znanja (ob neznanem dramskem besedilu), razlagalna besedila, dramatizacije in druge avtentične naloge.

PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

CILJI

Učenec:

O: gleda/bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter vrednoti prvine predelav književnih besedil (gledališka predstava, strip);

SC (1.3.1.1)

I: po ogledu gledališke predstave, filma ali po branju stripa predstavlja svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje vidnega.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » predstavi in primerja **prvine gledališke predstave**;
- » predstavi in vrednoti letno eno predelavo književnega besedila (gledališka predstava/film/strip).

TERMINI

◦ film ◦ strip ◦ gledališka predstava

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V ospredju je razumevanje in vrednotenje predelav književnih besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob različnih vrstah predelav.

Pri obravnavi predelav književnih besedil je pred ogledom nujna učiteljeva priprava z učenci na ogled predelave književnega besedila. Prav tako po samem ogledu učenci analizirajo in vrednotijo predelavo književnega besedila. Lahko jo tudi primerjajo s književnim besedilom, pri čemer ugotavljajo podobnosti in razlike.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov učitelj preverja v povezavi z gledanjem in z odgovori na vprašanja na različnih taksonomskih ravneh (priklic, razumevanje, vrednotenje). Učenec ustvari predelavo književnega besedila in piše razlagalna besedila o predelavah književnih besedil ter jih vrednoti.

(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH

OBVEZNO

OPIS TEME

Učenec dejavno razvija ustvarjalno in (po)ustvarjalno zmožnost tako, da piše (po)ustvarjalna in razlagalna besedila oz. fragmente besedil o in ob književnih besedilih, v katere vključuje jezikovne in druge značilne prvine književnih besedil; tako razvija tudi zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter prvin književnega besedila. Pri tem upošteva tudi značilnosti dane književne zvrsti/vrste oz. neumetnostnega besedila o književnem besedilu.

Učenec z interpretativnim branjem razvija tehniko branja, izraža čustveni odnos do književnega besedila ter razumevanja književnega besedila.

Ustvarjanje besedila prepoznava kot poseben govorni položaj. Pri govornem nastopanju učenec oblikuje besedilni svet in se pri tem opira na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učenec zmožnost govornega nastopanja, interpretativnega branja in pisanja (po)ustvarjalnih besedil, ki jo je razvil v 2. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 2. VIO) pokaže tako, da pri tvorjenju raznovrstnih (po)ustvarjalnih besedil in ob književnih besedilih sistematično razvija uporabo strokovnega jezika, hkrati pa uzavešča tudi znanja za uspešno tvorjenje, doživljanje in vrednotenje besedil.

Razlagalno besedilo predstavlja celostno in sklepno fazo, na katero mora biti učenec dobro pripravljen. Po branju in sprejemanju po modelu šolske interpretacije učitelj postopoma stopnjuje zmožnost pisanja, tako da je to pisanje naprej vodeno, nato ob pomoči opornih točk, nato pa samostojno. Učitelj učenca vodi tudi pri usvajanju vrste besedila, od obnove, opisa in oznake ter primerjave književnih junakov do primerjave, razlage, povzemanja in analize.

Razlagalno besedilo je ena izmed oblik preverjanja in ocenjevanja znanja pri pouku književnosti, s katerim učenec na podlagi navodil (ključnih besed, vprašanj, (ne)znanega odlomka besedila ipd.) v zaokroženem besedilu upovedi svoje odzivanje na prebrano literarno delo oz. literarna dela. Pri tem svoj odziv tudi razloži in utemelji.

SC (1.1.2.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj učenca vodi/usmerja tako, da recepcijsko zmožnost razvija tudi z interpretativnim branjem, govorjenjem in s pisanjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih.

Učiteljevo vnaprej dobro pripravljeno interpretativno branje je ključno za motivacijo za branje, učenčeva vnaprejšnja priprava pa osnovni pogoj, da učenec doživi spoznavne, etične in estetske vrednote.

Govorno nastopanje je rezultat celovitega, tako besednega kot nebesednega delovanja, zato učitelj učenca vodi po korakih do uspešne izvedbe: priprava na govorni nastop (vsebinski del in razmisleki o tremi, tehnični izpeljavi nastopa), izvedba govornega nastopa (govorjenje, okoliščine nastopanja, vidni in slušni učinki), vrednotenje govornega nastopa in sprejemanje povratnih informacij.

Za pisanje so ključne dejavnosti pred pisanjem, med njim in po njem. Pred pisanjem učenec razmišlja, kaj bo napisal in si izdelava dispozijske točke. Med pisanjem napiše naslov, dispozijske točke pretvori v osnutek. Tega ponudi sovrstniku, s čimer učitelj omogoča sodelovalno delo in medvrstniško vrednotenje. Po prejemu povratnih informacij osnutek popravi/dopolni, odpravi slogovne in jezikovne napake. Posebej je pozoren na bogato besedišče in zgradbo povedi. Besedilo nato prepíše in ga odda učitelju v pregled. Učiteljeva povratna informacija učencu ponudi navodila za izboljšanje, nadgradnjo, pri čemer se učitelj odloči za eno ali dve področji, ki ju učenec izboljša (npr. zahtevnost povedi, razvijanje teme skozi celotno besedilo, delitev besedila na več smiselnih enot, izboljševanje privlačnega uvoda oz. učinkovitega zaključka, jezikovno pravilnost). Med šolanjem se tako učenec nauči izboljševati svoja besedila, predvsem pa pridobiva dragocene izkušnje oz. dokaze o učenju, kako besedilo izboljšati/nadgraditi.

Posebno pozornost učitelj usmeri tudi jezikovni pravilnosti (tj. slovnični in pravopisni pravilnosti, poimenovalni in slogovni ustreznosti ter smiselnosti besedila), ki izhaja iz starostne stopnje učenca. Z leti šolanja se zahtevnost zvišuje tako na ravni zahtevnosti povedi, upošteva naslovnika besedila kot tudi na ravni besedišča in sloga.

Uspešnejši učenec se lahko odloči tudi za tvorbo zahtevnejših poustvarjalnih besedil o in ob izbranih književnih besedilih, ki omogočajo razvijanje zmožnosti kritičnega branja in mišljenja ter spodbujanje subjektivnega in argumentiranega vrednotenja književnega besedila. V svoje besedilo vključi tudi književno znanje (npr. medbesedilne primerjave, značilnosti zvrsti/vrste, podatke o avtorju, aktualizacijo). Svoje pisanje usmeri predvsem v dokaze o razumevanju besedila, osebni odziv in prepričljivosti, uporabi književnega znanja, zgradbi besedila in jezikovni pravilnosti.

SC (1.2.3.2) SC (1.2.5.1) SC (2.2.2.1)

GOVORNO NASTOPANJE

CILJI

Učenec:

- vsako leto enkrat samostojno govorno nastopa;
- izbrano književno besedilo se nauči na pamet: recitira/deklamira pesem in pokaže razumevanje pesmi, pesniške prvine in njihovo vlogo;
- predstavlja svoje (po)ustvarjalno besedilo ali v šoli neobravnavano književno besedilo;
- v igri vlog improvizira dramske fragmente (dialoge);
- pripravlja predstavitev dramskih/pripovednih besedil, pri čemer upošteva jezikovno pravilnost, uporablja nebesedne prvine govorjenja in pojasni svojo vlogo v predstavitvi;
- predstavlja razumevanje in doživljanje obravnavanega književnega besedila;
- ! v razrednem gledališču sodeluje pri uprizarjanju odlomka iz dramskega dela ali krajšega dramskega besedila, uprizarja svojo dramtizacijo krajšega besedila;
 SC (1.3.4.1 | 1.3.1.1)
- ! oblikuje in posname kratko radijsko igro – zvočno plat dopolnjuje z radiofonskimi prvinami (s šumi, z glasbo, z drugimi zvoki).
 SC (1.3.1.1 | 1.3.4.1 | 1.3.4.2 | 5.3.5.3 | 4.2.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » samostojno govorno nastopi (5–7 min.);
- » recitira/deklamira izbrano pesem na pamet, razloži pomen in vlogo pesniških prvin;
- » individualno ali skupinsko pripravi dramsko uprizoritev dramskega/pripovednega besedila;
- » z govornim nastopom predstavi v šoli obravnavano ali neobravnavano književno besedilo.

TERMINI

- govorni nastop ○ deklamacija ○ recitacija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja (tudi pri deklamaciji izbrane pesmi na pamet) je proces, ki ga učitelj vodi po posameznih korakih, in sicer tako, da učenec najprej razume govorni nastop kot rezultat celovitega (tako besednega kot nebesednega) delovanja. Ob primeru (npr. učiteljevem nastopu, posnetku sovrstnika) opazuje in razmišlja o slušnih učinkih (npr. razločno govorjenje, mašila, intonacija, ritem, hitrost in glasnost govora) in vidnih učinkih govornega nastopa na poslušalce (npr. očesni stik, mimika, obnašanje telesa, obvladovanje prostora, uporaba tehnologije kot pomoč pri nastopu) ter njihovega pomena za njegovo uspešno izvedbo.

Učenec samostojno izbere temo govornega nastopa (npr. eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem oziroma v dogovoru z učiteljem izbere temo, ki je ni na seznamu) in svoj izbor utemelji. Pred pisanjem besedila govornega nastopa učenec pripravi osnutek, nato pa ga na podlagi priporočil – najprej sovrstnika, nato učitelja – dopolni oz. popravi besedilo govornega nastopa. Pred izvedbo razmišlja o dejavnih uspešnega nastopa (trema, pomen predpriprave, možni zapleti pri izvedbi) in razmisli o vajah za sproščanje, ogrevanje glasu ipd. Med govornim nastopom učenec govori prosto in čim naravnije, upošteva slovnična pravila, okoliščine sporočanja ter vidne in slušne učinke. Po govornem nastopu učenec, ki je govorno nastopil, pove, kako se je počutil, ovrednoti svojo zmožnost govornega nastopanja in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi ga lahko izboljšal. Učenci, ki so govorni nastop poslušali, vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in jezikovno ustreznost besedila ter ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave.

Pred izvedbo deklamacije izbrane pesmi na pamet (kot osmišljenega procesa in rezultata celovitega sprejemanja književnega besedila) učitelj ponudi raznolike možnosti interpretativnega branja, dopolnjevanja preluknjane besedila, pripravi priložnosti za razredno predstavo idr., s čimer učenci lažje pokažejo svoje razumevanje, hkrati pa razumevanje povežejo z literarno teorijo, torej pomenom in vlogo pesniških prvin, primerjavo več pesmi ali predstavitev pesniške zbirke, v kateri je bila pesem objavljena.

Uprizoritev odlomka ali dela dramskega besedila v »razrednem gledališču« omogoča, da učenec sodeluje v različnih vlogah – izdeluje osnutke za sceno, kostume in rekvizite; izbira med vlogami: režiser, igralec, scenograf, kostumograf, glasbeni opremljevalec.

Diferenciacijo in individualizacijo učitelj dosega na več področjih – pri izbiri zahtevnosti in obsega govornega nastopa, pa tudi pri izbiri besedišča, števila in zahtevnosti virov. Učenca, ki mu npr. govorno nastopanje ne predstavlja zadrege, učitelj spodbuja, da samostojno izbere temo govornega nastopa in da med šolanjem potrebuje vse manj pomoči pri pripravi in izvedbi.

Učenec na podlagi povratne informacije po izpeljanem govornem nastopu prepozna priložnosti za uporabo pridobljenega znanja za nadaljnje učenje oz. naslednji govorni nastop.

To skupino ciljev lahko učenci dosežajo tudi zunaj učilnice, npr. z ogledom gledališke predstave v slovenskem (poklicnem) gledališču – razmišljajo in analizirajo slušne in vidne učinke.

Govorno nastopanje umeščamo tudi k razvoju digitalnih kompetenc, predvsem na področjih komuniciranja in sodelovanja z uporabo digitalnih tehnologij ter tudi k ustvarjanju digitalnih vsebin. Učenec lahko posname in posluša svoje govorjenje ali uprizoritev odlomka, to vrednoti, izboljšuje, podaja povratno medvrstniško

informacijo, snema zvoke, podkaste, razume in spoštuje avtorske pravice ter licence v povezavi z digitalnimi vsebinami.

Učenec prek poslušanja in spremljanja sošolčevih govornih nastopov razvija komunikacijske spretnosti, izraža zanimanje za druge, prevzema perspektivo drugega in razvija odnosne spretnosti.

Zavod RS za šolstvo. (b. d.). *Digitalna bralnica*. www.zrss.si/digitalna-bralnica/ (<http://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>)

SC (4.3.1.1) SC (4.2.4.1) SC (4.3.3.1) SC (4.3.2.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa. Učitelj sistematično ugotavlja napredek in prilagaja nadaljnji učni proces na različnih ravneh.

Ocenjuje se govorne nastope, raznovrstne predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja, pri čemer se vrednoti tudi napredek učenca (učitelj ga spremlja z ustreznimi povratnimi informacijami in spodbujanjem k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa govornega nastopanja).

Pri vrednotenju lahko sodelujejo tudi učenci (medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje).

OPISNI KRITERIJI

Pri ocenjevanju posebne govornice upoštevamo več kriterijev (npr. poznavanje besedila, interpretacijo, hitrost, poudarke, premore ...).

INTERPRETATIVNO BRANJE

CILJI

Učenec:

- : razločno in doživeto glasno bere, recitira/deklamira pesemska besedila/pesmi; upošteva hitrost, register, intonacijo, barvo, členitev besedila s premori;
- : razločno in interpretativno glasno bere pripovedno besedilo, pri tem usklajuje zvočne prvine govora z dogajanjem v besedilu;
- : po vlogah glasno bere dramsko besedilo; pri tem nebesedno izraža spremembe razpoloženja oseb in govori čim naravnejše (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja).

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » po pripravi interpretativno prebere besedilo;
- » s posebno govornico ponazori razpoloženje pesmi;
- » s posebno govornico ponazori razpoloženje književne osebe in dogajanje v pripovednem besedilu;
- » s posebno govornico ponazori razpoloženje osebe in dogajanje v dramskem besedilu (branje po vlogah, igra vlog/improvizacije/razredna gledališka predstava/radijska igra);
- » v besedilu loči govornico književnih oseb od oddrskih navodil.

TERMINI

- interpretativno branje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V okviru šolske interpretacije učitelj z vnaprej pripravljenim interpretativnim branjem spodbuja učenčevo čustveno doživljanje in domišljijo, predvsem pa vodi do kritičnega mišljenja in razumevanja poslušane.

Motivacija za branje umetnostnih besedil prek interpretativnega branja temelji predvsem na potrebi učenca bralca, da doživi spoznavne, etične in estetske vrednote.

Učitelj se na literarnoestetsko branje dobro pripravi in pred branjem razmisli, kako bo upošteval slušne značilnosti in notranjo oblikovanost besedila. Odloči se za ustrezen register, premore, barvo glasu, intonacijo, hitrost in poudarke, hkrati pa je tudi pozoren, da branje ni izumetničeno. Učitelj lahko uporabi že posnete kakovostne in zanimive zvočne posnetke interpretativnega branja književnega besedila, a bo to eden od virov,

saj posnetek ne more nadomestiti učiteljevega branja učitelja. S svojim kakovostnim in doživetim branjem je učitelj vzor, hkrati pa spodbuja razumevanje mnogopomenskosti, npr. tematsko mnogoplastnost, aktualizacijo.

Interpretativno branje učitelj izvaja v okoliščinah, ki omogočajo celostno estetsko doživetje brez premorov in motečih dejavnikov (npr. hoje po razredu), saj vse to lahko vpliva na proces literarnoestetskega doživetja. Praviloma ima učenec zaprto berilo, saj s tem lažje doživi in zazna besedilo. Med učenčevim interpretativnim branjem učitelj branja ne prekinja. O neustreznih naglasih ali napačno prebranih besedah se pogovori po branju. Prekinitev med branjem je ustrezna, če npr. uporabimo metodo branja z napovedovanjem.

Učenec književna besedila bere tiho, polglasno ali glasno. Interpretativnega branja se nauči z vajo, s čimer pokaže usvojeno tehniko branja, svoj čustveni odnos do besedila in razumevanje. Pri branju dramskega besedila prevzema določeno vlogo, govori naravnije in v skladu z dogajanjem in okoliščinami v dramskem besedilu.

Najuspešneje učitelj razvija literarnoestetsko branje ob pesemskih besedilih, saj ta omogočajo raznolike oblike in načine branja, pri katerih se lahko učenci sprostijo in odkrivajo igro besed, pomenov idr.

Primer 1:

V pesmi označi, katere besede moraš prebrati hitreje/počasneje/glasneje oz. manj glasno, kje moraš narediti premor, kje iti z glasom gol/dol idr. Utemelji, zakaj si se odločil za tak način branja.

Primer 2:

V paru preberita pesem skupaj s sošolcem, tako da bosta spreminjala hitrost. Pozorna bodita tudi na dramatizacijo oziroma branje po vlogah. Svoj način branja utemeljita.

Večjo bralno učinkovitost pri učencih, ki jim branje predstavlja izziv, dosegamo tudi z izborom samega besedila – manj zahtevno besedišče, zgradba besedila, skladijska zapletenost, časovna bližina oz. odmaknjenost idr. Učitelj si lahko pomaga z besedili, ki so prilagojena za t. i. lahko branje, sčasoma pa tudi pri teh učencih stopnjuje ravni zahtevnosti (od najnižje – na ravni razumevanja poznavanja temeljnih dejstev, do srednje – na ravni razumevanja povezav, sklepov, idej in do tretje ravni, ko že pričakujemo kritično mišljenje in ustvarjalno branje).

Nekatere učence imajo razvit strah pred glasnim branjem, ki ga s procesom individualizacije in diferenciacije poskušamo presegati. Več zaporednih ur, namenjenih glasnemu estetskemu branju raznolikih neznanih (krajših) pesemskih besedil, omogoči napredek tudi pri učencih, ki jim branje povzroča večje izzive.

Zvočnih posnetkov je zelo veliko in so na voljo na različnih medijskih nosilcih, portalih, spletnih straneh, v podkastih. Nekaj primerov:

<https://etorba.sio.si/etorba/si/home>; <http://www.preseren.net/slo/default.asp>; <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/42ao7cs>

To skupino ciljev učenec lahko dosega tudi prek spremljanja branja profesionalnih/poklicnih igralcev na zvočnih posnetkih.

Interpretativno branje umeščamo tudi k razvoju digitalnih kompetenc, predvsem na področjih komuniciranja in sodelovanja z uporabo digitalnih tehnologij ter tudi k ustvarjanju digitalnih vsebin. Učenec lahko posname in

poslušša svoje branje, ga vrednoti, izboljšuje, podaja povratno medvrstniško informacijo, snema zvoke, podkaste, razume in spoštuje avtorske pravice ter licence v povezavi z digitalnimi vsebinami.

Razvojni projekti in naloge: Zavod RS za šolstvo. (b. d.). *Digitalna bralnica*. www.zrss.si/digitalna-bralnica/
(<http://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>)

SC (1.2.5.1) SC (2.2.2.1) SC (1.1.2.2) SC (1.1.4.1) SC (4.3.1.1) SC (4.2.4.1) SC (4.3.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa. Učitelj sistematično ugotavlja napredek in prilagaja nadaljnji učni proces na različnih ravneh.

Učitelj ocenjuje govorne nastope, raznovrstne predelave in druge oblike (tudi digitalno podprtega) učenja, pri čemer se vrednoti tudi napredek učenca (učitelj ga spremlja z ustreznimi povratnimi informacijami in s spodbujanjem k nadaljnjemu delu; upošteva tudi postopnost procesa tvorjenja).

Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu.

Pri vrednotenju lahko sodelujejo tudi učenci (medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje).

PISANJE

CILJI

Učenec:

O: vsako leto piše vsaj eno (po)ustvarjalno besedilo, v obsegu od 200 do 350 besed (200 do 250 besed v 7. r., od 250 do 300 besed v 8. r., od najmanj 300 do 350 besed v 9. r.), pri tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih;

SC (1.3.4.1)

O: piše besedila, ki so povezana z doživljanjem, razumevanjem in vrednotenjem književnih oseb in njihovih motivov za ravnanje, teme, dogajalnega prostora in časa, vrste pripovedovalca, vzpostavljanjem komične perspektive (8. r.); »prevaja« dramsko besedilo v pripovedno/pesemsko in pesemsko v pripovedno besedilo;

O: piše basen, bajko, pripovedko (7. r.); pismo/fiktivni dnevnik književne osebe, kratko realistično pripoved na podlagi časopisne vesti (8. r.); črtico (9. r.); pesem, likovno pesem/pesem lepljenko, pri čemer lahko uporablja digitalna orodja;

SC (4.2.4.1)

O: piše obnovo (dela) književnega besedila;

I: piše neumetnostna besedila o književnem besedilu (oceno besedila) (8., 9. r.);

O: vsako leto piše vsaj eno razlagalno besedilo ob književnih besedilih v obsegu najmanj 250 besed (8. r.) in najmanj 300 do 350 besed (9. r.), v katerem predstavlja razumevanje in doživljanje obravnavanega oz. neznanega književnega besedila;

O: analizira eno ali dve prvini v besedilu ali odlomku, npr. književne osebe, književni prostor in čas, slog pripovedovanja;

I: na podlagi literarnovednega znanja sintetizira spoznanja o besedilu, izraža vrednostne sodbe o njem ter jih utemeljuje, preučuje, primerja, predstavlja življenje in delo avtorja ter njegovega časa;

O: primerja književna besedila in jih vrednoti.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » napiše poustvarjalno besedilo v obsegu najmanj 200 besed (7. r.), najmanj 250 besed (8. r.), najmanj 300 besed (9. r.), v katerem pokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil: npr. književnih oseb in njihovih motivov za ravnanje, dogajalnega prostora in časa, ločevanja teme in motiva, prevzemanja perspektive vsevednega oz. prvoosebnega pripovedovalca, vzpostavljanja komične književne perspektive;

- » napiše ustvarjalno besedilo v predvidenem obsegu: bajko, pripovedko (7. r.: najmanj 200 besed); pismo/fiktivni dnevnik književne osebe, kratko realistično pripoved na podlagi medijskega besedila (8. r.: najmanj 250 besed), črtico (9. r.: najmanj 300 besed);
- » **napiše razlagalno besedilo o književnih besedilih v obsegu najmanj 250 besed (8. r.) in najmanj 300 besed (9. r.).**

TERMINI

- basen ◦ bajka ◦ pripovedka ◦ fantastična zgodba ◦ pismo/dnevnik književne osebe ◦ realistična pripoved
- časopisna vest ◦ črtica ◦ obnova ◦ povzetek ◦ oglasno besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V fazi pisanja učenec zmožnosti/strategije, ki jih je razvil v dosedanjih fazah šolske interpretacije (še posebej pri analizi in sintezi), uporabi ob že znanem besedilu ali ob novem književnem besedilu istega ali drugega avtorja. Pri uspešnejših učencih spodbujamo tudi predstavljanje v šoli neobravnavega književnega besedila ali posnemanje sloga določenega besedila v novem učenčevem besedilu.

Pri pripravi in spodbujanju učenca k čim kakovostnejšemu pisanju prednjačijo strategije: problemski pouk, projektni pouk, avtentično učenje, učenje z raziskovanjem, timski pouk, po pandemiji tudi pouk na daljavo kot integralni del pouka. Med učnimi metodami je pri pisanju sicer v ospredju individualna oblika, pri spremljanju napredka pa učitelj vključuje delo v dvojicah, poudarjena je metoda pogovora.

Učenec v okviru (po)ustvarjalnih besedil v predvidenem obsegu piše:

- » nove prigode znanih književnih oseb in ustvarja nove književne osebe;
- » besedila, v katerih povezuje književne osebe in zgodbe vsaj dveh besedil;
- » realistična/fantastična besedila, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb (socialni, psihološki, etični);
- » nova pripovedna besedila na določeno temo s podobnimi/ različnimi motivi;
- » domišljjsko pripoved s sintetično ali z retrospektivno dogajalno zgradbo;
- » predzgodbo, nov zaključek, »manjkajoča« poglavja;
- » besedila, v katerih prevzema vlogo vsevednega/tretjeosebnega, prvoosebnega pripovedovalca ali lirskega subjekta;
- » o slogovno zaznamovanih zvočnih, besednih, skladenjskih in besedilnih prvinah ter njihovi vlogi na pomenski in estetski ravni;
- » primerjavo in vrednotenje dveh ali več književnih besedil (9. r.);
- » besedila, v katerih posnema slog književnega besedila.

Druge možnosti so še preoblikovanje pesniškega besedila v pripovednega, opisovanje/prikazovanje dogajalnega časa in prostora z navajanjem okoliščin, dogodkov in predmetov, predstavljanje v šoli neobravnane književnega besedila.

Razvojni projekti in naloge: Zavod RS za šolstvo. (b. d.). *Digitalna bralnica*. www.zrss.si/digitalna-bralnica/ (<http://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>)

Bralna pismenost v vrtcu in šoli (Teoretska izhodišča in empirične ugotovitve <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5t88zpr> in Didaktični primeri <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cknrzty>).

SC (3.3.4.1) SC (3.3.4.2) SC (4.2.1.1) SC (4.1.1.1) SC (1.1.2.2) SC (4.3.1.1) SC (4.3.3.1) SC (4.2.6.1) SC (2.2.1.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Znanje učenec izkazuje v vseh fazah učnega procesa (od ugotavljanja predznanja pisanja do spremljanja in preverjanja doseganja ciljev ter standardov znanja). Učitelj sistematično ugotavlja napredek in prilagaja nadaljnji učni proces na različnih ravneh.

Ocene pridobi na načine, ki jih je učenec spoznal v procesu učenja. Pri pisanju je ključna tudi vloga napak v procesu učenja, saj ponuja priložnost za učenje, razumevanje ter tudi vključenost učenca pri vrednotenju (skupno določanje kriterijev uspešnosti, vrstniško vrednotenje in samovrednotenje). Učitelj nudi kakovostno povratno informacijo. Veljavnost ocenjevanja je zagotovljena z upoštevanjem standardov znanja, določenih v tem učnem načrtu. Pri (po)ustvarjalnem pisanju učitelj ne vrednoti odnosa, stališč, vrednot, navad, čeprav so lahko zajeti v ciljeh pouka.

Vrednoti se tudi domače branje (lahko tudi kot projektno ali raziskovalno delo), s katerim učenec prek celotnega šolskega leta razvija strategije razumevanja besedila. Zahtevnejše procese lahko namreč učenec razvije le v povezavi z branjem kompleksnejših in daljših besedil.

KNJIŽEVNO ZNANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema razvijanje zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter pridobivanje literarnovednega znanja, in sicer ob spodnjih besedilih in avtorjih. Eno knjigo na leto učenec prebere tudi za domače branje (lahko izmed predlogov v Dodatnih pojasnilih za temo).

Obvezna književna besedila	
7. razred	<ul style="list-style-type: none"> Ljudska: Pegam in Lambergar ali T. Pavček: Majnice, fulaste pesmi F. Levstik: Martin Krpan
8. razred	<ul style="list-style-type: none"> F. Prešeren: Povodni mož kratka pripoved iz obdobja med romantiko in realizmom ali iz sodobne slovenske književnosti, npr. J. Kersnik: Mačkova očeta/ena pripoved iz zbirke M. Dolenc: Kako dolg je čas (npr. Vražji trilček v času plime)
9. razred	<ul style="list-style-type: none"> F. Prešeren: Zdravljica I. Cankar: Bobi/ena črtica iz zbirke Moje življenje

Življenje književnikov in njihovo literarno ustvarjanje	
7. razred	Fran Levstik, Tone Pavček, Josip Jurčič
8. razred	Anton Tomaž Linhart, Valentin Vodnik, France Prešeren, Janko Kersnik
9. razred	Primož Trubar, Simon Gregorčič, Ivan Cankar, Oton Župančič, Srečko Kosovel
V vsakem razredu še en sodobni avtor, npr.:	Saša Vegri, Bina Štampe Žmavc, Slavko Pregel, Feri Lainšček, Desa Muck, Janja Vidmar, Andrej Rozman - Roza, Vinko Möderndorfer, Igor Karlovšek, Nataša Konc Lorenzutti, Marjana Moškrič, Neli Filipič, Suzana Tratnik

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Domače branje (eno besedilo v šolskem letu, npr. eno od predlaganih na spodnjem seznamu)	
7. razred	<ul style="list-style-type: none"> Slovenske pripovedke in bajke (tudi spletni viri) Janez Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih Angelo Cerkvenc: Ovčar Runo Bina Štampe Žmavc: Roža v srcu Damjan Šinigoj: Iskanje Eve (tudi e-knjiga) Desa Muck: (e-knjigi) Pod milim nebom/Blazno resno slavni Dim Zupan: Trnovska mafija/Štirinajst in pol Feri Lainšček: Ajša Najša (tudi e-knjiga)/Ne/Življenje nima naslova Igor Karlovšek: zbirka Ognjeno pleme (Zmage in porazi/V ujetništvu/Velika bitka/Sotočje; (tudi e-knjige) Janja Vidmar: Elvis Škorc, genialni štor (tudi e-knjiga)/Otroci sveta Lovro Kuhar – Prežihov Voranc: Solzice (tudi e-knjiga) Miha Mazzini: Zvezde vabijo (tudi e-knjiga) Slavko Pregl: Odprava zelenega zmaja (tudi e-knjiga)/ Srebro iz modre špilje (tudi e-knjiga) Peter Svetina: Ropotarna Andrej Rozman - Roza: Predpravljice in popovedke Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori Ervin Fritz: Vrane

Domače branje (eno besedilo v šolskem letu, npr. eno od predlaganih na spodnjem seznamu)	
8. razred	<ul style="list-style-type: none"> Nataša Konc Lorenzutti: Gremo mi v tri krasne/Avtobus ob treh (tudi e-knjiga) Fran Saleški Finžgar: Pod svobodnim soncem (tudi prirejeno) Janez Mušič: Zgodbe o Prešernu (tudi e-knjiga) Aksinja Kermauner: In zmaj je pojedel sonce Andrej Rozman - Roza: Pesmi iz galerije Desa Muck: (tudi e-knjiga) Nebo v očesu lipicanca/Hči lune/Lažnjiva Suzi Eneja Kobal: Teža življenja Igor Karlovšek: Gimnazijec/Pobeg (tudi e-knjiga) Irena Androjna: Modri otok (tudi e-knjiga) Ivan Sivec: Finta v levo/Zadnji mega žur (tudi e-knjiga)/Resnica o Prešernu (tudi e-knjiga) Ivan Tavčar: Med gorami (tudi e-knjiga) Janja Vidmar: Princeska z napako (tudi e-knjiga)/Počitniška grozljivka/Mama ne sme izvedeti (tudi e-knjiga) Janko Kersnik: Kmetске slike (tudi e-knjiga) Neli Kodrič Filipič: Na drugi strani Saša Vegri: Naročje kamenčkov Vinko Möderndorfer: Jaz sem Andrej (tudi e-knjiga)/Sončnica (tudi e-knjiga) Žiga X. Gombač: NK Svoboda (tudi e-knjiga)/Znamenitni Mate Dolenc: Mali princ z otoka (tudi e-knjiga) Tadej Golob: Zlati zob Tone Partljič: Hotel sem prijete sonce Niko Grafenauer: Skrivnosti
9. razred	<ul style="list-style-type: none"> Vinko Möderndorfer: Romeo in Julija iz sosednje ulice/Kit na plaži (tudi e-knjiga) Aksinja Kermauner: Berenikini kodri Boštjan Gorenc - Pižama, Jaka Vukotič: Reformatorji v stripu Boštjan Gorenc - Pižama, Tanja Komadina: Moj lajf Damijan Šinigoj: Kjer veter spi (tudi e-knjiga) Evald Flisar: Poglej skozi okno Ivan Cankar: Moje življenje Janja Vidmar: ZOO (tudi e-knjiga)/Črna vrana (tudi e-knjiga)/Debeluška (tudi e-knjiga)/Baraba/Stvor Neli Kodrič Filipič: Povej mi po resnici/Solze so za luzerje (tudi e-knjiga) Simona Kopinšek: Ljubezenske Suzana Tratnik: Ava Andrej E. Skubic: Lahko bi umrl na tem kavču z mano Branka Jurca: Ko zorijo jagode Špela Frlic: Bleščivka Igor Saksida, Rok Terkaj – Trkaj: Kla kla klasika Boštjan Gorenc – Pižama: sLOlvenski klasiki 1

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učenec zmožnost poznavanja predvsem slovenske slovstvene folklore, slovenskih književnikov in njihovih del ter zmožnost pridobivanja literarnovednega in literarnozgodovinskega znanja, ki jih je razvil v 2. VIO, sistematično nadgrajuje.

Učenec svoje znanje (poleg znanja, usvojenega v 2. VIO) pokaže tako, da spozna predvsem slovensko in istrsko slovstveno folkloro ter slovenske književnike in njihova dela, tako klasične kot sodobne avtorje, izbira raznolika brana gradiva ^{SC} (1.1.4.1). V vsakem razredu v 3. VIO se obravnava po dve obvezni besedili slovenskih avtorjev. Navaja bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobij in smeri slovenske književnosti.

Učenec bere obvezna in izbirna književna besedila po izbiri učencev in učitelja.

Z domačim branjem nadgrajujemo pouk književnosti, saj z njim učence navajamo na samostojno branje celovitih besedil, razvijamo bralno zmožnost, kritično mišljenje in oblikovanje mnenja o prebranem. Svoje mnenje o knjigi učenci izražajo s pomočjo (rokopisnega) dnevnika branja ali drugače, npr. s poustvarjanjem ob prebranem (tudi s pomočjo digitalnih orodij). Ker gre za individualno, čeprav vodeno dejavnost učencev, je pomembno, da učitelji pri izboru knjig upoštevajo individualizacijo, diferenciacijo in personalizacijo (izbira besedil in odziv nanje) ter pripravijo predloge za bralne naloge pred branjem in po njem. Stremeti moramo k temu, da učencu omogočimo pozitivno bralno izkušnjo, saj to vpliva na razvoj dolgoročne bralne motivacije.

V vsakem letu učenec prebere najmanj 1 knjigo za domače branje.

Pri izbiri besedil se upošteva:

- » kakovost besedil (upoštevajo se nacionalno pomembne nagrade za mladinsko književnost ter strokovno verodostojni sezname besedil);
- » zvrstno-vrstno in vsebinsko raznovrstnost izbranih besedil (pesništvo, pripovedništvo, dramatika; različne, tudi problemske teme, povezane z razvijanjem osebne identitete ter socialne, kulturne in medkulturne zmožnosti);
- » primernost besedil bralnorazvojni stopnji učencev ter znanju jezika;
- » individualne razlike med učenci (izbira lažjih in zahtevnejših besedil glede na učenčeve bralne zmožnosti).

Učenec spozna zanimive in pomembne dogodke o obravnavanih avtorjih in njihova dela, ki so pomembna za slovensko književnost. Spozna tudi čas in prostor, v katerem je avtor deloval. Seznan se tudi s slovensko in istrsko slovstveno folkloro. Učitelj delo načrtuje čim bolj raznoliko, in sicer delo lahko poteka kot skupinsko delo, sodelovalno učenje, učenci lahko pripravljajo radijske/televizijske oddaje, mini raziskovalne naloge, intervjuje, nastajajo lahko družabne igre, plakati ipd., učenec razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor). Pomembno je, da učitelj pripravi in poišče primerna gradiva, ki vsebujejo tudi zanimivosti iz življenja in dela posameznega avtorja. Ta naj bodo tako v književni obliki, prav tako pa naj se učenec uči kritične izbire uporabe spletnih in e-gradiv

(npr. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sezt0m>; <https://www.nuk.uni-lj.si/jurcicevo-letu>).

Literarnoteoretična znanja učenec spoznava ob besedilih, saj mu to omogoča, da jih razume, prepozna, primerja njihovo rabo ipd., se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika. Zato je pomembno, da učitelj rabo, uporabo in prepoznavanje obravnava postopoma, glede na izbor literarnega besedila in ob literarnem besedilu ter na tak način omogoča, da učenec znanje nadgrajuje. Pri tem ne gre le za definiranje pojmov, ampak za njihovo uporabo. Učitelj delo v razredu diferencira in individualizira, in sicer tudi s pomočjo taksonomije vprašanj in težavnosti/različne izbire obravnavanega (neobveznega) besedila. Naloge lahko pripravi v spletni učilnici, npr. kot kviz, soba pobega ipd. Prav tako se lahko uporabi medvrstniška pomoč, s pomočjo postavljenih kriterijev uspešnosti pa lahko učenci povratno informacijo podajajo drugim in tudi sebi. Učitelj zbira dokaze o učenju in poda povratno informacijo, presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. Učenec torej ob besedilu spoznava, razmišlja in podaja svoje mnenje o rabi literarnovednih izrazov. Pri poustvarjanju lahko te tudi samostojno uporabi. Pridobljeno literarnovedno znanje naj bo v funkciji učenčevega/učenkinega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil.

SC (1.1.1.1) SC (1.1.2.2) SC (5.3.5.2) SC (4.1.1.1)

SLOVSTVENA FOLKLORA, KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA

CILJI

Učenec:

- : prepozna, razume in predstavlja besedila slovstvene folklore in njene značilnosti;
- : spozna in predstavlja avtorjevo življenje, povezano s pisanjem, ter njegovo književno delo;
- : pozna, primerja in aktualizira obvezna in izbirna književna dela;
- !: *vrednoti književna dela posameznih avtorjev;*
- !: *vrednoti, primerja in aktualizira besedilo slovstvene folklore in umetno besedilo z enako/podobno tematiko oz. sporočilom;*

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » predstavi besedila in pozna značilnosti slovstvene folklore;
- » pozna delo posameznega avtorja in zna predstaviti dejstva, povezana z njegovim ustvarjanjem, in sicer govorno in pisno (50 besed);
- » pozna, primerja in *ovrednoti* posamezna književna dela obveznih in izbirnih avtorjev v obsegu najmanj 150 besed (7. r.), najmanj 200 besed (8. r.), najmanj 250 besed (9. r.).

TERMINI

○ avtor ○ književnik ○ avtorsko književno besedilo ○ besedilo slovstvene folklore ○ literarnozgodovinska obdobja in smeri

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učenec spozna zanimive in pomembne dogodke iz življenja obravnavanih avtorjev in njihova dela. Učitelj lahko pri tem upošteva raznolike oblike in metode dela, in sicer odvisno od skupine učencev, njihovih sposobnosti in interesov. Pri tem je pomembno, da učitelj delo diferencira, individualizira in personalizira. Pri samem načrtovanju dela je pomembno, da učitelj upošteva tudi predloge učencev, na primer o načinih, kako zastaviti/izpeljati učno uro/sklop.

Besedila učitelj izbira premišljeno in izhaja iz dejstva, da je vedenje, ki ga učenec pridobi pri pouku književnosti, pomembno za boljše razumevanje prebranega in za zaznavanje literarnoestetskih prvin, vendar pa mora biti pri pouku književnosti v 3. VIO v ospredju književno besedilo in komunikacija z njim.

Učenec pozna slovstveno folkloro in njene značilnosti. Učenci v manjših skupinah, s pomočjo virov in literature, ki jih učitelj pripravi vnaprej (pripravi knjižno gradivo, v spletno učilnico da povezave do člankov, spletnih strani), raziskujejo ljudske pripovedke, slovenske in istrske ljudske bajke, pripovedne pesmi ipd. Spoznanja na koncu predstavijo kot »zbrano pisno gradivo« ali pa pripravijo razredno razstavo.

Primer 1

Posedite se v skupine po 3 ali 4. Za igro KDO SO ONI izdelajte kartončke z vprašanji. S pomočjo virov in literature (npr. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/gbkxqe4> <https://www.nuk.uni-lj.si/jurcicevo-letu>; Grafenauer, N. Suhodolčan, L. (2006). *Album slovenskih pisateljev*. Mladinska knjiga) na kartončke zapišite zanimivosti iz življenja posameznega avtorja ali njegova pomembna dela. Na drugi strani kartončka naj bo zapisan avtor. Kartice naj vam služijo kot pomoč pri ponavljanju in utrjevanju znanja.

Učitelji za domače branje izbirajo raznolika književna besedila, kakovostna besedila, upoštevajo zvrstno-vrstno in vsebinsko raznovrstnost izbranih besedil, ob tem pa ne pozabijo na raznolikost in sposobnosti svojih učencev. Pomembno je, da je omogočena pozitivna bralna izkušnja. Branje knjig domačega branja naj bo tudi priložnost, da učenec širi svoja znanja oziroma se srečuje s temami, ki zanj morda niso najprijetnejše, so pa vsekakor v današnjem času pomembne in se pojavljajo v učencevem okolju (npr. nasilje, zlorabe, težave s prehranjevanjem, pasti spleta, trgovina z ljudmi ipd.). Učenci o prebrani knjigi pripravijo okroglo mizo v obliki debate za in proti. O delu razmišljajo pod različnimi barvami klobukov (de Bonova metoda razmišljanja). O prebranem delu učenec zapiše zaokroženo besedilo: najmanj 150 besed (7. razred), najmanj 200 besed (8. razred), najmanj 250 besed (9. razred), pri čemer se lahko opredeli do junakov, časa, zgodovinskega obdobja, izhaja pa iz prebranega dela. Ob branju Elvis Škorc, genialnega štorja, Janje Vidmar se sooči z ločitvijo staršev in tegobami odraščanja. V potopisnem romanu Aksinije Kermauner In zmaj je pojedel sonce na eni strani spozna Kitajsko, ob tem pa se sreča s težavo skoraj popolne slepote in tudi tegobami odraščanja, ki se dogajajo glavnemu junaku Sučanu.

Učenec uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah) ter učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.

SC (1.1.2.1) SC (1.3.4.2) SC (1.3.4.1) SC (3.1.2.1) SC (3.1.2.4)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Standarde znanja, povezane s slovstveno folkloro, književniki in njihovimi deli, učitelj preverja na različne načine, in sicer s pogovorom pri različnih debatah, kreativnim ustvarjanjem, nastajanjem zemljevida ipd. Pri tem je pomembno, da učitelj skupaj z učenci oblikuje namene učenja in kriterije uspešnosti. Učitelj na učenčeve pisne in govorne predstavitve, poustvarjanja da povratno informacijo, ki je lahko ustna ali pisna. Pomembno je, da je povratna informacija učitelja premišljena in dana na osnovi kriterijev, ki jih učenec poznajo. Zapisana mora biti tako, da učenec razume, česa še ne zna dovolj in kaj lahko naredi, da svoje znanje nadgradi, pa tudi, da prepozna, kje je zelo dober, saj je to lahko spodbuda za poglobljeno delo. Prav tako se v 3. VIO učenci urijo v podajanju povratne informacije sošolcem, podajajo pa jo tudi sami. Učenec zbira svoje

dokaze, kar mu omogoča spremljanje napredka. Na osnovi zbranih dokazov pa napredek učenca v 3. VIO opazuje in spremlja tudi učitelj. Učitelje znanje preverja tako delno kot tudi celostno.

Učitelj znanje tudi ocenjuje, in sicer je lahko znanje del pisnega ocenjevanja, lahko pa se uporabi tudi pri drugačnih načinih ocenjevanja (projekti, govorni nastopi ipd.).

LITERARNOTEORETIČNO ZNANJE

CILJI

Učenec:

- : prepoznava, razume in uporablja literarnoteoretične pojme;
- : prepoznava, razume in utemeljuje značilnosti književnih zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika);
- : prepoznava in razume glavno dogajanje in stransko dogajanje (7. r.);
- : prepoznava in razume temo (ljubezenska – 7. r., socialna – 8. r., domovinska – 9. r., razpoloženska – 9. r.), sporočilo (7., 8., 9. r.);
- : prepoznava in razume motiv (9. r.);
- : prepoznava, poimenuje, razlaga in predstavlja značilnosti basni (7. r.), pripovedke (7. r.), bajke (7. r.), stripa (7. r.), gledališke predstave (7. r.), balade (8. r.), romance (8. r.), kratke zgodbe (8. r.), romana (8. r.), črtice (9. r.), likovne pesmi (9. r.);
- !: *prepoznava prvoosebnega pripovedovalca (7. r.) ter ločuje med vsevednim/tretjeosebim in prvoosebim pripovedovalcem (9. r.);*
- : prepoznava, spoznava, uporablja in razlikuje nagovor (7. r.), retorično vprašanje (9. r.), vzklik (7. r.), zaporedno, oklepajočo, prestopno rimo (8. r.), pretiravanje (7. r.), zamenjan vrstni red (7. r.), primeri (8. r.), stopnjevanje (8. r.), zvočno slikanje/onomatopoijo (8. r.), metaforo (9. r.), refren (9. r.);
- : prepoznava komedijo;
- : prepoznava in razlikuje med izpovedno/lirsko pesmijo (8. r.) in pripovedno/epsko pesmijo (8. r.).

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » **pozna, razume in uporabi literarnovedne termine: glavno dogajanje (7. r.), stransko dogajanje (7. r.), tema (ljubezenska – 7. r.), prvoosebni pripovedovalec (7. r.), nagovor (7. r.), retorično vprašanje (9. r.), vzklik (7. r.), zaporedna, oklepajoča, prestopna rima (8. r.), pretiravanje (7. r.), zamenjan vrstni red (7. r.), pripovedka (7. r.), basen (7. r.), bajka (7. r.), film (7. r.), strip (7. r.), gledališka predstava (7. r.); tema (socialna – 8. r.), komična perspektiva (8. r.), izpovedna/lirska pesem (8. r.), pripovedna/epška pesem (8. r.), primera (8. r.), stopnjevanje (8. r.), balada (8. r.), sonet (8. r.), komedija (8. r.), odrska navodila (8. r.), kratka zgodba (8. r.), roman (8. r.), onomatopoiija/zvočno slikanje (8. r.); tema (domovinska – 9. r., razpoloženska – 9. r.), motiv (9. r.), sporočilo (9. r.), (zgodovinska), snov (9. r.), metafora (9. r.), vsevedni/tretjeosebni pripovedovalec (9. r.), refren (9. r.), likovna pesem (9. r.).**

TERMINI

◦ glavno dogajanje ◦ stransko dogajanje ◦ motiv ◦ tema ◦ sporočilo ◦ snov ◦ pripovedovalec ◦ komična perspektiva ◦ retorično vprašanje ◦ zamenjan vrstni red ◦ zvočno slikanje/onomatopoiija ◦ refren ◦ likovna pesem ◦ izpovedna/lirska pesem ◦ pripovedna/epska pesem ◦ primera ◦ stopnjevanje ◦ balada ◦ pripovedka ◦ basen ◦ bajka ◦ črtica ◦ roman ◦ metafora ◦ komedija ◦ gledališka predstava ◦ film ◦ strip

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Literarnoteoretično znanje se gradi tudi pri pouku italijanščine kot materinščine, zato naj se navedeni pojmi obravnavajo zgolj kot podpora pri poglobljanju dela z besedilom in odzivom nanj in ne kot samostojna tema. Učitelj lahko določene literarnovedne pojme obravnava medpredmetno v navezavi z italijanščino (npr. sonet, basen, pripovedovalec, bajka, pesniška sredstva).

Literarnoteoretična znanja učenec spoznava ob besedilih, saj mu to omogoča, da jih razume, prepozna, primerja njihovo rabo ipd. Zato je pomembno, da učitelj rabo, uporabo in prepoznavanje obravnava postopoma, glede na izbor literarnega besedila in ob literarnem besedilu ter na tak način omogoča, da učenec znanje nadgrajuje, prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. Pri tem ne gre za definiranje pojmov, ampak za njihovo uporabo oziroma razumevanje, kako učinkuje besedilo zaradi prvin, ki jih opisujejo obravnavani strokovni izrazi.

V ospredju so še vedno doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila, pri opredeljevanju nalog pa učitelj upošteva zmožnosti učenca, njegovo predznanje in tako pripravi delo v razredu. Delo po potrebi diferencira, individualizira. Še posebej na začetku 3. VIO naj raba znanja poteka z različnimi didaktičnimi pripomočki, ki jih pripravi učitelj, lahko jih pripravijo tudi učenci (npr. igra spomina, asociacije, človek ne jezi se malo drugače), učitelj pa lahko uporabi tudi spletno učilnico in orodja, ki jih ta ponuja. Pripravi sobo pobega, kvize, pripravi pa lahko tudi teste/naloge ob besedilu, ki spremljanje znanja omogočajo tako učencem kot učiteljem. Za lažji priklic znanja si učenec izdelava kartončke z razlago, ki jih hrani v mapi dosežkov in skozi 3. VIO dopolnjuje, na vidnem mestu pa so zapisani tudi kriteriji uspešnosti.

Pridobljeno literarnovedno znanje naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Učitelj naj delo zastavi tako, da bo učencu omogočeno pridobljeno znanje povezovati s problemskimi izzivi, denimo primerjati literarna dela med seboj, pri čemer uporablja pridobljeno znanje, povzema ipd.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z literarnoteoretičnim znanjem, učitelj preverja v rabi ob obravnavi besedila in ob njem. Pomembno je, da se znanje in vedenje nadgrajuje, zato je potrebno spremljanje učenčevega napredka in hranjenje dokazov, prav tako pa je zelo pomembna povratna informacija, ki jo učenci najprej prejmejo od učitelja. Ta naj bo naravnana tako, da pokaže uspešnost, ob tem pa da učencu dovolj jasen namig, kaj in kako pa je še treba izboljšati, da učenec lahko presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. Zelo pomembno je, da učitelj pred obravnavo učnega sklopa, v

katerem se pridobiva literarnoteoretično znanje, preveri predznanje učencev in na osnovi tega nadaljnje delo načrtuje, denimo prilagaja dolžino besedila, izbira različna besedila, pripravlja diferencirane naloge.

Pridobljeno znanje je del pisnega ocenjevanja znanja, lahko tudi poustvarjanja oziroma pridobivanja ocen na drugačen način.

LITERARNOZGODOVINSKO ZNANJE

CILJI

Učenec:

○ navaja bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobj in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost po drugi svetovni vojni/sodobna književnost;

○ slovenske avtorje razvršča v literarnozgodovinska obdobja ter predstavlja njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» predstavi literarnozgodovinska obdobja (čas, pomen, avtorji), in sicer: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost po drugi svetovni vojni/sodobna književnost;

» razvrsti slovenske avtorje v literarnozgodovinska obdobja ter predstavi njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti.

TERMINI

◦ pismenstvo ◦ protestantizem ◦ razsvetljenstvo ◦ romantika ◦ realizem ◦ moderna ◦ književnost po drugi svetovni vojni

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Literarnozgodovinsko znanje je učencu v pomoč pri razvijanju zmožnosti razumevanja, analiziranja, sintetiziranja ter vrednotenju književnega besedila. Učenec književno besedilo umešča v širši literarnoteoretični in literarnozgodovinski kontekst in se izraža z ustrežno terminologijo.

Učenec pridobiva literarnozgodovinsko znanje na transakcijski način, v nasprotju s transmisijskim načinom, pri katerem je najpogosteje v ospredju faktografsko znanje in prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. Prav tako lahko znanje pridobiva hkrati z vedenjem o življenju in delu posameznih avtorjev. Tovrstno razvrščanje književnih del po obdobjih in avtorjih učencu v zadnjem razredu 3. VIO omogoča, da začne razumevati, da se v literarnih delih lahko prepoznata tako avtor, njegov način pisanja kot tudi obdobje, v katerem je delo nastalo. Prav tako spoznava pomen posameznih obdobj za razvoj slovenske književnosti. Učitelj temu primerno, glede na zmožnosti učencev in njihov bralni interes, izbere čim bolj

raznolika besedila, ki to omogočajo. Učenec tako spoznava tudi ključna besedila, ki omogočajo medbesedilna in medpredmetna povezovanja (npr. z italijanščino, zgodovino, geografijo, glasbeno in likovno umetnostjo).

Delo v razredu se diferencira (besedila, navodila, vprašanja), individualizira (prilagojena besedila, dodatna predstavitev ipd.) in personalizira (učenec ima nabor besedil/avtorjev in se sam odloči, kaj bo predstavil in kako), tako da učenec v varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje. Pouk učitelj lahko načrtuje kot sodelovalno delo, skupinsko delo, delo z različnimi viri, tudi e-viri. Zgodovino slovenske književnosti učenec spoznava tudi znotrajpredmetno v povezavi z jezikovnim poukom in/ali medpredmetno z italijanščino (zgodovina italijanskega jezika in književnosti).

Pripravijo se lahko zanimive naloge, npr.: zemljevid, časovni trak, televizijska oddaja o Valentinu Vodniku in A. Tomažu Linhartu, intervju z učiteljico, ki je preučevala življenje in delo Franceta Prešerna ali Ivana Cankarja, družabne igre (učenci izdelajo različne družabne igre, ki omogočijo, da se znanje najprej pridobi - opisi, razlage -, nato pa z igro tudi utrdi; lahko so izdelane tudi sobe pobega). Učenec je radoveden in raziskuje materiale ter umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.

Primer 1

V zvezek narišite oris Slovenije. Med letom zemljevid dopolnajte z rojstnimi kraji slovenskih pisateljev.

Primer 2

Učenci v skupini (lahko tudi cel razred) pripravijo oddajo o Ivanu Cankarju. Pomagajo si s knjižnim gradivom in viri, ki so dostopni na spletu. Osredotočijo se predvsem na zanimivosti iz življenja in dela avtorja. Oddajo lahko »oddajajo v živo« v razredu, lahko pa poiščejo ustrezen program, jo posnamejo in naredijo film. Še podjetneje pa bo učenje, če se učenci in učitelj povežejo z lokalnim radiem ali televizijo ter se predstavijo v avtentičnem mediju. Pri tako zasnovanem učenju so številne priložnosti tudi za razvijanje podjetnostnih kompetenc, zlasti učenje timskega dela, iskanja virov, razvoj ustvarjalnosti ipd.

SC (1.1.2.1) SC (5.3.5.3) SC (1.3.4.1) SC (1.3.3.1)

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Doseganje standardov, povezanih z literarnozgodovinskim znanjem, učitelj preverja v rabi ob obravnavi besedil in ob njem. Učenec razmišlja o posameznih literarnih obdobjih, jih umešča v zgodovinski čas in povezuje že pridobljeno znanje zgodovine, glasbene in likovne umetnosti. Primerna izbira besedil mu omogoča, da išče značilnosti pisanja nekega časa, da dela primerja, prav tako pa primerja med seboj tudi posamezna književna obdobja, pri čemer je v ospredju njihov pomen za razvoj slovenske književnosti. Učitelj znanje preverja delno in celostno, pomembna pa je dana povratna informacija, ki mora temeljiti na kriterijih znanja, ki jih učenec pozna. Tako učenec presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepoznava priložnosti za nadaljnje učenje.

Znanje se lahko ocenjuje pisno, ustno, vedno v povezavi z drugimi književnimi temami. Lahko se ocenjujejo različni projekti, mini raziskave ipd.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopolnjenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovničnih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24(2), 69–79. <https://ojs.zrc-sazu.si/jz/article/view/7101>

Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku književnosti*. Založba Rokus Klett.

Križaj, M., Bešter, M. (2018). *Jezikovni pouk: čemu, kaj in kako?* Založba Rokus Klett.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Zavod RS za šolstvo.

Saksida, I. (2019). Izhodišča in posledice komunikacijskega in tradicionalnega načrtovanja pouka književnosti. *Jezik in slovstvo*, 64(1), 21–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6okq6ay>

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60(3/4), 173–183. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvib27>

Vogel, J. (2021). Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 66(1), 3–156. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6av4thj>

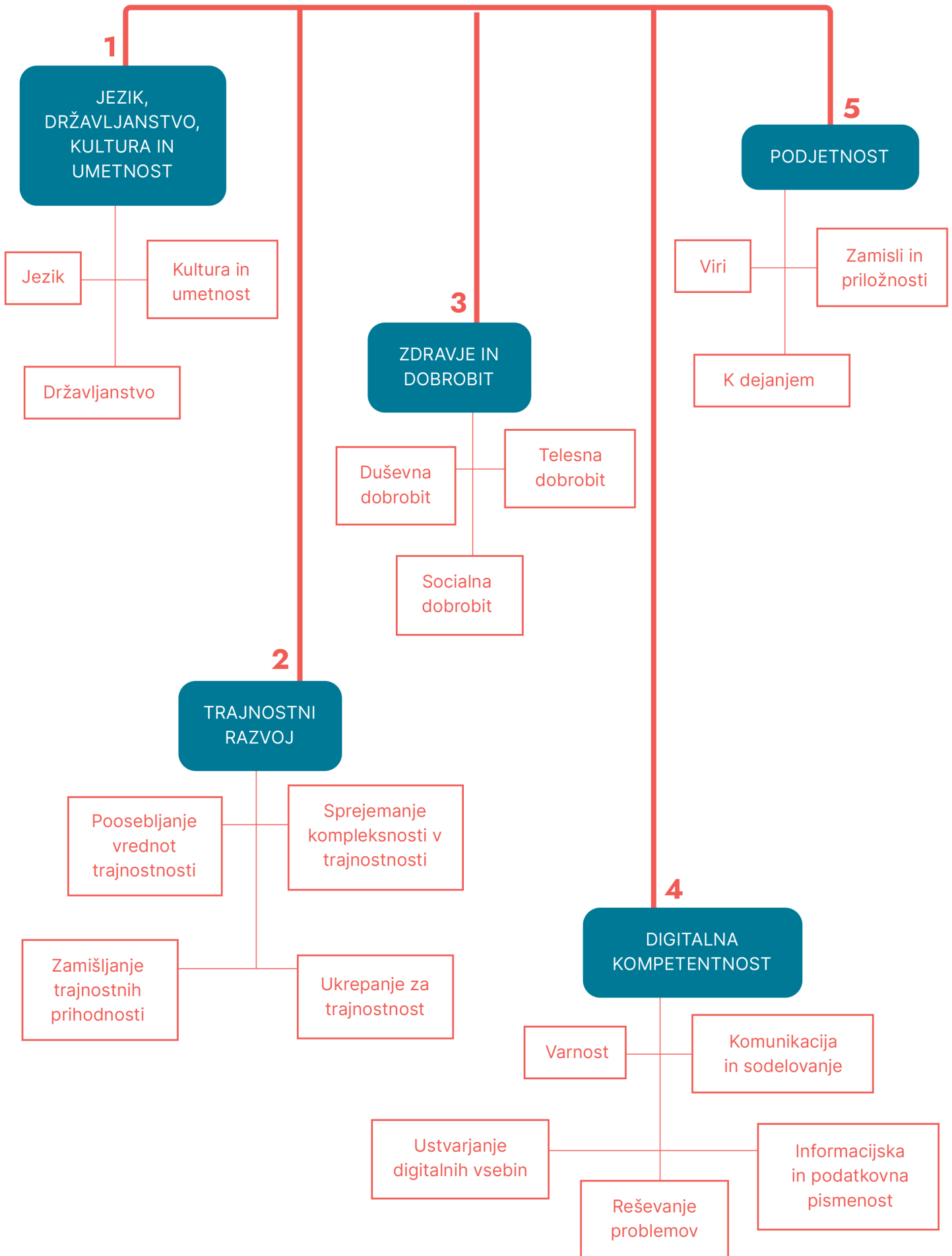
Vogel, J. (2023). Procesne metode pri pouku slovenskega jezika kot prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 68(2), 3–17. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/b6903pg>

Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih): 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih): 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spoznava, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spoznava kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živim kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in zelene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje zelene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepozna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitev po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepozna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobroti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnano in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.